9-3/11-1971.

A LEGFŐBB ÜGYÉSZ 7/1966. LEGF. Ü. SZÁMÚ UTASÍTÁSA

a nyomozás törvényességének ügyészi felügyeletéről
és a büntető ügyek ügyészi nyomozásáról

A BELÜGYMINISZTER 10/1966. BM SZÁMÚ UTASÍTÁSA

a bűnügyek rendőri nyomozásáról
és
kiegészítő rendelkezések

BELÜGYMINISZTÉRIUM KIADVÁNYA, 1966

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /1

10-22/10/1966

Mód. 10-22/1417.

A LEGFŐBB ÜGYÉSZ 7/1966. LEGF. Ü. SZÁMÚ UTASÍTÁSA

a nyomozás törvényességének ügyészi felügyeletéről
és a büntető ügyek ügyészi nyomozásáról

A BELÜGYMINISZTER 10/1966. BM SZÁMÚ UTASÍTÁSA

a bűnügyek rendőri nyomozásáról
és
kiegészítő rendelkezések

BELÜGYMINISZTÉRIUM KIADVÁNYA, 1966

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /3

66.04117/1 — Zrínyi Nyomda, Budapest.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /4

4

A Legfőbb Ügyész 7/1966. Legf. Ü. számú utasítása

a nyomozás törvényességének ügyészi felügyeletéről és a büntető ügyek ügyészi nyomozásáról

A büntető ügyek nyomozását foganatosító hatóságok kötelesek biztosítani a bűntettek gyors és alapos felderítését, azok elkövetőinek felelősségre vonását. Eljárásuk során őrködniök kell a büntető törvények szigorú megtartásán és helyes alkalmazásán. Az egyes büntető ügyekben végzett nyomozásoknál kötelességük a büntető eljárás alapelveinek és a nyomozás folytatására vonatkozó valamennyi törvényes rendelkezésnek érvényre juttatása. A büntető ügyekben folytatott nyomozásoknak elő kell mozdítaniuk a bűntettek megelőzését, a büntetőjogalkalmazás jogpolitikai elveinek érvényesülését és a bűntettek elkövetőinek nevelését, valamint a bűnözés csökkentését.

A büntető ügyek nyomozásának törvényessége felett felügyeletet gyakorló ügyész kötelessége annak biztosítása, hogy a büntető ügyek nyomozását foganatosító hatóságok a fenti feladataikat helyesen teljesítsék.

A fenti feladatok helyes megvalósítása érdekében — az 1959. évi 9. sz. tvr. 3. § d) pontja alapján az Első fejezetben foglalt rendelkezések tekintetében *valamennyi nyomozó szervre kötelezően — az alábbi utasítást adom:*

ELSŐ FEJEZET

ELSŐ RÉSZ

A NYOMOZÁS TÖRVÉNYESSÉGE FELETTI ÜGYÉSZI FELÜGYELET FELADATA ÉS SZERVEZETE

1. A büntető ügyek nyomozásának törvényessége feletti ügyészi felügyelet feladata:

a) a rendőrség és a Be. 14. § (2) és (3) bekezdése alapján eljáró szervek által folytatott nyomozások törvényességének felügyelete;

b) a bűntetteket elkövetők büntetőjogi, vagy egyéb felelősségre vonásának biztosítása.

2. A felügyeletet gyakorló ügyésznek a módszerek helyes megválasztásával úgy kell a nyomozás törvényessége feletti felügyeleti

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /5

5

tevékenységet ellátnia, hogy az a bűnüldözési gyakorlatban esetlegesen tapasztalható törvénysértések, hibák, mulasztások megszüntetését eredményezze, azok ismétlődését megakadályozza.

3. (1) A büntető ügyek nyomozásának törvényessége felett felügyeletet gyakorolnak:

a) a Legfőbb Ügyészség: a Belügyminisztérium, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága,

b) a megyei (fővárosi) főügyészségek: a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságok, a vám- és pénzügyőrség megyei (fővárosi) parancsnokságai,

c) a járási (városi) és kerületi ügyészségek: a járási (városi) és kerületi rendőrkapitányságok, a hozzájuk tartozó rendőrőrsök, illetve körzeti megbízottak, valamint a vám- és pénzügyőrség alárendelt szerveinek nyomozása felett.

(2) A Legfőbb Ügyészség ügyészei az ország területén valamennyi, a megyei (fővárosi) főügyészség ügyészei pedig a megye (főváros) területén valamennyi nem országos, vagy különleges hatáskörű nyomozást folytató szerv tevékenységének felügyeletére illetékesek.

4. (1) Az egyes büntető ügyekben folytatott nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyeletet az az ügyészség gyakorolja, amely az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság mellett működik. [Be. 60. § (1) bek.]

(2) Azokban a járásbírósági hatáskörbe tartozó büntető ügyekben, amelyekben a nyomozást nem a járásbíróság illetékességi területén levő járási hatáskörű nyomozó hatóság folytatja, a nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyelet gyakorlásának módjáról az illetékes főügyész rendelkezik.

A nyomozás törvényessége feletti ügyészi felügyelet gyakorlása

5. Az egyes büntető ügyek nyomozásának törvényessége feletti felügyelet hatékony gyakorlása érdekében az ügyésznek joga van:

a) bármilyen természetű büntető ügyben, a büntetőeljárás bármely szakában egyes eljárási, illetve nyomozási cselekmények foganatosítására, az iratoknak felülvizsgálat céljából hozzá történő megküldésére utasítást adni, a nyomozást folytató szerv megalapozatlan, vagy törvénysértő határozatait megváltoztatni, az őrizetbevétel, az előzetes letartóztatás és más személyi szabadságot korlátozó intézkedések elrendelésére, vagy azok megszüntetésére utasítást adni, a nyomozás állásáról jelentést kérni;

b) részt venni a nyomozás foganatosításában, bármely ügyben a nyomozást személyesen folytatni;

c) a személyi szabadságot korlátozó intézkedések elrendelésére vagy meghosszabbítására vonatkozó kérdések eldöntése előtt, illetve az őrizetbevétel ellen bejelentett panasz elbírálása alkalmával, a vádirat megszerkesztése előtt, továbbá bármikor, amikor annak szükségessége felmerül, a fogva levő terheltet (gyanúsítottat) kihallgatni;

d) a rendőrség és a határőrség fogdáiban, valamint a büntetés-végrehajtási intézetekben bármikor ellenőrizni és az ott elhelyezett személyek fogvatartásának törvényességét, valamint a fogvatartottak jogainak biztosítását és kötelességeinek teljesítését az 1966. évi 21. számú tvr. 50. § (2) bek. szerint kiadásra kerülő szabályok alapján megvizsgálni.

6. (1) A büntető ügyek nyomozásának törvényessége feletti felügyeletet a jelen Utasítás (a továbbiakban Utasítás) 3. pont (1) bekezdése szerint az illetékes ügyész (a továbbiakban ügyész) elsősorban úgy gyakorolja, hogy az iratokat a Be. 165. § (1) bekezdése alapján hozzá történt megküldésekor, illetőleg a nyomozást megszüntető vagy felfüggesztő határozat jóváhagyásakor az egész eljárást felülvizsgálja és az esetleges törvénysértések megszüntetésére intézkedik.

(2) Köteles az ügyész az eljárást az iratok alapján akkor is felülvizsgálni, ha a nyomozást még nem fejezték be, de a nyomozás iratai valamely határozat ügyészi jóváhagyása, illetőleg a nyomozó hatóság határozata, intézkedése elleni panasz, valamint a nyomozás vagy az előzetes letartóztatás határidejének meghosszabbítása céljából az ügyészségre érkeznek.

7. (1) Az Utasítás 6. pont (1) bekezdésének rendelkezésétől eltérően az ügyész már a nyomozás közben is köteles felügyeletet gyakorolni (közvetlen ügyészi felügyelet) az alábbi büntető ügyekben:

a) amelyek a megyei bíróság hatáskörébe tartoznak,

b) amelyek a 002/1966. Legf. Ü. sz. utasítás hatálya alá esnek,

c) amelyekben a terhelt előzetes letartóztatásban van,

d) amelyekben a legfőbb ügyész, illetve a megyei (fővárosi) főügyész (a továbbiakban a felettes ügyész) erre utasítást ad.

(2) A megyei (fővárosi) főügyész, járási (városi, kerületi) ügyész (a továbbiakban vezető ügyész) a közvetlen ügyészi felügyelet gyakorlása alól az (1) bekezdés c) pontja alá tartozó ügyekben indokolt esetben (az ügy egyszerű ténybeli és jogi megítélésű, az előzetes letartóztatást elsősorban a terhelt személyi körülményei indokolják stb.) felmentést adhat.

8. (1) A közvetlen ügyészi felügyelet célja a nyomozás törvényességének és az eljárás gyors befejezésének fokozott biztosítása.

(2) A közvetlen ügyészi felügyelet gyakorlása során az ügyésznek az a kötelessége, hogy a nyomozás iratait rendszeresen felülvizsgálja és annak alapján — ha szükséges — a további nyomozási cselekményekre nézve — a nyomozás folytatásáért felelős vezető által tett intézkedések előzetes ismeretében — írásbeli utasítást adjon. A közvetlen ügyészi felügyelet gyakorlása során az ügyésznek nem feladata a nyomozás közvetlen irányítása, sem egyes nyomozási cselekmények foganatosítása vagy az azokban való részvétel.

9. (1) A felügyeletet gyakorló ügyész bármikor megvizsgálhatja a nyomozást folytató hatóságok eljárási gyakorlatát, valamint az alárendelt ügyészségek ügyintéző és nyomozás felügyeleti munkáját.

(2) A felügyeleti vizsgálat kiterjedhet a vizsgált időszak alatt valamennyi büntető ügyben végzett eljárási cselekmény, illetőleg a tett vagy elmulasztott intézkedés törvényességére.

(3) Amennyiben az indokolt, a vizsgálatot folytató ügyész még a vizsgálat közben írásbeli utasítással köteles intézkedni a megállapított törvénysértés vagy mulasztás megszüntetésére.

10. (1) Az ügyész a vizsgálat megállapításairól rövid jelentést készít. A vizsgálat által feltárt törvénysértések, mulasztások megszüntetésére tett intézkedéseket a jelentésnek tartalmaznia kell.

(2) A vizsgálati jelentést a vizsgált szerv vezetőjének és a felettes ügyésznek meg kell küldeni.

11. A vizsgálatot tartó ügyész a szükséges időszak — de legfeljebb 6 hónap — elteltével köteles ellenőrizni azt, hogy a megállapított törvénysértések, mulasztások, hibák kiküszöbölése megtörtént-e. Megállapításairól írásbeli jelentést csak akkor készít, ha a törvénysértések, mulasztások ismétlődnek, illetve a vizsgálat során adott írásbeli utasítást nem teljesítették. Ilyenkor a törvénysértésért felelős személy felelősségrevonása iránt is köteles intézkedni.

12. (1) A vezető ügyész a bűnüldöző szervek tevékenységének értékelésére, összehangolására a büntető jogalkalmazás jogpolitikai irányelvei helyes alkalmazásának biztosítására, valamint a bűnüldözés egyes feladatainak meghatározására időnként bűnüldözési operatív értekezletet hívhat össze.

(2) A bűnüldözési operatív értekezlet előkészítése és megszervezése a vezető ügyész feladata. Az előterjesztést és a határozati javaslatokat az értekezleten résztvevők, valamint a felettes ügyész-

ség részére az értekezlet időpontja előtt 8 nappal meg kell küldeni.

(3) A bűnüldözési operatív értekezletre annak állandó tagjain (a rendőrfőkapitányság, rendőrkapitányság vezetője, a megyei [fővárosi] bíróság, járásbíróság elnöke) kívül meg kell hívni az illetékes párt végrehajtóbizottság képviselőjét és a felettes ügyészt. Amennyiben az értekezlet tárgya az illetékes katonai ügyészség vezetőjének részvételét is indokolja, a megyei (fővárosi) főügyészség bűnüldözési operatív értekezletére az illetékes katonai ügyészség vezetőjét is meg kell hívni.

(4) Amennyiben a bűnüldözés megelőzése vagy a bűnüldözés hatékonysága érdekében az szükséges, az értekezlet tárgyának természetéhez képest egyes állami, társadalmi szervek, vállalatok, üzemek, gazdaságok, szövetkezetek vagy azok felettes szerveinek képviselői is meghívhatók.

(5) A bűnüldözési operatív értekezletről az ott megtárgyalt kérdések és a hozott határozatok lényegét magában foglaló feljegyzést kell készíteni, s azt a felettes ügyészhez fel kell terjeszteni. A határozatokat azok végrehajtásáért felelős személyeknek is rendelkezésére kell bocsátani.

Eljárás a nyomozó hatóság által elkövetett törvénysértés észlelése esetén

13. (1) Ha az ügyész a nyomozás törvényessége feletti felügyelet gyakorlása közben a nyomozó hatóság eljáró tagjának olyan eljárását, illetve intézkedését észleli, amely fegyelmi vétség vagy bűntett alapos gyanújára, elkövetésére utal, erről köteles nyomban jelentést készíteni és azt a vezető ügyésznek bemutatni.

(2) A vezető ügyész a fegyelmi vétség elkövetésére utaló jelentést felülvizsgálja, s amennyiben az abban javasolt intézkedéssel egyetért, a fegyelmi vétséget elkövető parancsnokánál fegyelmi eljárást kezdeményez.

(3) A járási (városi, kerületi) vezető ügyész az általa kezdeményezett fegyelmi eljárásról köteles — az e tárgyban kelt átirata egy példányának felterjesztésével — a megyei (fővárosi) főügyésznek jelentést tenni.

(4) A fegyelmi eljárás kezdeményezése során a fegyelmi eljárásra hatáskörrel rendelkező parancsnokot fel kell hívni arra, hogy a fegyelmi eljárást köteles megindítani és annak eredményét a kezdeményező ügyésszel közölni. [1959. évi 9. sz. tvr. 25. § (2) bek.]

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /9

(5) Amennyiben a bűntett elkövetésére utaló magatartást a járási (városi, kerületi) ügyészség ügyésze észlelte, a vezető ügyésznek az (1) bek. szerinti jelentést a megyei (fővárosi) főügyészséghez kell felterjesztenie.

(6) A megyei (fővárosi) főügyész a rendőrség tagja által elkövetett és bűntett alapos gyanújára utaló magatartás észleléséről az illetékes katonai ügyészség vezetőjét és a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányság vezetőjét is értesíti, egyúttal a tett intézkedésről tájékoztatást kér. Az illetékes katonai ügyész köteles az ügyben hozott érdemi határozatát az őt értesítő megyei (fővárosi) főügyésznek megküldeni.

(7) Szándékos bűntettet megvalósító törvénysértés esetén, ha az kártérítési felelősség alapja lehet és a károsult a kár megtérítését kívánja, az eljáró ügyészi szerv köteles a kárfelelősséget megalapozó tényeket felderíteni és a kárigényt a büntetőeljárás során érvényesíteni.

Eljárás a nyomozó szerv által az ügyész utasítása vagy határozata ellen bejelentett panasz esetén

14. (1) A megyei (fővárosi) főügyész a nyomozó szerv által az 1959. évi 9. sz. tvr. 14 § (1) bek. alapján felettes szerve útján bejelentett, nem halasztó hatályú panaszt köteles nyomban megvizsgálni és a kifogásolt ügyészi utasítást, határozatot a vonatkozó iratok felülvizsgálata és az eljáró ügyész nyilatkozatának beszerzése után 8 napon belül elbírálni. Ha a kifogásolt ügyészi utasítás, határozat tévesnek bizonyult, azt megváltoztatja, az utasítást, határozatot hozó ügyészt megfelelő eljárásra utasítja, ellenkező esetben a panaszt elutasítja és erről a panaszt-tevő nyomozó szervet felettese útján értesíti.

(2) A megyei (fővárosi) főügyészség utasítása vagy határozata ellen irányuló panaszt a megyei (fővárosi) főügyész köteles megvizsgálni és véleményes jelentésével a Legfőbb Ügyészségre felterjeszteni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /10

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÜGYÉSZI ELJÁRÁSI SZABÁLYOK

A büntetőeljárás megindításának rendje

15. Az ügyész a nyomozó hatóságok nyomozás elrendelési és nyomozás megtagadási gyakorlatának törvényességét az e tárgyban hozott határozatok felülvizsgálatával, illetőleg jóváhagyásával ellenőrzi.

16. Be. 105. §-ára alapított nyomozást megtagadó határozatot hozó ügyész felhívja az illetékes fegyelmi hatóságot az 1959. évi 9. sz. tvr. 25. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségére és egyúttal arra, hogy a jogerős fegyelmi határozat egy példányát küldje meg.

17. Amennyiben az 1966. évi 16. sz. tvr. 34. § (2) bek. alapján a fegyelmi jogkört gyakorló hatóság a büntető feljelentés megtételét mellőzve, az elkövetőt fegyelmi úton vonta felelősségre, az ügyésznek a megküldött fegyelmi határozatot felül kell vizsgálni és meg kell állapítania, hogy van-e törvényes lehetőség az elkövetett bűntett miatt feljelentés mellőzésével a fegyelmi felelősségrevonásra. Amennyiben a fegyelmi határozat törvénysértő, intézkednie kell — az iratok beszerzése mellett — a büntetőeljárás megindítása iránt. Egyéb törvénysértés észlelése esetén az iratokat az általános felügyeletet ellátó ügyésznek kell bemutatnia.

18. A nyomozás teljesítése mellőzésének ügyészi jóváhagyásakor vizsgálni kell, hogy a sértett részére szóló határozat tartalmazza-e azt a tényállást, amely miatt a nyomozás teljesítését, vagy a szabálysértés felderítését mellőzték, továbbá, hogy az eljáró hatóság kioktatta-e a sértettet polgári jogi igényének egyéb törvényes úton való érvényesítése lehetőségéről, valamint a határozat elleni panaszjogáról.

A nyomozás időtartamának meghosszabbítása

19. (1) A nyomozás időtartamának meghosszabbítása esetén a nyomozó hatóság által — a nyomozás időtartama lejárata előtt legalább tíz nappal — előterjesztett, röviden indokolt kérelem megalapozottságát az ügyésznek az iratok betekintése mellett felül kell vizsgálni.

(2) Amennyiben a kérelem teljesítése indokolt, az ügyész azt

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /11

az iratok felülvizsgálata alapján tett megállapításainak jelentése mellett a felettes ügyészhez terjeszti fel.

(3) Ha a nyomozó hatóság előterjesztése az ügyész állásfoglalása szerint nem alapos, az előterjesztés továbbításának mellőzésével a nyomozó hatóságnak — határidő kitűzése mellett — a nyomozás haladéktalan befejezésére ad utasítást.

(4) A felettes ügyész a nyomozó hatóság előterjesztésének elbírálásakor figyelembe veszi az ügyész javaslatát és határozatot hoz a nyomozás időtartamának meghosszabbításáról, amelyet a nyomozó hatóság részére való továbbítás végett az ügyésznek küld meg.

(5) Ha a felettes ügyész a nyomozás időtartamának meghosszabbítását indokolatlannak találja, a nyomozó hatóságot az illetékes ügyész útján utasítja — határidő kitűzése mellett — a nyomozás haladéktalan befejezésére.

(6) Amennyiben a nyomozás határidejének 3 hónapon túli meghosszabbítása válik szükségessé [Be. 113. § (2) és (3) bekezdése], úgy a kérelemhez a nyomozás iratait is csatolni kell.

A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések

20. (1) Az előzetes letartóztatás elrendeléséhez szükséges ügyészi jóváhagyás megadása csak a nyomozás iratainak alapos megvizsgálása után történhet meg.

(2) Az iratok felülvizsgálata során azt is meg kell állapítani, hogy rendelkezésre állanak-e a megfelelő ténybeli adatok az előzetes letartóztatás elrendelésének a Be. 120. § (1) bekezdés a)—e) pontjaiban foglalt okaira nézve.

21. Amennyiben az ügyész által jóváhagyott előzetes letartóztatás elrendelése ellen panaszt jelentettek be, a panasz elbírálása végett az ügyész a nyomozás eredeti iratait — az iratok felülvizsgálata alapján tett megállapításainak jelentése mellett — köteles a felettes ügyészhez felterjeszteni. Ezért gondoskodnia kell arról, hogy panasz bejelentése esetén a nyomozó hatóság az eredeti iratokat és a panaszt annak indokaival együtt haladéktalanul terjessze hozzá.

22. Az előzetes letartóztatásban levő terheltek ügyeiben az ügyész kötelessége annak biztosítása, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson, illetőleg a Be. 126. § (1) bekezdésének megfelelően a nyomozást késedelem nélkül teljesítsék. Ezért figyelemmel kell kísérnie, hogy a fogvatartott terhelt előzetes letartóztatásának törvényes okai még fennállanak-e, s ha

megállapítja az előzetes letartóztatás alapjául szolgáló ok, vagy okok megszűntét, haladéktalanul intézkedni köteles az előzetes letartóztatás megszüntetésére, függetlenül attól, hogy az ügyben a nyomozást befejezték-e.

23. Az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbítására irányuló előterjesztés elbírálása során az ügyész a következőképpen jár el:

(1) A nyomozó hatóság által — az előzetes letartóztatás lejártának időpontját legalább tíz nappal megelőző időben tett — röviden indokolt előterjesztés alapján az eredeti iratokat felülvizsgálja. Meg kell állapítania, hogy az előzetes letartóztatás további fenntartása — a nyomozás eddigi adatai szerint megállapítható tényállást, annak bizonyítékait, továbbá az előzetes letartóztatás alapjául szolgáló okok fennforgását tekintve — indokolt-e.

(2) Ha az ügyész az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbítására irányuló előterjesztést indokolatlannak találja, utasítást ad az előzetes letartóztatás megszüntetésére és a terhelt azonnali szabadlábra helyezésére. Ilyenkor az előterjesztésnek a felettes ügyészhez való továbbítását mellőzi. Ellenkező esetben annak teljesítését javasolva az előterjesztést és a nyomozás iratait a felettes ügyészhez továbbítja.

(3) A felettes ügyész az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbítása iránti előterjesztés elbírálásáról szóló határozatát az ügyész útján küldi meg a nyomozást folytató hatóságnak.

(4) Az ügyész az előzetes letartóztatás meghosszabbításával, valamint a bejelentett panasz elbírálásával egyidejűleg köteles a nyomozás összes iratait minden esetben felülvizsgálni, s a szükséghez képest írásbeli utasítással gondoskodni a nyomozás törvényes és gyors befejezéséről.

24. (1) Ha az ügyész úgy találja, hogy az előzetes letartóztatás foganatosítása már a nyomozás tartama alatt is börtönben indokolt, az előzetes letartóztatás jóváhagyásakor, avagy később is úgy rendelkezhet, hogy azt ott kell foganatosítani.

(2) Ha az előzetes letartóztatásban levő terhelt kórházi gyógykezelésére van szükség, rabkórházba való utalása iránt — ha a nyomozást a rendőrség foganatosítja, a rendőri szerv meghallgatása mellett — az ügyész intézkedik.

25. Az előzetes letartóztatásban levő terhelt szabadlábra helyezése iránt benyújtott kérelem tárgyában az ügyész — amennyiben azt indokoltnak tartja — a nyomozó hatóság vezetőjének állásfoglalása ismeretében dönt.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /13

26. (1) Azokban az ügyekben, amelyekben a terhelt előzetes letartóztatásban került bíróság elé és a bíróság az előkészítő ülésen az ügyet pótnyomozásra küldi vissza, az előzetes letartóztatás kérdésében az ügyész dönt. Amenyiben az előzetes letartóztatás meghosszabbítása szükséges, az előkészítő ülésen résztvevő ügyész a terhelt előzetes letartóztatását a megyei (fővárosi) főügyész, illetőleg a legfőbb ügyész döntésének megszerzéséhez szükséges ideig, de legfeljebb 15 napra ideiglenesen meghosszabbítja. Ezzel egyidejűleg az ügy iratait a hosszabbításra hatáskörrel bíró felettes ügyészhez haladéktalanul felterjeszti. Ha az előzetes letartóztatás meghosszabbítása szükséges, a felettes ügyész azt az előkészítő ülés időpontjától kezdődő hatállyal hosszabbítja meg.

(2) Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a pótnyomozásra való visszaküldést elrendelő bírósági végzés ellen az ügyész fellebbezési óvással élt.

27. Ha a nyomozó hatóság az előzetes letartóztatás megszüntetéséről hoz határozatot, az ügyészi jóváhagyás megadása felől az ügyésznek késedelem nélkül kell határoznia. A nyomozó hatóság a szabadlábra helyezés megtörténtéről az ügyésznek haladéktalanul írásban jelentést tesz.

28. A lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről szóló határozat ügyészi jóváhagyása, annak meghosszabbítása, illetőleg megszüntetése tárgyában az Utasítás 23—27. pontjaiban foglaltak megfelelő alkalmazásával kell eljárni.

29. (1) Ha az illetékes ügyész a Be. 128. § (2) bekezdés alapján jár el, az ideiglenes kényszergyógykezelés időtartamának meghosszabbítása esetén a terhelt előzetes letartóztatásának kezdőpontját kell figyelembe venni.

(2) Amennyiben a fogvatartott terhelt ideiglenes kényszergyógykezelésének szükségessége olyankor merül fel, amikor további fogvatartásának engedélyezése a felettes ügyész hatáskörébe tartozik, az előzetes letartóztatás megszüntetéséről és az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendeléséről az ügyész úgy határoz, hogy a felettes ügyész döntésének megszerzéséhez szükséges ideig, de legfeljebb 15 napra a fogvatartást ideiglenesen meghosszabbítja. Ezzel egyidejűleg az ügy iratait a meghosszabbításra hatáskörrel bíró felettes ügyészhez haladéktalanul köteles felterjeszteni.

(3) Az ideiglenes kényszergyógykezelés meghosszabbítására irányuló eljárásra az Utasítás 23. pontját kell megfelelően alkalmazni.

30. (1) Az elmegyógyintézetbe való elhelyezést [Be. 128. § (3)

bek.] elrendelő ügyészi határozatban utalni kell a büntető eljárásnak a Be. 130. § (2) bekezdés, illetőleg a 178. § (1) bekezdés c) és d) pontja alapján való felfüggesztésére.

(2) A határozatot a terhelt törvényes képviselőjének és házastársának is kézbesíteni kell.

A védelem jogainak biztosítása

31. (1) Az ügyész az eljárás során mindenkor köteles figyelemmel lenni arra, hogy a terheltet jogaira nézve kioktatták-e, a jogokat miként gyakorolhatta, biztosították-e védőválasztási jogának érvényesülését, illetőleg a szükséges esetben intézkedett-e a nyomozó hatóság a védő kirendelése iránt, a védő az őt megillető jogaival (Be. 41. § stb.) élhetett-e és eleget tett-e a Be. 37. §-a szerinti kötelességének.

(2) A védelem jogainak biztosítása érdekében az ügyésznek különös gonddal kell vizsgálnia, hogy a nyomozó hatóság a terhelt védekezését megfelelően tisztázta-e, felderítette-e a terheltet mentő, cselekményét enyhítő körülményeket is, beszerezte-e ezek bizonyítékait, tisztázta-e terheltnek az alkalmazott szakértő véleményével kapcsolatos védekezését, helyesen bírálta-e el a terheltnek a nyomozás során előterjesztett indítványait.

(3) Az előzetes letartóztatásban levő terheltnek a védőjével való érintkezést megtagadni nem lehet.

(4) Ha a terheltnek védője van, a nyomozás anyagának ismertetéséről a védőt megfelelő időben kell értesíteni.

(5) Ha az ügyész megállapítása szerint a védelem jogai a nyomozó hatóság eljárásában nincsenek megfelelően biztosítva, haladéktalanul köteles e jogok érvényesülésének érdekében intézkedést tenni. Amennyiben az ügyész azt állapítja meg, hogy a védő kötelességeit megszegte, vagy azoknak hiányosan tett eleget, a megállapított tényeket súlyosabb esetben köteles a védő fegyelmi hatóságának tudomására hozni.

(6) A tárgyalást megelőző szakban kötelező védelem [Be. 38. § (3) bek.] esetén kívül az illetékes ügyész olyankor is intézkedhet védő kirendelése iránt, ha a védő részvétele a Be. 38. § (1) bek. a)—f) pontjai alapján a tárgyaláson kötelező.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /15

Intézkedés a bűnözés megelőzésére

32. (1) A Be. 13. §-ában foglalt rendelkezések érvényesítésén felül az ügyész kötelessége annak figyelemmel kísérése, hogy a nyomozás során beszerzett bizonyítékok alapján megállapított bűnelkövetést lehetővé tevő okok megszüntetése érdekében tett intézkedések milyen eredménnyel járnak, az érdekelt szervek mit tesznek a velük közölt bűnelkövetési okok és lehetőségek kiküszöbölésére.

(2) Az előző bekezdésben foglalt feladatok teljesítésére az ügyész vegye igénybe a nyomozó hatóságokat, más felügyeletet ellátó ügyészek közreműködését, a bűnözés által érintett hivatalok, intézmények, üzemek, gazdaságok, szövetkezetek stb. felettes szervei, a népi ellenőrzés, valamint a társadalmi szervek által nyújtott lehetőségeket.

(3) Ha az ügyész a nyomozás adatai alapján megállapítja, hogy bűntettet meg nem valósító törvénysértés miatt fegyelmi, szabálysértési, vagy kártérítési eljárás kezdeményezése indokolt, az 1959. évi 9. sz. tvr. 25. §-a szerint jár el, vagy ennek érdekében az illetékes felügyeleti ágban működő ügyészhez jelzést intéz.

A befejezett nyomozás iratainak felülvizsgálása

33. (1) Az ügyész a befejezett nyomozás iratainak felülvizsgálata alkalmával köteles megállapítani, hogy:

a) az elkövetett bűntett tényállásának alapos felderítése és bizonyítása megtörtént-e;
b) a nyomozó hatóság eleget tett-e a Be. 5., 7., 13. és a 110. §-ában írt valamennyi kötelességének;
c) felderítette-e a nyomozó hatóság a bűntett és az elkövető társadalomra veszélyességének megítéléséhez szükséges tárgyi és személyi körülményeket;
d) hiánytalanul eleget tett-e a nyomozó hatóság a védelem jogait biztosító, valamint a bűnözés megelőzésére teendő intézkedésekre vonatkozó törvényes kötelességének.

(2) Az előző bekezdés c) pontjában foglaltakat illetően az ügyésznek vizsgálnia kell azt, hogy a korábbi elítélés ténye folytán a bűntett helyes minősítése, az alkalmazandó büntetés, illetőleg intézkedés törvényessége érdekében szükséges-e, s ha igen, megtörtént-e a bűnügyi iratok beszerzése.

A nyomozás felfüggesztése és megszüntetése

34. (1) A nyomozás felfüggesztése (Be. 130. §) esetén az ügyet a bűntett elévüléséig nyilvántartásba kell helyezni és az elévülés bekövetkeztekor a nyomozást felfüggesztő határozat hatályon kívül helyezése mellett a nyomozást meg kell szüntetni. Ezzel egyidőben intézkedni kell a, terhelt ellen kibocsátott lakhelykutatás, illetőleg elfogatóparancs visszavonása iránt.

(2) Mellőzni kell a nyomozás felfüggesztését, ha a jogszabály megszegésével vagy kijátszásával külföldön tartózkodó terhelt ügyében a Be. 198. § (4) bekezdés alapján a tárgyalás megtartható és a büntető eljárás lefolytatása a terhelt távollétében is indokolt.

35. A nyomozást megszüntető határozat jóváhagyásakor az ügyész felülvizsgálja a határozat alapjául szolgáló nyomozás iratait és megállapítja, hogy:

a) a nyomozó hatóság a 33. pont (1) bekezdésében foglaltakat teljesítette-e;
b) a tényállás alapján a határozat érdemben megalapozott-e, megfelel-e a büntető jogalkalmazás jogpolitikai elveinek;
c) tartalmazza-e a határozat mindazokat az intézkedéseket — így különösen az okát vesztett kényszerintézkedések megszüntetését —, amelyeket a nyomozás megszüntetése esetén a törvény rendelkezései előírnak;
d) a határozat hozatala a nyomozás törvényes határidejében történt-e.

Pótnyomozás elrendelése

36. (1) Ha az ügyész megítélése szerint a hozzá megküldött, befejezett nyomozás anyaga érdemi állásfoglalásra (nyomozás megszüntetése, felfüggesztése, vádemelés) nem alkalmas, határozatot hoz pótnyomozás elrendeléséről.

(2) A pótnyomozás elrendeléséről szóló határozatban az ügyész megteszi azokat a megállapításokat, amelyek miatt az ügyben érdemi határozat nem hozható, egyúttal pedig — szükség esetén a foganatosítandó nyomozási cselekmények részletezésével — utasítást ad a pótnyomozás lefolytatására. A határozatban a pótnyomozás teljesítésére megfelelő határidőt kell kitűzni.

(3) Amennyiben a pótnyomozás a Be. 176. § (2) bekezdés a) pontja alapján előkészítő ülésen, illetve a Be. 212. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson a bíróság rendelte el, a pótnyomozás

mikénti teljesítésére az ügyész csak akkor ad részletes utasítást, ha a bíróság végzése e tekintetben a nyomozó hatóságnak megfelelő eligazítást nyújt.

A nyomozás során bejelentett jogorvoslatok elbírálása

37. (1) A Be. 166. § (1) bekezdése alapján bejelentett panasz esetén az ügyész — amennyiben a panasz az általa jóváhagyott vagy hozott határozat, illetve intézkedés vagy mulasztás ellen irányul — köteles azt érdemben megvizsgálni.

(2) Amennyiben a panasz teljesítése indokolt, a sérelmezett határozatot, intézkedést hatályon kívül kell helyezni és a törvénynek megfelelő határozatot kell hozni, vagy intézkedést kell tenni.

(3) Ha az ügyész a panasznak saját hatáskörében eljárva nem tesz eleget, felterjesztő jelentésében nyilatkoznia kell arról, hogy a panaszt milyen okból tartja alaptalannak.

(4) A Be. 166. § (2) bekezdésében megjelölt határidő túllépésével benyújtott panaszt a sérelmezett határozatot hozó, intézkedést tevő, vagy azt elmulasztó ügyésznek a panasz elbírálására jogosult felettes ügyészhez fel kell terjesztenie. A felettes ügyész a panasz tárgyában akkor köteles érdemben határozni, ha az iratok és a panaszban előadottak alapján olyan törvénysértés állapítható meg, amely a panaszolt hatóság határozatára, vagy intézkedésére lényeges kihatással volt. Ilyennek kell tekinteni különösen, ha az eljárásban résztvevő személyek törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlását az eljáró hatóság korlátozta és ez az ügy helyes érdemi elbírálását akadályozta.

(5) Az illetékes, vagy a felettes ügyész a panasz elbírálásáról a panasztevőt közvetlenül értesíti.

A vádemelés

38. (1) Azokban az ügyekben, amelyekben az előzetes letartóztatásban levő terhelt ellen vádemelésre kerül sor, az ügyész köteles a fogvatartott terheltet kihallgatni.

(2) A vádemelés előtti ügyészi kihallgatás alapvető célja az, hogy a terhelt ellen emelt vád, s a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedés mindenben megalapozott legyen. Ezért a terhelt ügyészi kihallgatását — a nyomozás anyagában esetleg elő-

forduló hiányosságok, ellentétek kiküszöbölésére alkalmas módon — mindenre kiterjedő részletességgel kell foganatosítani.

39. Azokban az ügyekben, amelyekben az ügyész megítélése szerint a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása látszik indokoltnak, de az ügy elbírálása a járásbíróság hatáskörébe tartozik, a megyei (fővárosi) bíróság előtti vádemelésre a Legfőbb Ügyészségtől utasítást kell kérni.

40. (1) A vádirat megszerkesztése során az ügyésznek gondosan ügyelnie kell arra, hogy a vádiratban a konkrét ügyben szükséges összes intézkedések tekintetében a törvénynek megfelelő indítványt tegyen, illetve arra, hogy a bíróságot az ügyben tett intézkedésekről tájékoztassa.

(2) A vádiratnak az alábbiakat kell tartalmaznia:

a) a bűntett és a terhelt nevének megjelölésével az arra való utalást, hogy a vádirat milyen ügyben készült; a terheltnek a Be. 117. § (1) bekezdésében felsorolt személyi adatait annak megjelölésével, hogy a nyomozás során vele szemben milyen személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket alkalmaztak és ezeknek mennyi volt az időtartamuk;

b) a vád tárgyává tett bűntett (bűntettek) megjelölését;

c) a tényállásnak a Be. 168. § (1) bek. b) pontjában írt módon való rövid előadását, ideértve a bűntett elkövetését lehetővé tevő okokra és körülményekre, toyábbá a szignalizációs intézkedésekre történő utalást; a bizonyítékok megjelölését annak feltüntetésével, hogy egyes bizonyítékok milyen tények bizonyítására szolgálnak;

d) a Be. 168. § (5) bekezdése esetén a szabálysértésnek a bűntettel együtt való elbírálására irányuló indítványt;

e) a vádemelés mellőzése esetén az annak alapjául szolgáló tényállást, annak feltüntetésével, hogy a szóbanforgó tényállás alapján a vádemelést az ügyészség mellőzte;

f) magánindítványra üldözendő bűntett miatti vádemelés esetén annak előadását, hogy a magánindítványt előterjesztették, illetve a Be. 98. § (2) bekezdésében megjelölt bűntettek esetén feljelentés megtételére, vagy az ezt pótló legfőbb ügyészi határozatra való utalást;

g) magánvádas ügyekben azt a nyilatkozatot, hogy az ügyész a vád képviseletét átvette;

h) az előzetes letartóztatás, lakhelyelhagyási tilalom, ideiglenes kényszergyógykezelés fenntartása, illetve a szükséges-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /19

hez képest elrendelésükre vonatkozó indítványt; amennyiben kényszergyógykezelés elrendelése szükséges, az erre irányuló indítványt; a terhelt ellen a nyomozás során foganatosított biztonsági intézkedések (lefoglalás, zár alá vétel) megjelölését és az ezzel kapcsolatos ügyészi indítványt; a terhelt kényszerelvonó-kezelésére vonatkozó indítványt; a feltételes szabadságra bocsátás korlátozása vagy kizárása tárgyában tett indítványt, ha ennek okai kétségkívül megállapíthatók;

i) a büntető eljárás során felmerült bűnügyi költségek összegszerű megjelölése mellett ezek viselése tekintetében tett indítványt;

j) a magánfél polgári jogi igénye tárgyában tett ügyészi indítványt, az elbírálás alapjául szolgáló polgári jogi anyagi jogszabályok megjelölésével; a magánfél által érvényesített polgári jogi igény elbírálására vonatkozó ügyészi nyilatkozatot;

k) a tárgyaláson való részvétel közlését;

l) a kötelező védelemre vonatkozó ügyészi indítványt;

m) a bíróság hatáskörének és illetékességének megjelölését;

n) a tárgyalásra megidézni javasolt személyek felsorolását;

o) amennyiben annak indokai fennállnak, a helyszíni tárgyalás megtartására vonatkozó indítványt.

41. Az ügyésznek az elsőfokú tárgyaláson való részvétele a Be. 18. §-ában foglaltakon kívül kötelező:

a) ha az ügy elbírálására túlnyomó részt csak közvetett bizonyítékok állnak rendelkezésre;

b) ha az ügyben kiemelkedő elvi jelentőségű vagy olyan kérdések várnak eldöntésre, amelyekre nézve kialakult, illetőleg egységes bírói gyakorlat nincs;

c) ha az elsőfokú bíróság az eljárást hatályon kívül helyezés, törvényességi óvás, perújítás esetén megismétli;

d) ha a részvételt külön utasítás teszi kötelezővé;

e) ha kényszergyógykezelés elrendelésének indítványozására kerül vagy kerülhet sor;

f) ha az ügyész a magánvádra üldözendő bűntett ügyében a vád képviseletetét átvette.

42. (1) Ha az ügyész a Be. 192. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennforgása esetén tárgyalás mellőzésével pénzbüntetés kiszabását indítványozta, vádiratot nyújt be.

(2) A vádiratban indítványt kell tenni a Be. 192. § (1) bekezdésében foglaltakra hivatkozással arra, hogy a bíróság a

tárgyalás mellőzésével a terhelttel szemben végzésben pénzbüntetést szabjon ki.

(3) A vádiratban fel kell sorolni a tárgyalásra megidézni javasolt személyeket, utalással arra, hogy megidézésüket az ügyész abban az esetben indítványozza, ha tárgyalás megtartására kerül sor. Ezt követően az ügyésznek nyilatkoznia kell arra nézve is, hogy ebben az esetben a tárgyaláson részt kíván-e venni.

43. (1) Ha az ügyben több terhelt van és egyes terheltekkel szemben a nyomozás megszüntetésére, másokkal szemben vádemelésre kerül sor, a vádiratban utalni kell arra, hogy az ügyben egyes terheltekkel szemben a nyomozást megszüntették.

(2) Az előző bekezdésben említett esetben a vádiratot a Be. 165. § (2) bekezdésében megjelölt határidőben be kell nyújtani. Ilyenkor a nyomozást megszüntető határozat ellen az arra jogosultak által a Be. 166. § (1) bekezdése alapján bejelentett panasz esetén a panaszt a felettes ügyész a nyomozás másolati iratai alapján bírálja el.

44. (1) A vádemelés mellőzése esetén az ügyésznek vizsgálnia kell azt, hogy ez az intézkedés a büntető jogalkalmazás jogpolitikai elveinek megfelel-e és a magánfél jogos érdekeit nem sérti-e.

(2) A magánfélnek adott értesítésben [Be. 169. § (2) bek.] a vádemelés mellőzését indokolni nem kell, de meg kell jelölni a vádemelés mellőzésének alapjául szolgáló tényállást.

(3) A vádemelés mellőzése miatt a magánfél által bejelentett panasznak nincs halasztó hatálya.

45. Azokban az ügyekben, amelyekben a Be. 51. § (1) bekezdés alapján a Pesti Központi Kerületi Bíróság, illetve a megyei bíróság székhelyén levő járásbíróság az illetékes és a Be. 51. § (2) bekezdés értelmében az ügyész az ügyet elbírálás végett az általános szabályok szerint illetékes bíróság elé terjeszti, a vádiratot, ez utóbbi bíróság mellett működő ügyész köteles a kapott iránymutatások alapján megszerkeszteni és a bírósághoz benyújtani.

Eljárás magánvádas ügyekben

46. (1) Az ügyész a nála beadott, vagy hozzá nyilatkozattételre áttett magánvádas bűntettek [Be. 32. § (1) bek.] miatt tett büntető feljelentéseket megvizsgálja abból a szempontból, hogy közérdekből, vagy más fontos okból a nyomozás lefolytatása és a vád képviseletének átvétele indokolt-e.

(2) Ha az ügyész a nyomozást nem rendeli el és a vád képviseletét nem veszi át, ezt tartalmazó nyilatkozatát a büntető feljelentéssel együtt megküldi az ügyben illetékes bíróságnak. Az ügyész a feljelentőt erről csak akkor értesíti, ha a feljelentő a vád képviseletének ellátását kifejezetten kérte.

47. Ha az ügyész a nyomozás teljesítését tartja indokoltnak, azt elrendeli, az iratokat megküldi a nyomozásra hatáskörrel és illetékességgel bíró nyomozó hatóságnak. A feljelentőt erről azzal értesíti, hogy a vád képviseletének átvétele tárgyában a nyomozás lefolytatása után határoz.

48. Amennyiben az ügyész a nyomozó hatóság által teljesített nyomozás iratainak felülvizsgálata alapján a vád képviseletének átvételét nem tartja indokoltnak, a feljelentőt erről értesíti, a nyomozás iratait pedig a bírósághoz átteszi.

49. Azokban az ügyekben, amelyekben a feljelentést közvádas bűntett miatt tették, de a lefolytatott nyomozás eredményeképpen csak magánvádas bűntett elkövetése állapítható meg és az ügyész a vád képviseletét nem vállalja, a közvádas bűntett miatt elrendelt nyomozás megszüntetése felől intézkedni nem kell, hanem az iratokat az Utasítás 46. pontja értelmében a bírósághoz kell áttenni. Ebben az esetben a feljelentő részére kézbesített értesítésben fel kell hívni a feljelentő figyelmét arra, hogy a Be. 32. § (1) bekezdése alapján a vádat képviselheti és rá kell mutatni arra, hogy a közvádas bűntett milyen okból nem állapítható meg.

50. Ha az ügyész a vád képviseletét átveszi, ezt a nyilatkozatát vádiratba kell foglalnia és erről a sértettet értesítenie kell.

51. Több, egymással összefüggően elkövetett bűntett esetén, amennyiben azok egyike közvádra, másika pedig magánvádra üldözendő, és a magánindítványra jogosult büntető feljelentést tett, az ügyésznek a magánvádas bűntett tekintetében is vállalnia kell a vád képviseletét, illetve viszonvád esetén azt mindkét magánvádlótól át kell vennie.

A kegyelmi és kiadatási eljárás

52. (1) Ha a büntető eljárásban olyan kivételes méltánylást érdemlő körülmények merülnek fel, amelyekre tekintettel kegyelem gyakorlása látszik indokoltnak, az ügyésznek a nyomozás iratait a kegyelemre ajánlásra vonatkozó javaslatával a főügyész útján a Legfőbb Ügyészséghez fel kell terjesztenie.

(2) A kegyelemre ajánlásra vonatkozó javaslatnak tartalmaznia

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /22

kell az ügyben megállapított tényállás rövid összefoglalását, annak a törvény szerinti minősítését és azokat a részletesen kifejtett okokat, melyek az eljárásnak kegyelemből való megszüntetését az ügyész álláspontja szerint indokolttá teszik.

(3) Amennyiben a terhelt, vagy érdekében más terjeszt elő kegyelemben részesítés iránti kérelmet, úgy az előző bekezdésben foglaltak szerint kell előterjesztést tenni. Ebben az esetben a kegyelemben való részesítés indokaként megjelölt, de a kérelmező által hiteltérdemlően nem igazolt körülményekre vonatkozó adatokat is be kell szerezni.

(4) Ha az ügyész a kegyelemben részesítésre való javaslatát hivatalból teszi meg, de azt a főügyész teljesíthetőnek nem tartja, a kegyelmi előterjesztés továbbítását mellőzi és döntéséről az ügyészt indokainak közlése mellett értesíti.

(5) Amennyiben a kegyelmi előterjesztés kérelemre történt, a főügyész nem mellőzheti annak — véleményes jelentésével — a Legfőbb Ügyészséghez való felterjesztését.

(6) Az eljárási kegyelem tárgyában hozott döntésről a Legfőbb Ügyészség a főügyész útján tájékoztatja az illetékes ügyészt, illetőleg a kérelem előterjesztőjét.

53. (1) A kiadatás tárgyában (Be. 296. §) lefolytatandó eljárások közül a nyomozás során az ügyész az alábbiakban működik közre:

a) ha a büntető eljárást külföldön tartózkodó személlyel szemben kell lefolytatni és őt ki kell kérni;

b) ha külföldi a Magyar Népköztársaság területén megvalósított bűntett elkövetése után külföldre távozott.

(2) A külföldön tartózkodó terhelttel szemben lefolytatandó eljárás esetén az ügyész a nyomozás iratait a főügyész útján a Legfőbb Ügyészséghez terjeszti fel és utasítást kér arra, hogy a bíróságnál tegyen-e indítványt a kiadatási eljárásra. A felterjesztésben a terhelt személyi adataira és egyéb személyi körülményeire vonatkozó megállapítások mellett össze kell foglalni a terhére róható bűntett tényállását, meg kell jelölni annak törvény szerinti minősítését, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

(3) Ha a Legfőbb Ügyészség a kikérési eljárásra utasítást adott, az ügyész a nyomozás iratainak áttételével a hatásköri és illetékességi szabályok szerinti bíróságnál indítványt tesz a Be. 296. § (1) bekezdése értelmében elfogatóparancs kibocsátására és annak az Igazságügyminisztériumhoz történő felterjesztésére.

(4) Amennyiben külföldi hatóság kér kiadatást [Be. 297. § (1) bek.] a Be. 297. § (5) bekezdés szerint illetékes bíróság területén

működő főügyész — ha a kiadatásnak helye van — köteles indítványt tenni a kikért személy előzetes letartóztatásának (kiadatási letartóztatás) elrendelése, illetőleg a kiadatás előfeltételeinek fennállása kérdésében. [Be. 297. § (4) bek.]

54. (1) Ha külföldi állampolgár a Magyar Népköztársaság területén megvalósított bűntett elkövetése után külföldre távozott és kiadatásának nemzetközi egyezmény, vagy viszonosság alapján helye nem lehet, az ügyész a büntetőeljárásnak a terhelt hazai hatósága előtt történő lefolytatása érdekében — emlékirat szerkesztésével — a főügyész útján előterjesztést tesz a Legfőbb Ügyészséghez.

(2) Az emlékiratnak tartalmaznia kell az elkövetett bűntett röviden összefoglalt tényállását és a rendelkezésre álló bizonyítékokat. Az emlékiratot és a nyomozás iratainak hiteles másolatát 2—2 példányban kell a Legfőbb Ügyészséghez felterjeszteni.

(3) Ha külföldi állam ajánlja fel magyar állampolgárral szemben a büntetőeljárás lefolytatását, az ügyész csak a Legfőbb Ügyészség utasítása alapján intézkedhet a büntetőeljárás megindítására.

(4) Amennyiben a nyomozás során egyes nyomozási cselekmények teljesítése végett más államot kell megkeresni, illetve annak foganatosítására más állam keresi meg a magyar nyomozó hatóságokat, az érintkezés módjára a vonatkozó jogsegély szerződés rendelkezései, illetve a viszonosság az irányadó.

A külföldi állampolgárokkal, a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet, mentelmi jogot élvező személyekkel szembeni eljárás

55. A külföldi állampolgárokkal szembeni eljárásban az ügyésznek biztosítania kell azt, hogy a külföldi állampolgár a magyar nyelv nem tudása miatt hátrányt ne szenvedjen, törvényes jogait korlátozás nélkül gyakorolhassa, egyúttal azonban gondoskodnia kell arról is, hogy a büntetőeljárásra vonatkozó összes törvényi rendelkezések végrehajtása ugyanúgy történjék, mint a magyar állampolgárokkal szemben folytatott eljárásban.

56. (1) A Be. 358. §-ában foglalt rendelkezésekre figyelemmel a diplomáciai, vagy egyéb személyes mentességet, illetve mentelmi jogot élvező személyekkel (országgyűlési képviselő) szemben a Legfőbb Ügyészség hozzájárulása nélkül — egyes halasztthatatlan nyomozási cselekményeket kivéve — intézkedni nem lehet.

(2) Ha bármilyen, a büntetőeljárás rendjébe tartozó intézkedés szüksége merül fel, az eljárásnak a Be. 130. § (2) bekezdése, illetve a Be. 178. § (1) bekezdés b) pontja alapján történő felfüggesztése mellett az eljáró hatóság a diplomáciai vagy egyéb személyes mentesség, illetve a mentelmi jog fennállásának és tárgyi terjedelmének elbírálása végett az iratokat a főügyész útján a Legfőbb Ügyészséghez köteles haladéktalanul felterjeszteni.

(3) A diplomáciai mentességet élvezők körére és a mentesség terjedelmére nézve az 1965. évi 22. sz. tvr-rel a Magyar Népköztársaságban kihirdetett, a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés tartalmaz megfelelő rendelkezéseket.

(4) A diplomáciai mentességre vonatkozó rendelkezéseket az 1960. évi 17. sz. tvr-rel kihirdetett egyezmény szerint a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak képviselői és tisztviselői tekintetében is alkalmazni kell.

57. A diplomáciai mentesség fennállása, valamint személyi és tárgyi terjedelme felől a legfőbb ügyész a külügyminiszterrel egyetértésben határoz és erről az eljáró hatóságot a főügyész útján értesíti.

58. (1) Nem szükséges az Utasítás 56. pont (2) bekezdésében említett felterjesztést megtenni abban az esetben, ha a diplomáciai mentesség személyi és tárgyi terjedelme az intézkedés megtételekor a rendelkezésre álló adatok alapján kétségtelenül megállapítható.

(2) Diplomáciai mentességet élveznek a Magyar Népköztársaságban minden esetben:

a) akik a Külügyminisztérium által e célra kiállított igazolvánnyal rendelkeznek;

b) a Magyar Népköztársaság területén átutazó diplomata útlevéllel rendelkező külföldi állampolgárok;

c) az 1960. évi 17. sz. tvr-rel kihirdetett egyezmény szerint a kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak képviselői és tisztviselői.

(3) Olyankor, amikor a diplomáciai mentesség személyi és tárgyi terjedelme az előző bekezdésben foglaltak értelmében kétségtelenül megállapítható, az ügyben tett intézkedésről, illetőleg a hozott határozatról az illetékes főügyész utólag köteles a Legfőbb Ügyészséghez jelentést tenni, a hozott határozat egy példányának egyidejű felterjesztésével.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /25

59. (1) A diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet nem élvező külföldi állampolgár személyi szabadságát korlátozó kényszerintézkedésekre (őrizetbevétel, előzetes letartóztatás, lakhelyelhagyási tilalom, elmegyógyintézetben való elhelyezés, a Be. 137. §-a szerinti szakértői vizsgálatra való kényszerítés) csak az illetékes főügyész engedélye alapján kerülhet sor. Ha a késedelem veszéllyel jár, az eljáró nyomozó hatóság a személymotozást az illetékes főügyész engedélye nélkül is foganatosíthatja, erről azonban haladéktalanul köteles a főügyésznek jelentést tenni.

(1) Az előző bekezdésben említett kényszerintézkedésekre viszont csak a Legfőbb Ügyészség előzetes hozzájárulása után kerülhet sor azokban az esetekben, amikor a külföldi állampolgár személyi körülményeire vagy küldetésének céljára való tekintettel a teendő intézkedésnek lényeges külpolitikai kihatása várható.

(3) A főügyész a külföldi állampolgár személyi szabadságát korlátozó és az (1) bekezdésben felsorolt kényszerintézkedések megtételéről a külföldi állampolgár személyi adatainak, állampolgárságának, útlevele és tartózkodási engedélye számának közlésével a rövid tényállásra is kiterjedő jelentést köteles haladéktalanul tenni a Legfőbb Ügyészségnek. A jelentésben arra is ki kell térni, hogy a külföldi állampolgár milyen minőségben (turista, hivatalos kiküldetés, állandó itt tartózkodás stb.) és mióta tartózkodik a Magyar Népköztársaság területén.

(4) A külföldi állampolgárok ügyeiben az ügyészségek által tett intézkedésekről a Magyar Népköztársaság külügyminisztériumát a Legfőbb Ügyészség tájékoztatja.

(5) A külföldi állampolgárok ügyeiben hozott érdemi határozatok egy példányát a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatalnak kell megküldeni.

A közlekedés rendjét, vagy biztonságát sértő és veszélyeztető bűntettek nyomozásának törvényessége feletti ügyészi felügyelet

60. A közlekedés rendjét vagy biztonságát sértő és veszélyeztető bűntettek nyomozásának ügyészi felügyeletére az Utasítás rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

61. (1) A közlekedési szakfeladatokat ellátó ügyész (továbbiakban közlekedési ügyész) felügyeletet gyakorol a Be. 51. § (1) bekezdésében felsorolt bűntettek közül a közlekedés biztonsága elleni bűntettek (Btk. 192—193. §), a járművezetés ittas álla-

potban (Btk. 194. §), a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűntette (Btk. 258. §), a közlekedési balesettel kapcsolatban elkövetett segélynyújtás elmulasztásának bűntette (Btk. 259. §) miatt indult nyomozások törvényessége felett.

(2) A közlekedési ügyész gyakorolja a nyomozás törvényessége feletti felügyeletet a gondatlan emberölés [Btk. 253. § (1) és (4) bekezdés], a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés [Btk. 257. § (1) és (5) bek.], a társadalmi tulajdont károsító gondatlan rongálás [Btk. 302. § (1) és (4) bek.] bűntette miatt indult eljárásokban is akkor, ha e bűntettek a közúti, vasúti, vízi- és légi közlekedés rendjét, vagy biztonságát sértő és veszélyeztető bűncselekményekkel kapcsolatosak.

62. A közlekedési ügyész a közvetlen ügyészi felügyeletet az Utasítás 7. pont (1) bekezdésében megjelölt ügyeken kívül azokban az ügyekben is köteles biztosítani, amelyekben a közlekedési baleset két vagy több személy halálát eredményezte, illetve halálos eredmény nélkül tömegszerencsétlenséget okozott.

63. (1) A közlekedési ügyész köteles biztosítani azt, hogy azoknak a büntető ügyeknek az elbírálása, amelyeket vádemelés céljából a Be. 51. § (2) bekezdése alapján az általános szabályok szerint illetékes bíróság mellett működő ügyészséghez tett át, megfeleljen a közlekedés rendjét vagy biztonságát sértő és veszélyeztető bűntettek üldözése során kialakított törvényes joggyakorlatnak és a büntető jogalkalmazás jogpolitikai elveinek.

(2) Az előző bekezdésben foglaltak érdekében a közlekedési ügyész rendszerint csak az egyszerű jogi és ténybeli megítélésű ügyekben teheti át vádemelés végett az iratokat az általános szabályok szerint illetékes ügyészhez és az áttétellel egyidejűleg köteles megfelelő iránymutatást is adni az ügyek helyes érdemi elbírálásához.

64. A közlekedés rendjét vagy biztonságát sértő és veszélyeztető bűntettek ügyében szerkesztett vádiratokban meg kell jelölni azokat a szabályokat (KRESZ, forgalmi és egyéb utasítások stb.), amelyeknek megszegése okozta a közlekedési balesetet.

65. A közlekedés rendjét vagy biztonságát sértő és veszélyeztető, a járásbíróság hatáskörébe tartozó bűntettek ügyében a közlekedési ügyész által hozott, vagy jóváhagyott határozatokat a közlekedési ügyész intézkedései ellen bejelentett panaszokat a főügyész vagy helyettese bírálja el.

MÁSODIK FEJEZET

ELSŐ RÉSZ

AZ ÜGYÉSZSÉGI NYOMOZÓ CSOPORTOK (OSZTÁLYOK) MŰKÖDÉSE

66. (1) Az ügyészségi nyomozó szervek kizárólagos hatáskörét az 1959. évi 9. sz. tvr. 3. § d) pontja alapján a legfőbb ügyész a 005/1959. sz. utasításában állapította meg.

(2) Az 1961. évi V. sz. tvr. (Btk.) rendszerében az alább felsorolt bűntettek nyomozása tartozik kizárólagos hatáskörbe:

a) hivatali visszaélés, a bántalmazás hivatalos eljárásban, a kényszervallatás, a törvénytelen fogvatartás, valamint a hivatali bűnpártolás bűntette (Btk. 144—148. §),

b) bírák és ügyészek vonatkozásában elkövetett jogtalan előny követelése vagy elfogadása, hivatali vesztegetés és befolyással üzérkedés bűntette (Btk. 149—154. §),

c) a hivatalos személy elleni erőszak bűntette, amennyiben a cselekményt az ügyészség, a bíróság, a rendőrség, a pénzügyőrség vagy a vámőrség állományába tartozó személy sérelmére követték el (Btk. 155. §),

d) az államtitok és a szolgálati titok megsértésével elkövetett bűntettek, amennyiben nem a rendőrség politikai szervei járnak el (Btk. 160—163. §),

e) az igazságszolgáltatás elleni bűntettek, a zártörés kivételével (Btk. 172—188. §),

f) a sajtó bűntettek (Btk. 210—212 §),

g) a rossz minőségű ipari termék forgalombahozatalával elkövetett bűntett (Btk. 230—232. §).

67. (1) A kizárólagos hatáskörbe utalt bűnügyek nyomozásán kívül a főügyészségi nyomozó szervek felettes ügyészi utasításra — vagy hozzájárulása mellett saját kezdeményezés alapján — az illetékességi területükön elkövetett bármely ügy nyomozását hatáskörükbe vonhatják.

(2) Elsősorban a gazdaságpolitikailag és a bűntett jellege vagy az elkövető személye miatt jelentős ügyek nyomozását indokolt hatáskörbe vonni.

68. (1) A Legfőbb Ügyészség Nyomozó Osztályának hatásköre bármely bűntett nyomozására, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /28

(2) Az ügyészségi nyomozó szervek illetékessége a megye (főváros) területére terjed ki. A Legfőbb Ügyészség Nyomozó Osztályának utasítása alapján illetékességi területükön kívül elkövetett bűntettek nyomozását is elláthatják.

MÁSODIK RÉSZ

AZ ÜGYÉSZSÉGI NYOMOZÓ SZERVEK NYOMOZÁSÁNAK SZABÁLYAI

Általános rendelkezések

69. A nyomozás eredményes lefolytatásának, a nyomozási cselekmények taktikailag helyes sorrendben történő foganatosításának és a nyomozás teljességének biztosítása érdekében a bonyolultabb ügyekben nyomozási terv alapján kell eljárni.

70. A nyomozás iratait két példányban kell elkészíteni és az eljárásban részt vevő személyeket általában jegyzőkönyvvezető alkalmazásával kell kihallgatni.

71. A nyomozás során hozott minden ügyészi határozat vagy intézkedés ellen a felettes ügyészhez panasznak van helye.

72. (1) Az ügyészségi nyomozó szerv vezetője indokolt esetben elrendelheti egyes nyomozási cselekmények hangfelvevő berendezéssel történő rögzítését is.

(2) Ez esetben a hangszalagon rögzíteni kell az eljárási cselekmény helyét és idejét oly módon, hogy a jelen levők személye is megállapítható legyen. A hangfelvevő berendezésen történő rögzítés tényét az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben is fel kell tüntetni. A hangszalagot zárt állapotban kell a nyomozás irataihoz csatolni.

73. A védő kirendelése tárgyában határozattal az ügyészségi nyomozó szerv vezetője intézkedik. Védőként csak ügyvédi munkaközösség rendelhető ki.

74. Az előzetes letartóztatásban levő terheltnek védőjével való érintkezését lehetővé kell tenni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /29

A büntetőeljárás megindítása és egyes nyomozási cselekmények teljesítése

75. (1) A feljelentés kiegészítése körében teendő intézkedéseket hivatalos feljegyzésben kell rögzíteni. Ugyanígy kell rögzíteni azokat a megállapításokat is, amelyeknek a feljelentés kiegészítése során egyébként okirati nyoma nem maradna.

(2) Ha a feljelentés kiegészítésének eredményeként sem állapítható meg bűntett alapos gyanúja, a nyomozást meg kell tagadni.

76. A nyomozást elrendelő határozatban csak a bűntettet és annak jogszabályi megjelölését kell feltüntetni, amelynek alapos gyanúja miatt a nyomozást elrendelték.

77. (1) A halaszthatatlan nyomozási cselekményekről készült határozatokban és jegyzőkönyvekben fel kell tüntetni, hogy ezeket nyomozást elrendelő határozat nélkül foganatosították.

(2) A rendőrség kezdeményezésére indult kizárólagos hatáskörbe tartozó bűnügyeken (hivatalos személy elleni erőszak stb.) szükséges halaszthatatlan nyomozási cselekményeket a rendőri szervek kötelesek elvégezni.

78. A tanút a vallomás megtagadási jogára, valamint a hamis tanúzás következményeire a szembesítés és a felismerési eljárás esetén is figyelmeztetni kell.

79. (1) A szembesítés alkalmával a szembesítetteket fel kell hívni arra, hogy vallomásukat külön-külön tegyék meg azokról a tényekről, amelyeknek tisztázására a szembesítés irányul. A szembesítettek a nyomozó ügyész engedélyével egymásnak is tehetnek fel kérdéseket.

(2) A szembesítésről készült jegyzőkönyvben a szembesítettnek feltett kérdéseket, valamint vallomásaikat azok megtörténtének sorrendjében kell felvenni.

(3) Amennyiben a szembesítés foganatosításakor annak jelentősége van, a jegyzőkönyvben meg kell jelölni a szembesítettek olyan magatartását is, amely a vallomásuk meggyőző erejének elbírálásánál számba jöhet (pl. a szembesített zavarban volt).

80. (1) Azt, akinek személyt vagy tárgyat kell felismernie, előzetesen ki kell hallgatni arra, hogy milyen körülmények között figyelte meg a kérdéses személyt vagy tárgyat, valamint, hogy milyen ismérvekről és sajátosságokról ismerné fel azokat.

(2) A felismerendőt több — legalább három — hozzá külsőleg hasonló személy között kell bemutatni. A felismerés fénykép alapján is történhet.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /30

(3) A felismerés céljából bemutatásra kerülő tárgyat azonos jellegű tárgyak csoportjában kell elhelyezni.

(4) A felismerési eljárásnál hatósági tanúkat kell alkalmazni.

A gyanúsítottal és a terheltel szembeni eljárás

81. (1) A gyanúsítottal a kihallgatása előtt közölni kell, hogy milyen bűntett elkövetésével gyanúsítják.

(2) Ha a gyanúsított terheltté nyilvánítására nem kerül sor, akkor ügyében legkésőbb a nyomozás befejezése alkalmával határozatot kell hozni és vele írásban — postai kézbesítés esetén zárt borítékban — közölni kell. A határozatnak azt kell tartalmaznia, hogy a felmerült gyanú nem bizonyult alaposnak, ezért a nyomozás továbbfolytatására nem kerül sor.

82. (1) Amennyiben a terheltté nyilvánított személy a nyomozás során újabb bűntett elkövetésével is alaposan gyanúsítható, amiatt külön terheltté nyilvánítani nem kell, de kihallgatása alkalmával e bűntettre vonatkozó alapos gyanú lényegét is közölni kell.

(2) Ha a terhelt állami szerv alkalmazásában áll és a terheltté nyilvánító határozat ellen panaszt jelent be, akkor a nyomozás megindításáról az állami szerv vezetőjét csak a panasz elutasítása után szabad értesíteni. [Be. 115. § (4) bek.].

83. (1) A szakértői vélemény terhelttel való ismertetése alkalmával a terheltet fel kell hívni arra, hogy indítványozhatja a szakértőhöz egyes kérdések feltevését. Amennyiben az indokolt, a szakértői vélemény ismertetésére a szakértőt is meg kell idézni. A szakértői vélemény ismertetéséről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(2) Ha a nyomozó ügyész a szakértői vélemény kiegészítését rendeli el, a szakértő újabb megállapításait a terhelttel ugyancsak ismertetni kell.

84. (1) A nyomozó ügyész a büntetésvégrehajtási intézetekben vagy rendőrségi vagy határőrségi fogdákban őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban levő személyeket nyomozási cselekmények foganatosítása céljából őr kísérete nélkül átveheti. Az őrizetbe vett vagy előzetes letartóztatott őr nélküli előállításához a nyomozó szerv vezetőjének engedélye vagy intézkedése szükséges.

(2) A kiadott terhelt biztonságos őrzéséért a nyomozó ügyész felelős. A letartóztatott átvétele előtt ezért a terheltnek a fogdában vagy a börtönben tanúsított magatartásáról tájékoztatást kell kérni az intézet vezetőjétől.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /31

85. (1) A jogerősen elítélt személy kihallgatása általában a büntetésvégrehajtási intézetben történik. Az ügy nyomozása során a jogerősen elítélt ismételt kihallgatása vagy szembesítése, illetve egyéb nyomozási cselekmények zavartalan lebonyolítása céljából lehet intézkedni az iránt, hogy az elítéltet meghatározott időre a nyomozószerv székhelye szerinti büntetésvégrehajtási intézetbe szállítsák át.

(2) Más nyomozó szerv előtt folyamatban levő ügyben őrizetben vagy előzetes letartóztatásban levő személy kihallgatásának szükségessége esetén a terhelt ügyében eljáró nyomozó szervet a tervezett intézkedésről tájékoztatni kell és az eljárási cselekmény lefolytatásához hozzájárulást kell kérni.

(3) Az ügyészségi nyomozó szervek által előzetes letartóztatásba helyezett terheltekkel más hatóságok és szervek csak a megyei (fővárosi) főügyész engedélyével érintkezhetnek.

A nyomozás anyagának a terhelt elé tárása és a nyomozás befejezése

86. (1) A nyomozás anyagát csak abban az esetben kell a terhelt elé tárni és a nyomozás befejezéséről határozatot hozni, ha az ügyben vádemelés történik.

(2) A nyomozás befejezéséről szóló határozatnak indokolás nélkül csak azt kell tartalmaznia, hogy a nyomozó szerv az ügyben a nyomozást befejezte. A határozatot a nyomozás anyagának terhelt elé tárásáról készült jegyzőkönyv is tartalmazhatja.

(3) Ha a terheltnek védője van, a nyomozás anyagának ismertetéséről a védőt oly időben kell értesíteni, hogy felkészülhessen.

87. A terheltet a nyomozás anyagának tanulmányozásában nem szabad korlátozni. Ha a terhelt az iratokban nem tud eligazodni, a nyomozó ügyész köteles neki segítséget nyújtani, az ügyére vonatkozó iratokat és bizonyítékokat megjelölni, valamint az írni-olvasni nem tudó terhelt előtt a nyomozás anyagát két hatósági tanú jelenlétében felolvasni.

88. Ha a nyomozó ügyész a terhelt, illetve a védő nyomozás kiegészítési indítványának helyt adott, a kiegészített nyomozás anyagát ismét köteles a terhelt elé tárni.

Érdemi intézkedések a nyomozás befejezése után

89. (1) Az ügyészségi nyomozó szervek az általuk nyomozott ügyekben kötelesek elkészíteni az érdemi határozatokat. A vádiratot az ügyészségi nyomozó szerv vezetője kiadmányozza.

(2) A megyei bíróság hatáskörébe tartozó bűnügyekben a vádiratot a megyei (fővárosi) főügyész kiadmányozza.

90. (1) A megfelelő példányszámban elkészített vádiratot járásbírósági hatáskörbe tartozó ügyekben a nyomozási iratokkal az illetékes járási ügyésznek kell megküldeni.

(2) A vád képviseletét ellátó ügyész eljárására a 6/1963. Legf. Ü. sz. utasítás 18. pontjának a rendelkezései az irányadók.

91. A vádképviseletet ellátó ügyészség a nyomozási iratok másolatát az elsőfokú ítélet meghozatala után az írásbeli végindítvány vagy nem ügyészi részvétellel tárgyalt ügyben az ítéletre történő nyilatkozat benyújtásával egyidőben az iratokhoz csatolt és a tárgyaló ügyész által kitöltött adatlappal együtt az ügyészségi nyomozó szervnek köteles visszaküldeni.

HARMADIK RÉSZ

AZ ÜGYÉSZSÉGI NYOMOZÓ SZERVEK

92. A Legfőbb Ügyészség Nyomozó Osztálya:

a) ellenőrizi és segíti a nyomozó csoportok munkáját, elvi irányítást ad,

b) dönt a nyomozó csoportok munkájával kapcsolatban bejelentett és hatáskörébe tartozó panaszok és határidő meghosszabbítások tárgyában,

c) összefoglalja és értékeli az ügyészi nyomozás tapasztalatait és gondoskodik arról, hogy a nyomozó ügyészek munkájuk során maradéktalanul betartsák a törvényességet és a jogpolitikai irányelveket.

93. A megyei (fővárosi) főügyész:

a) személyesen irányítja a csoport munkáját és ellátja annak felügyeletét,

b) elbírálja a határozatok, intézkedések ellen vagy azok elmulasztása miatt bejelentett panaszokat,

c) szükség szerint átfogóan megvizsgálja a csoport munkáját és azt vezetői értekezleten megtárgyalja.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /33

94. A nyomozó csoport (osztály) vezetője:

a) az ügyek nyomozása közben rendszeresen ellenőrzi a nyomozó ügyészek munkáját, így különösen a nyomozási tervek végrehajtását, a határidők betartását és a fogvatartások törvényességét,

b) figyelemmel kíséri a nyomozó ügyészeknek a felekkel szembeni magatartását, elősegíti politikai és szakmai fejlődésüket, gondoskodik a munkafegyelem betartásáról,

c) a csoport munkáját a statisztikai adatok, egyéb tapasztalatok, főképpen a bírósági ítéletek tükrében negyedévenként értékeli, feltárja a munkában előforduló hiányosságokat és intézkedik azok megszüntetésére.

d) felülvizsgálja és kiadmányozza a csoport érdemi határozatait.

HARMADIK FEJEZET

A KATONAI ÜGYÉSZSÉGEK ELJÁRÁSA

A jelen utasítás rendelkezéseit a katonai ügyészségek eljárásában a következő eltérésekkel kell alkalmazni.

ELSŐ RÉSZ

A BÜNTETŐÜGYEK NYOMOZÁSÁNAK TÖRVÉNYESSÉGE FELETTI FELÜGYELET

95. (1) A büntetőügyek nyomozásának törvényessége felett az ügyészi felügyeletet a katonai ügyészségek a következők szerint gyakorolják:

a) a Katonai Főügyészség az alárendelt katonai ügyészségeknek, a BM illetékes osztályának, a BM Fegyelmi Osztályának, a BM Határőrség Országos Parancsnokságának, a BM Karhatalom Országos Parancsnokságának, a BM Kormányőrség Országos Parancsnokságának, valamint az IM Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnokságának, a katonai büntetőeljárás során végzett nyomozással kapcsolatos tevékenysége felett,

b) a katonai ügyészségek az illetékességi területükhöz tartozó parancsnokoknak és az a) pont alá nem eső, de azoknak alárendelt szerveik által a katonai büntetőeljárás keretébe tartozó nyomozói tevékenysége felett.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /34

(2) A Katonai Főügyészség a katonai ügyészség felügyeleti jogkörében is eljárhat.

96. A parancsnoki hatáskörbe tartozó bűntettek nyomozásának törvényessége feletti felügyelet biztosítása érdekében a katonai ügyésznek rendszeresen meg kell vizsgálnia a fegyelmi eljárás során elintézett büntetőügyek iratait is. Amennyiben az ilyen elintézés során törvénysértést tapasztal, ennek kiküszöbölése érdekében köteles a szükséges intézkedéseket megtenni. (Pl. intézkedni a büntetőeljárás megindítása iránt).

97. A nyomozás törvényessége felett felügyeletet gyakorló katonai ügyész intézkedései, valamint a büntetőügy nyomozása során adott utasításai ellen az illetékes parancsnok a Katonai Főügyészségnél panaszt tehet, amelynek azonban halasztó hatálya nincs.

98. Az Utasítás szempontjából felügyeletet gyakorló, illetve illetékes ügyész alatt a katonai ügyészség vezetőjét kell érteni. A katonai ügyészség vezetőjének intézkedése vonatkozásában a felügyeletet gyakorló ügyész alatt a Katonai Főügyészséget kell érteni. Felettes ügyészként a Katonai Főügyészség jár el. A Katonai Főügyészség által hozott elsőfokú érdemi határozat ellen a felettes ügyészhez lehet panaszt tenni.

99. A katonai ügyész felügyeletet gyakorol a fogvatartás törvényessége felett:

a) a helyőrségi és csapatfogdákban,
b) a fegyelmező zászlóaljban.

MÁSODIK RÉSZ

A BŰNTETŐ ÜGYEK NYOMOZÁSA

100. (1) A katonai ügyész egyetértésével, vagy megbízásával a parancsnok (vezető) folytathatja le a nyomozást az elárendeltje által elkövetett olyan bűntett esetében is, amelynek törvényi büntetése az 5 évi szabadságvesztést nem haladja meg, ha a cselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége csekély.

(2) Az Utasítás alkalmazása szempontjából parancsnok alatt:

a) a fegyveres erők tekintetében; az ezredparancsnokokat, illetve az ezredparancsnoki fenyítő jogkörrel rendelkező önálló parancsnokokat, valamint ezeknél magasabb parancsnokokat,

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /35

b) a rendőrség tekintetében; a járási és városi (fővárosi, kerületi) kapitányságok vezetőit, kormányőrségi szervek, iskolák, intézetek, intézmények vezetőit, illetve ezeknél magasabb parancsnokokat,

c) a büntetésvégrehajtás szervei tekintetében pedig az országos és a megyei börtönök, munkahelyek, iskolák, intézetek, intézmények vezetőit, illetve ezeknél magasabb parancsnokokat kell érteni.

(3) A (2) bekezdésben írt parancsnok a nyomozást nyomozótisztek, fegyelmi osztályok (csoportok, előadók) útján teljesíti.

101. (1) A parancsnok hatáskörébe tartozik a nyomozás az alárendeltje által elkövetett olyan bűntett esetén, amelyre a törvény 1 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést állapít meg. A katonai ügyész ezekben az ügyekben is átveheti a nyomozást. A parancsnok a Btk. 106. §-ának megfelelő esetben — a nyomozást megtagadó határozat hozatala után — büntetőeljárás helyett fegyelmi eljárást folytathat.

(2) A parancsnok a nyomozást 15 napon belül köteles lefolytatni. Indokolt esetben kérheti a nyomozás tartamának további 10 nappal való meghosszabbítását a katonai ügyészségtől. A meghosszabbított határidőn túl a katonai ügyész nyomoz.

102. (1) Ha a katonai ügyészségre olyan bűntett miatt érkezik feljelentés, amelynek törvényi büntetése 1 évet meg nem haladó szabadságvesztés, az illetékes katonai ügyész a következő intézkedéseket teheti:

a) nyomozást megtagadó határozatot hoz a Be. 104. §-a alapján. A Be. 104. § (2) bekezdése esetén az ügyet fegyelmi eljárás lefolytatása végett a parancsnoknak küldi meg. Így jár el akkor is, ha a feljelentett cselekmény bűntett ugyan, de a tényállás további tisztázására szükség nincs, illetőleg a tényállás felderítése fegyelmi eljárás keretében is elvégezhető;

b) áttételi határozatban az ügyet nyomozás, illetve elbírálás végett a parancsnok hatáskörébe utalja. Ebben az esetben a parancsnok dönt, hogy a tényállást büntető, vagy fegyelmi eljárásban deríti-e fel;

c) a nyomozást saját hatáskörében folytatja le, vagy a nyomozás elrendelése után a b) pont szerinti határozatot hozza.

(2) A katonai ügyész az (1) bekezdés b) és c) alpontok alapján hozott határozatában hívja fel a parancsnokot, hogy a kiszabott fegyelmi fenyítést, illetve az eljárást befejező határozatát haladéktalanul közölje vele.

(3) A katonai ügyész az (1) bekezdés a) pontjának harmadik fordulata, továbbá b) pontja szerinti határozata ellen bejelentett panasznak a határozat végrehajtására felfüggesztő hatálya van.

Ezért a határozatot a feljelentett személynek azzal kell kézbesíteni, hogy esetleges panaszát a kézbesítéstől számított 8 napon belül, közvetlenül a parancsnokhoz benyújthatja, aki azt a katonai ügyészségnek továbbítja. Ha a feljelentő, vagy a sértett harmadik személy, úgy a határozatban fel kell hívni az illetékes parancsnok figyelmét, hogy a határozatot csak az újabb értesítés után — a panaszra nyitvaálló határidő elteltével — kell végrehajtani.

103. Ha a parancsnok a Be. 352. § (1) bekezdése alapján a köztörvényi bűntettet nyomozás nélkül, fegyelmi eljárás keretében kívánja elbírálni, nyomozást megtagadó határozatot hoz. A határozatot a feljelentett személy előtt ki kell hirdetni, aki az ellen 8 nap alatt a végrehajtásra felfüggesztő hatályú panaszt jelenthet be a katonai ügyészséghez. Ha a feljelentő, vagy a sértett harmadik személy, úgy a kézbesítéstől számított 8 napon belül a végrehajtásra felfüggesztő hatályú panasszal élhet a katonai ügyészséghez. A panaszt az illetékes parancsnoknál kell bejelenteni.

104. A parancsnok a bűnügy intézése során hozott minden érdemi határozatának (nyomozást megtagadó, elrendelő, megszüntető határozatok) egy példányát tudomásulvétel végett köteles a katonai ügyészségnek megküldeni. A katonai ügyészséget a bűntett miatt kiszabott fegyelmi fenyítésről haladéktalanul értesíteni kell.

105. A parancsnoki nyomozás részletes szabályait — külön utasításban — a legfőbb ügyész határozza meg.

106. A katonai ügyészség illetékességét a bűntett elkövetésének helye határozza meg. [Be. 60. § (1) bekezdés, 49. § (1) bekezdés, 343. §.) Ha azonban az elkövető alakulatának székhelye más katonai ügyészség területén van, a terheltté nyilvánító határozat meghozatala, a terhelt kihallgatása és a további eljárás lefolytatása végett az ügyet az utóbbi katonai ügyészségnek kell áttenni. Előzetes letartóztatás elrendelésekor az áttételre csak a terheltté nyilvánító határozat meghozatala és a terhelt kihallgatása után kerülhet sor.

107. Ha a feljelentő, vagy a sértett polgári személy, a parancsnoknak és a katonai ügyésznek különösen ügyelnie kell arra, hogy az állam, vagy szolgálati titkot képező adatok ne kerüljenek az olyan határozatokba, amelyeket a sértettnek, vagy a feljelentőnek kézbesíteni kell. Az állam- és szolgálati titok megóvása érde-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /37

kében az ilyen határozatokat kézbesítés helyett kihirdetés útján is közölni lehet. A kihirdetés tényét a sértettnek, vagy a feljelentőnek aláírással kell igazolnia.

108. (1) Katonai személy őrizetbevételéről a parancsnokát haladéktalanul értesíteni kell. Tiszt őrizetbevételéről a Katonai Főügyészségnek is késedelem nélkül jelentést kell tenni.

(2) Tiszt előzetes letartóztatásához a katonai főügyésztől kell engedélyt kérni.

(3) Őrizetbevételről, illetve az előzetes letartóztatás elrendeléséről a hozzátartozókat csak abban az esetben kell értesíteni, ha ezt az őrizetbe vett, illetve előzetes letartóztatásba helyezett személy kívánja. Erre a terheltet írásban nyilatkoztatni kell.

109. Ha a terhelt katona (Btké. 32. §), úgy a Be. 115. § (4) bekezdésében említett értesítést a parancsnoknak kell küldeni. Az értesítéssel egyidejűleg — ha ez még nem történt meg — intézkedni kell a dicséreti és fenyítési lap, valamint a jellemzés beszerzése iránt.

110. Ha az előzetes letartóztatást a katonai ügyész jóváhagyásával a parancsnok rendelte el, annak foganatosításáról addig, amíg a terheltet a katonai ügyésznek nem adták át, a parancsnok intézkedik. Az előzetes letartóztatás foganatosítása ilyenkor az alakulat, vagy a helyőrség fogdájában is történhet.

111. Ha a terhelt sorállományú, vagy a laktanyában bent lakó tisztes, vagy tiszthelyettes, a katonai ügyész, illetve a parancsnok elrendelheti szoros felügyelet alá helyezését.

112. A katonai fogdában és a fegyelmező zászlóaljban levő előzetes letartóztatottak őrizetére, jogaikra és kötelességeikre nézve a katonai szabályzatok az irányadóak.

113. Tisztet bíróság elé állítani csak a katonai főügyész által jóváhagyott vádirat alapján lehet.

NEGYEDIK FEJEZET

VEGYES RENDELKEZÉSEK

114. A gyermek- és ifjúságvédelmi szakfeladatok ellátásával megbízott ügyész nyomozás törvényessége feletti felügyeletének gyakorlására az Utasítás rendelkezései az 1/1963. Legf. Ü. sz. utasításban foglaltakkal kiegészítve irányadók.

115. Az Utasítás hatályba lépésével egyidejűleg a 81/1954., a

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /38

008/1955., a 0015/1955., a 003/1961., illetve az ezt módosító 001/ 1963., a 7/1963 és a 3/1965. Legf. Ü. sz. utasítások, továbbá a 102/1965. számú körlevél hatályukat vesztik.

116. A jelen utasítás 1967. évi január hó 1. napján lép hatályba és rendelkezéseit a folyamatban levő büntető ügyekben is alkalmazni kell.

Budapest, 1966. október hó 27. napján.

Dr. Szénási Géza s. k.
legfőbb ügyész

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /39

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /40

A belügyminiszter 10/1966. BM sz.

UTASÍTÁSA

a bűnügyek rendőri nyomozásáról

A rendőrség a társ-bűnüldöző szervekkel jó együttműködésben, a társadalmi szervek és a dolgozó tömegek aktív támogatásával jelentős eredményeket ért el a bűnözés elleni harcban.

Az elmúlt években tovább erősödött a törvényesség, a jogrend, a közbiztonság. A rendőrség bűnüldöző tevékenységének ellátása során a bűntettek gyors, alapos felderítésével, a nyomozás színvonalának állandó emelésével, a büntető jogszabályok és a jogpolitikai elvek hiánytalan érvényesítésével köteles biztosítani az eredmények továbbfejlesztését, a törvényesség erősítését.

A rendőri nyomozószervek egységes tevékenységére a legfőbb ügyésszel egyetértésben az alábbi

utasítást

adom:

I. FEJEZET

A NYOMOZÓSZERVEK

A nyomozószervek feladata

1. (1) A rendőrség a Be. 15. §-ában meghatározott feladatát — az 1956. évi 35. sz. tvr-rel módosított 1955. évi 22. sz. tvr., a belügyminiszter és helyettesei által kibocsátott parancsok és utasítások, valamint a legfőbb ügyésznek az 1959. évi 9. sz. tvr. 3. § d) pontja alapján — valamennyi nyomozószervre nézve kötelező — utasításai alapján — nyomozó- (rendőri) szervekre tagozódva látja el.

(2) A rendőrség feladatának teljesítése során intézkedéseket foganatosít a bűntettek megelőzése, félbeszakítása és felderítése, a lehetővé tevő okok, körülmények feltárása, ezek megszüntetése érdekében. Hatáskörében nyomozást folytat, kényszerintézkedéseket alkalmaz a büntetőeljárásról szóló 1962. évi 8. sz. tvr. (Be.) előírásainak megfelelően.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /41

A nyomozószerv tagjainak kizárása

2. (1) A nyomozásban nem vehet részt a nyomozószervnek azon tagja:

a) aki az ügyben mint terhelt vagy védő, továbbá mint magánvádló, sértett, feljelentő, vagy mint ezek képviselője szerepel vagy szerepelt, valamint a felsorolt személyeknek a Btk. 114. §-ában megjelölt hozzátartozója;

b) aki az ügyben tanúként vagy szakértőként szerepel;

c) akitől bármely oknál fogva tárgyilagos, részrehajlás nélküli eljárás nem várható.

(2) Nem jelent kizáró okot és részt vehet a nyomozásban a nyomozószervnek az a tagja, aki a Be. 98. § (1) bekezdése alapján tett feljelentést olyan bűntett miatt, amelyről hivatali hatáskörében szerzett tudomást.

(3) A nyomozószerv tagja, ha vele szemben kizárási ok forog fenn, köteles haladéktalanul jelenteni vezetőjének, aki azonnal gondoskodni tartozik az érintett felmentéséről és a nyomozószerv másik tagjának kijelöléséről.

A bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért a nyomozószerv tagja fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(4) Nem végezheti a nyomozást az a szerv, melynek vezetőjével szemben az (1) bekezdésben felsorolt kizárási ok forog fenn.

(5) A nyomozószerv vezetője a szolgálati út betartásával köteles jelenteni a felettes nyomozószerv vezetőjének, ha vele szemben kizárási ok forog fenn, vagy a nyomozásra egyébként illetékes nyomozószervnek nincs olyan tagja, akire kizárási ok nem vonatkozik.

A bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért a nyomozószerv vezetője fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(6) A kizárási okot az ügyész, a sértett, a terhelt és a védő is bejelentheti.

(7) A felettes nyomozószerv vezetője a kizárás kérdésében a bejelentés gondos megvizsgálása alapján dönt. Amennyiben a felmerült kizáró okot alaposnak találja, kijelöli a nyomozószerv másik tagját, illetve az alárendelt más nyomozószervet utasítja a nyomozás végzésére.

(8) A nyomozószervnek az a tagja, aki saját személyére maga jelentett be kizárási okot, bejelentése elintézéséig az ügyben nem járhat el.

(9) E rendelkezéseket a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

(10) A nyomozószerv köteles ügyelni arra, hogy kizárt személy a nyomozásban ne vegyen részt.

Hatáskör

3. (1) A nyomozószervek hatáskörét a Be. figyelembevételével kiadott parancsok és utasítások szabályozzák. Az érvényben levő hatásköri utasítás, az 1959. évi 9. sz. tvr. 12. § (2) bekezdés b) pontja szabja meg, hogy valamely bűntett miatti nyomozás lefolytatására az alá- és fölérendeltségi viszonyban levő nyomozószervek (őrs, közrendvédelmi alosztály, rendőrkapitányság, rendőrfőkapitányság), közül melyik rendelkezik hatáskörrel.

(2) A nyomozószervek az ügyészi nyomozócsoport hatáskörébe tartozó bűntettek elkövetése miatt náluk tett feljelentések anyagát — a halaszthatatlan nyomozási cselekmények elvégzése és a beszerzett bizonyítékok csatolása után — késedelem nélkül — kötelesek az illetékes főügyészségnek megküldeni.

Illetékesség

4. (1) Eltérő szabályozás hiányában a Be. 49. §-ának rendelkezéseire figyelemmel

a) az elkövetés helye,

b) a megelőzés,

c) az elkövető lakóhelye

elsődlegesen határozzák meg valamennyi bűntettre nézve a nyomozószerv illetékességét.

(2) Különös illetékesség áll fenn a Be. 54. § (alanyi összefüggés) és az 55. § (tárgyi összefüggés) rendelkezései alapján.

(3) A Be.-ben megállapított kizárólagos illetékességi ok fennforgásakor egyéb illetékességi okok nem érvényesülnek.

Hatáskör, illetékesség vizsgálata

5. A nyomozószerv a nyomozás minden szakában hivatalból köteles vizsgálni hatáskörét és illetékességét.

Ügyek egyesítése és elkülönítése

6. (1) A nyomozószervnek már a Be. 108. §-a, majd a Be. 111. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazása során határoznia kell az ügyek egyesítése, illetve elkülönítése kérdésében.

(2) Az ügyek elkülönítését elsősorban akkor kell elrendelni, amikor a nyomozás során olyan elkövetett bűntetteket is felderítenek, amelyek terheltjeinek bűnös magatartása a nyomozás elrendelésének alapjául szolgáló tényekkel nincs szoros összefüggésben, illetve társtetteseknek, vagy bűnszövetség tagjainak nem tekinthetők.

(3) Azokat, akiknek a bűntettet megvalósító magatartása — az eset összes körülményeire figyelemmel — a társadalomra kisebb fokú veszélyt jelent, külön eljárásban lehet felelősségre vonni, mégpedig olyankor is, amikor az általuk elkövetett bűntettek együttes elbírálása személyi vagy tárgyi összefüggés folytán egyébként indokolt lenne.

(4) Azokat az ügyeket, amelyeknek együttes elintézése az eljárás tárgyára, vagy az abban részt vevő személyekre tekintettel, vagy egyéb okból célszerű, egyesíteni lehet.

II. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Határozatok, tartalmi kellékek és alakiságok

7. (1) A nyomozás során hozott határozatok — eltérő rendelkezés hiányában — rendszerint bevezető és rendelkező részből, valamint indokolásból állanak.

(2) A határozat bevezető részének az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és megjelölését, valamint a határozattal hozott intézkedés megnevezését kell tartalmaznia.

(3) A határozat rendelkező részében a hatóságnak az ügyre vonatkozó jogszabályok megjelölésével, az ügyben hozott döntésről és a panaszjogra való figyelmeztetésről kell rendelkeznie. A határozat rendelkező részében — amennyiben a terhelttel (gyanúsítottal) szembeni intézkedéseket tartalmazza — a Be. 117. § (1) bekezdésében megjelölt személyi adatait is fel kell tüntetni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/10/1966 /44

(4) A határozat indokolásának az ügyben hozott rendelkezés alapjául szolgáló tényeket és azokat az okokat kell tartalmaznia, amelyek a hatóságot a határozatban hozott rendelkezésre indították.

(5) A határozatokat tömören és világosan úgy kell megfogalmazni, hogy azok a teljesség, közérthetőség és szabatosság igényeinek megfeleljenek.

(6) A nyomozás során hozott egyes határozatoknak a jelen pontban felvett alaki és tartalmi kellékeken kívüli, vagy azoktól eltérő tartalmáról az utasítás mgfelelő pontjai intézkednek.

A határozatok közlése és kézbesítése

8. (1) A határozatok közlésére a Be. 94 §-ának rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(2) A nyomozás során hozott határozatok közül a Be. 104/A §-on alapuló nyomozást megtagadó határozatot az ismert feljelentett személlyel, a gyanúsítotti eljárás befejezéséről rendelkező határozatot a gyanúsítottal, a nyomozást megszüntető határozatot (Be. 160., 161. §) a terhelttel, valamint a panaszra egyébként jogosultakkal mindig kézbesítés útján kell közölni.

(3) Az egyéb határozatok a jelenlévő érdekelttel kihirdetés, egyébként kézbesítés útján közlendők.

(4) Ha a nyomozás során meghatalmazott, vagy kirendelt védő működik közre, a hozott határozatot kézbesítés, vagy kihirdetés útján kell közölni vele.

(5) A határozatok kihirdetését, valamint a Be. 94. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés teljesítését jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy a kihirdetést és a határozat tartalmának megmagyarázását a nyomozást folytató hatóság iratainál elhelyezett határozati példányon hivatalos feljegyzésben kell feltüntetni.

(6) Amennyiben a határozat ellen, annak kihirdetésekor a panaszra jogosult panaszt jelent be, a figyelmét fel kell hívni arra, hogy panaszának indokait jegyzőkönyvbe mondhatja. Az előterjesztett indokokat minden esetben jegyzőkönyvbe kell venni és a nyomozás irataihoz kell csatolni.

9. (1) Az iratok készítésénél — mellőzve az önigazoló és felesleges írásbeliséget — törekedni kell az áttekinthetőségre, érthetőségre és tömörségre. Kerülni kell az adott ügy szempontjából nem jelentős körülmények rögzítését, a terjengősséget.

(2) Szem előtt kell tartani a jegyzőkönyvek számának csökkentését is. Ennek megfelelően a terhelt kihallgatási jegyzőkönyvébe foglalható a terheltté nyilvánító határozat, a védőválasztással kapcsolatos nyilatkozat, a szembesítési jegyzőkönyv, a szakértői vélemény ismertetése, az iratismertetés és a befejező határozat.

(3) Ha egy ügyben több terhelt szerepel, az előző pontban felsorolt cselekmények foganatosítása külön jegyzőkönyvben is rögzíthető. Így a nyomozás anyagának több terhelttel való ismertetéséről célszerű külön jegyzőkönyvet készíteni, amelybe a befejező határozatot is bele lehet foglalni.

(4) Amennyiben a jegyzőkönyv szövegében javítás történt, a javítás tényét a jegyzőkönyvben rögzíteni kell, s ezt mind a jegyzőkönyvet készítő, mind pedig a kihallgatott aláírással igazolja. Ha a kihallgatási jegyzőkönyv tartalmi módosítására kerül sor, a helytelen szöveget kiütni, kihúzni nem szabad. A módosított szöveget folytatólagosan kell leírni és feltüntetni a módosítás okát.

(5) A nyomozási cselekményekről készített jegyzőkönyvek szerkesztésekor a Be. 85. §, 86. és 88. §-aiban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

(6) A nyomozási iratokat két példányban kell készíteni. Külön kell összefűzni az eredeti és külön a másolati példányokat. Vádemelési javaslat esetén mindkét példányt meg kell küldeni az ügyészségnek. (Az ügyészség az I. fokú bírósági ítélet után a másolati iratokat visszaküldi irattározás végett.) Társadalmi bírósági, vagy fegyelmi eljárás kezdeményezése esetén az iratok egy példányát, a nyomozás megszüntetésének egyéb eseteiben mindkét példányt a rendőri szervnél kell irattározni.

(7) A kézbesítendő határozatok, értesítések és egyéb iratok példányszámainak megállapításakor a címzettek számát és az eredeti, illetve másolati iratokat kell figyelembe venni. Az eredeti példányt az ügyirathoz kell csatolni és a másolatokat kell kézbesíteni.

(8) A megkeresés útján beszerzett okiratokat — bírósági, erkölcsi bizonyítvány, vagyoni bizonyítvány, jellemzés, stb. — amennyiben nem állnak elegendő példányszámban rendelkezésre, nem kell lemásolni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /46

Határidő

10. (1) A nyomozószervnek a nyomozást teljes alapossággal a legrövidebb időn belül le kell folytatni, tartamának meghosszabbítására csak a Be. 113. § (1) bekezdése szerint indokolt esetben kerülhet sor.

(2) A nyomozás egy hónapi [Be. 113. § (1) bekezdés] időtartama alatt a nyomozást elrendelő határozat meghozatala napjától a nyomozóhatóság által hozott felfüggesztő vagy megszüntető határozat, illetve a nyomozást befejező határozat keltéig eltelt időt kell érteni.

(3) Halasztíhatatlan nyomozási cselekmények foganatosítása esetén a kezdő időpontot az első nyomozási cselekmény megtörténtétől kell számítani.

(4) A pótnyomozás esetén a határidőt a Be. 113. § (3) bekezdés szerint kell számítani.

(5) Büntetőügyeknek a nyomozás elrendelése után történő egyesítése [Be. 56. § (2) bekezdés, Be. 111. § (1) bekezdés] esetén a nyomozás időtartama a korábban hozott nyomozást elrendelő határozat, elkülönítésük [Be. 56. § (3), Be. 111. § (2) bekezdés] esetén pedig az alapügyben hozott elrendelő határozat meghozatalának napjától kezdődik.

(6) Az előzetes letartóztatás, valamint a lakhelyelhagyási tilalom időtartamára, a Be. 123. és 127. §-ainak rendelkezései az irányadók.

(7) A határidő hosszabbítások köre kiterjed a nyomozás, a pótnyomozás, az előzetes letartóztatás és a lakhelyelhagyási tilalom időtartamára. A hosszabbításról a határidő lejárata előtt tíz nappal kell intézkedni.

(8) A nyomozás, az előzetes letartóztatás, illetve lakhelyelhagyási tilalom meghosszabbításához rövid indokolás szükséges.

(9) Az előterjesztést két példányban kell elkészíteni. Az előzetes letartóztatás (lakhelyelhagyási tilalom) és a nyomozás időtartamának három hónapnál hosszabb időre terjedő meghosszabbításához csatolni kell az eredeti, illetve ügyészi hozzájárulással a teljes másolati iratpéldányt.

Kiadmányozási jog

11. (1) A nyomozás során készített érdemi határozatok a nyomozás elrendelése, megtagadása, felfüggesztése, mellőzése, megszüntetése, befejezése, a panasz tárgyában való állásfoglalás, il-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /47

letve a bizonyítási indítvány kérdésében való döntés, az elfogató parancs kibocsátása, a kényszerintézkedések elrendelése, az államhatalmi szervek, az ügyészség, a bíróság megkeresésének kiadmányozására a főkapitányság vezetője, a kapitányság vezetője, illetve az általuk kijelölt vezetők jogosultak.

A határozatot csak a kiadmányozó írja alá — az eljáró vizsgáló (nyomozó) vagy közvetlen elöljáró nevét nem kell feltüntetni — a Be-ben meghatározott esetekben az illetékes ügyész jóváhagyja.

(2) A közrendvédelmi alosztályvezető — őrsparancsnok — a hatáskörébe tartozó bűntettek nyomozása során az (1) bekezdésben felsorolt határozatok közül a nyomozás elrendelése, megtagadása, befejezése, lakhelykutatás, házkutatás, személymotozás, lefoglalás, elrendelésének kiadmányozására jogosult.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben fel nem sorolt közbeeső intézkedésekről szóló határozatok az ügyre vonatkozó megkeresések, feljelentés kiegészítések, terheltté nyilvánítás, okiratok beszerzése, védő kirendelése, idézés stb. kiadmányozására az eljáró vizsgáló (nyomozó) a közrendvédelmi alosztályvezető — őrsparancsnok — jogosult.

A kiadmányt a nyomozószerv vezetőjével láttamoztatni nem kell.

(4) A körzeti megbízott a hatáskörébe tartozó bűnügy nyomozása során jogosult idézést kibocsátani, az egyéb nyomozási cselekményeket a (2) bekezdésben meghatározott vezető — parancsnok — által hozott határozat alapján teljesíti.

(5) Az illetékes nyomozószerv vezetője [(1) és (2) bekezdés] — hatékony elllenőrzéssel — köteles gondoskodni arról, hogy a nyomozószerv által hozott határozatok tartalmi és alaki szempontból kétségtelenül megfeleljenek a törvényi feltételeknek.

Megkeresés

12. (1) A nyomozóhatóság — a Be. 103. § (2) bekezdésében foglaltak kivételével — rendszerint csak az illetékessége alá tartozó területen, a hatáskörébe tartozó ügyekben végezhet nyomozási cselekményeket. Ha más nyomozószerv illetékessége alá tartozó területen kell eljárási cselekményt végezni, vagy az államigazgatási szervek és az államhatalom helyi szervei hatáskörébe tartozó eljárási cselekmények foganatosítása szükséges, ennek teljesítésére rendszerint a hatáskörrel rendelkező illetékes nyomozószervet, államigazgatási szervet, illetve az államhatalom helyi szerveit kell megkeresni. (Be. 97. §.)

(2) A BM ORFK-ra konkrét bűnügyben megkeresést — külön utasítás nélkül — felterjeszteni nem lehet.

(3) A nyomozószervek egymás közötti megkeresései tekintetében közvetlenül csak a rendőrkapitányságok vagy ennél magasabb rendőri szervek rendelkezhetnek. Rendőrőrsök azonos megyében küldhetnek egymásnak megkeresést. (Közúti közlekedéssel kapcsolatos veszélyeztetés és segítségnyújtás elmulasztása bűntettében szükségessé váló megkeresésekben a körzeti megbízottak is eljárhatnak.)

(4) A Budapesti Rendőrfőkapitányság Vizsgálati Osztályának megkeresési csoportja a rendőrség, az ügyészség, a bíróság bűncselekménnyel kapcsolatos vagy bűncselekményre utaló megkereséseiben jár el.

(5) A nyílt rendőri információ készítését, a munkahely és lakhely megállapítását, ellenőrzését Budapesten a kerületi kapitányságok végzik.

(6) A börtönökben és büntetésvégrehajtási munkahelyeken levő elítéltek kihallgatását a területileg illetékes megyei (budapesti) rendőrfőkapitányság vizsgálati osztálya foganatosítja.

(7) Budapesten az Országos Börtönben, a Körzeti Börtönben, a Tököli Kórház- és Munkahelyparancsnokságon levő elítéltek kihallgatását a BM Vizsgálati Osztálya végzi.

(8) A fiatalkorúak munkahelyén (Tököl) levő személyek kihallgatását a Budapesti Rendőrfőkapitányság Fiatalkorú és Gyermekvédelmi Osztálya intézi.

(9) A Pest megyei Rendőrfőkapitányság központi szervei, valamint a Budai Járási Rendőrkapitányság a budapesti igazgatási területükön lakó személyek bűnügyében saját hatáskörükben kötelesek eljárni. (Ilyen ügyekben nem küldhetnek megkeresést a Budapesti Rendőrfőkapitányság Vizsgálati Osztályának.)

(10) A megkeresésnek tartalmaznia kell a végrehajtandó intézkedések felsorolását a foganatosítandó kihallgatásokkal kapcsolatosan. Az átirathoz szükség szerint csatolni kell az addig keletkezett nyomozási iratok másodpéldányát. A megkeresésben foglaltakért, az intézkedések jogosságáért a megkereső nyomozószerv felelős.

(11) A börtönökben és büntetésvégrehajtási munkahelyeken levő személyek ügyében megkeresést — eltérően az általános megkeresési elvektől — csak tanú, gyanúsított, terhelt kihallgatás, a börtönben levő érték- és tárgyletétből történő lefoglalás, befejező határozat készítés, nyomozati iratismertetés, szakértői vizsgálat foganatosítására lehet eszközölni.

(12) Egyéb nyomozási cselekmények foganatosítása céljából az elítélteket ki kell kérni. Olyan kérdések tisztázásakor, hogy az egyes elítéltek melyik börtönben, mióta töltik büntetésüket, szabadulásuk mikorra várható stb., az IM Büntetésvégrehajtási Országos Parancsnokság igazgatási osztályát (Budapest, V., Steindl u. 8.) kell megkeresni.

(13) A minisztériumok — országos főhatóságok — megkeresésére az ügyrendi előírások érvényesek.

(14) A külföldre irányuló megkereséseket, továbbá a külföldi szerv, intézmény vagy személy megkeresésére vagy kérelmére adott válaszokat szolgálati úton, az ügyrend betartásával kell a Belügyminisztérium illetékes szerveihez felterjeszteni.

(15) A nyomozószervek a megkereséseket kellő alapossággal és gyorsasággal — legkésőbb tizenöt napon belül — kötelesek teljesíteni.

Idézés

13. (1) A büntetőeljárásban részt vevő személyeket (Be. 31. § második fordulat), szakértőt, törvényes képviselőt stb. írásban és rövid úton — szóban, távbeszélőn — lehet idézni.

(2) Az idézésre a kibocsátó rendőri szerv előtt köteles mindenki a kitűzött időben megjelenni. Ha a terhelt, a tanú vagy a szakértő a szabályszerű írásbeli idézés vagy a hatóság előtti megjelenés alkalmával szóban történt idézés ellenére nem jelenik meg és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem menti, elővezetését lehet elrendelni. [Be. 82. § (1) bekezdés], tanút, szakértőt ezer forintig terjedő pénzbírsággal lehet sújtani [Be. 70. § (1) bekezdés].

(3) A rövid úton [Be. 80. § (1) bekezdés] idézett tanúval vagy szakértővel szemben távolmaradásuk esetén a Be. 70. § (1) bekezdésben meghatározott kényszerítő eszközöket alkalmazni nem lehet. [Be. 70. § (2) bekezdés.]

(4) Az idézés általános szabályait a Be. 80.§., 81. § rendelkezései tartalmazzák.

Elővezetés

14. (1) Az elővezetést elrendelő határozatban a kibocsátó hatóság, bíróság rendelkezik a tekintetben, hogy az elővezetés ellenőrzött útbaindítással, vagy az előállítás helyére történő kíséréssel foganatosítandó-e. (Ennek hiányában a kibocsátó szervtől rövid úton kiegészítő rendelkezést kell kérni.)

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /50

(2) Az elővezetési határozatot a nyomozószerv eljáró tagja (rendőr) először ismerteti az elővezetendő személlyel, utána kézbesíti, majd módot ad arra, hogy az évszaknak megfelelően felöltözzék, pénzt, élelmet vegyen magához és hozzátartozóitól elbúcsúzzék.

(3) Az elővezetés elrendelésének szabályait a Be. 82. § (2, 3—4) bekezdése tartalmazza.

Bűnügyi költségek

15. A bűnügyi költségek feljegyzésére és elszámolására vonatkozóan az igazságügyminiszter 109/1962. (I. K. 12.) IM sz. utasításának rendelkezései az irányadók.

III. FEJEZET

AZ ELJÁRÁS MEGINDULÁSA, NYOMOZÁSI INTÉZKEDÉSEK

A bejelentés

16. (1) A nyomozószervekhez tett bejelentés nem tekinthető büntető feljelentésnek, ha azonban az ezek nyomán foganatosított intézkedések eredményeként bűntett alapos gyanúja merül fel, a nyomozószervek a Be. 103. § alapján kötelesek a büntetőeljárást megindítani.

(2) Távbeszélőn történt bejelentés alkalmával a nyomozószerv eljáró tagja visszahívással vagy egyéb alkalmas módon — lehetőség szerint — köteles megállapítani a bejelentő kilétét, s amennyiben a bejelentés alapján a Be. 103. § (2) bekezdésében felsorolt intézkedések foganatosítása szükséges, a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket foganatosítja.

A bejelentésről rövid feljegyzést kell készíteni, amely a bejelentő megállapított adatait és a foganatosított intézkedéseket is tartalmazza.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /51

Eljárás saját kezdeményezés alapján

17. (1) A nyomozószerv saját kezdeményezése alapján jár el a Be. 98. § (1) bekezdése szerint.

(2) A nyomozószerv tagja a bűntett elkövetőjének tettenérése alkalmával, továbbá, ha a tettest vagy részest, illetve az ilyen cselekményekkel alaposan gyanúsíthatókat személy szerint meg tudja nevezni, feljelentést készít.

(3) A nyomozószerv tagja megfigyeléséről, az általa vagy mások által észleltekről tett intézkedéseiről az ismeretlen tettes által elkövetett büntetendő cselekményekről szóbeli jelentést tesz vagy jelentést ír. Fontosabb esetekben vagy utasításra a szóbeli jelentést utólag írásban is meg kell ismételni. A jelentés rövid, szabatos, tárgyilagos legyen.

A feljelentés

18. (1) Büntetőeljárás feljelentésre, a Be. 98. § és 99. § (1) bekezdéseiben foglaltak szerint indul.

(2) A feljelentés módját a Be. 100. § határozza meg.

(3) A személyesen, élőszóban elmondott feljelentést írásba kell foglalni. Törekedni kell az alapos gyanú fennállásának megítéléséhez szükséges tények tisztázására.

(4) A feljelentőt (sértettet) kellő alapossággal kell nyilatkoztatni a bűntett ismérveiről, elkövetési körülményeiről, nehogy ezek hiányában a későbbiek során ismételt kihallgatás foganatosítására kerüljön sor.

(5) A feljelentés jegyzőkönyvbe foglalásakor a feljelentőt fel kell szólítani, hogy a birtokában levő bizonyítékokat adja át, ha pedig ez nem lehetséges, megőrzésükről, illetve épségben tartásukról a tőle elvárható módon gondoskodjék.

(6) Ha a bizonyítékok, bűnjelek nem a feljelentő birtokában vannak, nyilatkoztatni kell azok fellelési helyéről.

(7) Az átvett bűnjelekről, bizonyítékokról átvételi elismervényt kell adni.

Magánindítvány

19. (1) Amennyiben a bűntett magánindítványra üldözendő [Be. 99. § (3)], a személyesen, élőszóval elmondott feljelentést úgy kell jegyzőkönyvbe foglalni, hogy tartalmazza a jogosult, vagy az általa meghatalmazott nyilatkozatát, miszerint az el-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /52

követő felelősségre vonását kívánja és azt, hogy mikor értesült az elkövető kilétéről.

(2) Ismeretlen tettes ellen folytatott nyomozás során, ha olyan személy kerül alapos gyanúba, akivel szemben az eljárás folytatásához magánindítvány szükséges, mindig nyilatkoztatni kell a sértettet, hogy vele szemben kívánja-e a büntető felelősségre vonást. A sértettnek az elkövető kilétének megismerése után az eljárás folytatására irányuló megnyilatkozását ilyen esetben úgy kell tekinteni, hogy a feljelentését magánindítványként tartja fenn.

(3) A magánindítványra jogosult helyett feljelentést tevő hozzátartozóit fel kell hívni a meghatalmazás csatolására.

Feljelentés beszerzése

20. (1) A Btk. 251. §-ában meghatározott bűntettek elkövetésére utaló alapos gyanú fennforgása esetén a nyomozószervek az ügyre vonatkozó összes iratot (adócsalás Btk. 248. §, vámbűntett Btk. 249. § kivételével) a nyomozás elrendelése előtt — szolgálati út betartásával — kötelesek felterjeszteni a BM ORFK Vizsgálati Osztályára.

(2) A Btk. 270. § (3) bekezdése esetén a sértett diplomáciai úton kijelentett kívánatának megszerzése érdekében az (1) bekezdés szerint kell eljárni.

(3) Ha a fentiekben meghatározott valamely bűntett elkövetésének alapos gyanúja a nyomozás elrendelése után merül fel, akkor a további nyomozási intézkedések megtétele nélkül az (1) bekezdés rendelkezései az irányadók.

Feljelentés kiegészítése

21. (1) Feljelentés kiegészítése (Be. 101. §) keretén belül általában az alábbi intézkedések tehetők;

— okiratok és adatok rendelkezésre bocsátásának igénylése, felvilágosítás kérése,
— vizsgálat tartásának igénylése,
— kármegállapítási eljárás lefolytatására felhívás,
— személyek meghallgatása,
— kórlapmásolat, zárójelentés, látlelet, stb. megszerzése,
— ingóságok értékének megállapítása,
— helyszín megtekintése,

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /53

— feljelentett személy előéletével kapcsolatosan erkölcsi bizonyítvány, nyílt rendőri információ, munkáltatói jellemzés stb. beszerzése,
— rendőri és egyéb nyílvántartások adatainak igénybevétele.

(2) A feljelentés kiegészítés keretében valamennyi olyan intézkedés foganatosítására is sor kerülhet, amelyeket a rendőri szervek igazgatásrendészeti ügyekben történő ténykedésük során, külön törvény előírásai szerint végeznek. [1957. évi IV. tv. 1 § (3) bekezdés]

(3) A nyomozószerv magánszemélyektől, állami vagy társadalmi szervtől stb. az igazságügyi szakértők alkalmazására vonatkozó rendelkezések sérelme nélkül adatokat szerezhet be a feljelentésben foglalt szakkérdés eldöntéséhez. Lehetőség van a feljelentés kiegészítés körében olyan személynek a meghallgatására, aki a konkrét kérdésben szakértelemmel rendelkezik. Az ilyen személy meghallgatása nem tekintendő nyomozási cselekménynek. Nyilatkozata írásba foglalható. A szakértelemmel rendelkező személy igénybevételének nem akadálya, ha a sértett vállalat, intézmény, állami szerv vagy ezek felettes szervének alkalmazásában áll.

(4) Feljelentés kiegészítés címén nyomozási cselekményeket végezni nem lehet. Bűntett alapos gyanúja esetén, amennyiben szükséges, a Be. 103. § (2) bekezdésében foglalt halaszthatatlan nyomozási cselekmények foganatosíthatók.

(5) A nyomozószerv vezetője a Be. 101. § (3) bekezdésében megszabott időben a feljelentés kiegészítésére vonatkozó döntését köteles feljegyezni a kezdő iratra. E feljegyzés szükséghez képest a foganatosítandó intézkedésekre utalásokat is tartalmazhat.

(6) A nyomozószerv a feljelentés kiegészítése körében tett megállapításait — amennyiben egyéb okiratok nem dokumentálják — köteles jelentésbe foglalni.

(7) A feljelentés kiegészítésére vonatkozó határidő tekintetében a Be. 101. § (3) és (4) bekezdése rendelkezik.

(8) Amennyiben a megkeresett szerv nem tesz eleget a feljelentés kiegészítése körében hozzáintézett megkeresésnek, a nyomozószerv értesíteni köteles erről a felettes szervét, a megfelelő intézkedések megtétele céljából.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /54

Halaszthatatlan nyomozási cselekmények

22. (1) A nyomozószerv késedelemmel járó veszély esetén nyomozást elrendelő határozat hiányában is köteles a Be. 103. § (2) bekezdése szerint nyomozási cselekményeket foganatosítani.

(2) A halaszthatatlan nyomozási cselekményekkel különösen a megkezdett bűntett befejezésének, újabb bűntett elkövetésének, a bizonyítékok eltüntetésének vagy megsemmisítésének, az elkövető elmenekülésének vagy elrejtőzésének megakadályozását kell biztosítani.

(3) Foganatosítása a nyomozószerv vezetőjének utasítása alapján történik. Sürgős szükség esetén azonban a nyomozószerv eljáró tagja parancs nélkül is foganatosíthatja.

(4) A halaszthatatlan nyomozási cselekmények alkalmazását — azok megjelölésével — a kezdő iratra vagy a határozatban, illetve jegyzőkönyvben kell feltüntetni arra történő utalással, hogy a nyomozási cselekmények végrehajtása a nyomozás elrendelése előtt történt.

(5) A nyomozószerv fontos kötelessége, hogy már a feljelentés megtételekor — esetleg a jegyzőkönyv felvétele előtt is — az adott lehetőségek határán belül minden intézkedést megtegyen, amely a nyomozás eredményes, gyors teljesítését elősegíti.

(6) Késedelem nélkül intézkedni kell a személy vagy tárgykörözés elrendelése, helyszíni szemle tartása, szükség szerint a lakás, a vagyontárgyak biztonságba helyezése, véralkohol-vizsgálat vagy más orvosi vizsgálat, továbbá a Be. 103. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb nyomozási cselekmény elvégzése iránt, melynek elmulasztása a későbbi eljárás sikerét károsan befolyásolja.

(7) Halaszthatatlan nyomozási cselekmények teljesítése esetén, mihelyt lehetséges — az addig rendelkezésre álló adatok, körülmények mérlegelésének eredménye alapján — intézkedni kell a nyomozás elrendelése [Be. 103. § (1) bekezdés], vagy megszüntetése tekintetében. [Be. 103. § (3) bekezdés.]

A nyomozás megtagadása

23. (1) Nyomozás megtagadása a Be. 104. §, 104/A és a 105. § rendelkezései alapján eszközölhető.

(2) A Be. 104/A §-ra alapított nyomozás megtagadásra ismeretlen tettes által elkövetett csekély társadalomra veszélyességű

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /55

bűntett esetén is sor kerülhet. Ilyen ügyekben figyelemmel kell lenni a felderítés teljességéhez fűződő jogpolitikai érdekekre, valamint az állampolgárok jogos érdekeire is.

(3) A Be. 104/A §-a alapján történő nyomozás megtagadás esetén — a Be. 107. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésektől eltérően — az illetékes ügyész előzetes jóváhagyását valamennyi ügyben be kell szerezni. Ügyészi jóváhagyásra a feljelentést, a csatolt bizonyítékokat a megtagadó határozattal együtt kell megküldeni.

(4) A Be. 104/A §-ra figyelemmel készített megtagadó határozatnak a rendelkező részben azt is tartalmaznia kell, hogy a feljelentett személyt a rendőrség a nyomozás megtagadásával egyidejűleg kioktatásban részesíti.

(5) A kioktatás foganatosítása céljából megkereshető a feljelentett személy lakóhelye, illetve a tartózkodási helye szerint illetékes nyomozószerv, ha az elkövető lakhelye, munkahelye, illetve tartózkodási helye és az eljáró nyomozószerv székhelye nem azonos.

(6) A kioktatás foganatosításáról külön jegyzőkönyvet nem kell felvenni. A feljelentett személy panaszjogára történő kioktatását, továbbá a határozat tudomásulvételét vagy panasz bejelentésére történő nyilatkozatát, a panasz indokait — Be. 96. § (2) bekezdésének figyelembevételével — a megtagadó határozat irattári példányán kell feltüntetni. A feljegyzésben kell utalni arra is, hogy a határozat egy példányát a feljelentett személy átvette.

(7) Ha a feljelentett személy a nyomozás megtagadásával egyidejűleg foganatosított kioktatás miatt panasszal él, a panaszt — elbírálása végett — az iratokkal együtt a felügyeletet ellátó ügyésznek kell bemutatni.

Megtagadás esetén szabálysértési, társadalmi bírósági, fegyelmi eljárás kezdeményezése, az iratok áttétele

24. (1) A Be. 104. § (2) bekezdés fennforgása esetén a feljelentést az eljárásra illetékes I. fokú szabálysértési hatósághoz kell áttenni.

(2) Ha a Be. 105. §-ra alapozott nyomozás megtagadásnak van helye, a nyomozószerv a feljelentést — egyéb iratokat — társadalmi bírósági, illetve fegyelmi eljárás kezdeményezésével megküldi az illetékes ügyésznek. Ilyen esetben a megtagadó határozatot az ügyész készíti el.

(3) Nem akadálya a Be. 105. §-ára alapított nyomozás megtagadásának, ha az 1962. évi 10. sz. tvr. 36. § (1) bekezdésében felsorolt kisebb súlyú bűntettek miatt akkor történik a feljelentés, amikor a fegyelmi felelősségre vonás már megtörtént. Ilyen esetben is a (2) bekezdés szerint kell eljárni.

A nyomozás elrendelése

25. (1) A nyomozás megindítására a Be. 102., 103. § rendelkezései irányadók.

(2) A nyomozást határozattal kell elrendelni. A határozatnak az elrendelés alapjául szolgáló rövid tényállást kell tartalmaznia.

(3) Az elrendelő határozatban fel kell tüntetni a nyomozás teljesítésének módját is. (Be. VII. Fejezet általános vagy a 110/A § — egyszerűsített eljárás — rendelkezései alapján.) E rendelkezés nem akadálya annak, hogy az elrendelésre jogosult [(4) bekezdés] — a megkezdett nyomozás eredménye alapján — a nyomozás módjának megváltoztatására utasítást adjon.

(4) A nyomozás elrendelésére a hatáskörrel bíró nyomozószerv vezetője jogosult.

(5) A (4) bekezdésben meghatározott vezető, ha az elrendelés alapjául szolgáló bűntett ténybeli vagy jogi megítélése és a nyomozást végző felkészültsége szükségessé teszi, nyomozási utasítást adhat. A nyomozási utasítás elsősorban a nyomozás érdemére, a bűntett törvényi tényállási elemeire, illetve az esetleges minősítő körülményekre, motívumokra, a bűntett elkövetését elősegítő objektív és szubjektív körülmények felderitésére vonatkozó intézkedésekre terjedjen ki. Az utasítást az irattári példányban kell elhelyezni.

(6) A nyomozás elrendeléséről a felügyeletet ellátó ügyészt a határozat egy példányának megküldésével értesíteni kell.

A kárérték megállapítása

26. (1) A kár büntetőjogi fogalma az a pénzösszegben meghatározható anyagi hátrány, melyet a bűntett az elkövetés időpontjában okozott, vagy amelynek okozására a kísérleti cselekmény irányult. (Az a körülmény, hogy a kár bárminő okból a bűntett elkövetése után megtérült, vagy a célba vett anyagi hátrány a kísérleténél be sem következett, a büntetőjogilag értékelendő kár összegét nem csökkenti.)

(2) A feljelentőt (károsultat) fel kell szólítani, hogy a kár mértékének megállapítására alkalmas, birtokában levő bizonylatokat (okmányok, számlák, vételi jegyek, jótállási, garanciajegyek stb.) adja át.

(3) Több elkövető (terhelt) esetén a nyomozás során bizonyítékokat kell beszerezni arr vonatkozóan is, hogy a bűntett által okozott kár mértéke az egyes elkövetők (terheltek) magatartásával összegszerűen miként oszlik meg.

(4) A nyomozás során megállapított kár tekintetében a terheltet nyilatkoztatni kell. Nyilatkozatára figyelemmel kell érdemben tisztázni a kár pontos összegét.

Polgári jogi igény

27. (1) A magánfél [Be. 42. § (1) bekezdés] a terhelttel szemben a büntetőeljárásban azt a polgári jogi igényét érvényesítheti, amely a bűntett folytán keletkezett.

(2) A magánfél (a sértett) figyelmét már a feljelentés megtételekor, illetőleg kihallgatásakor fel kell hívni a polgári jogi igényének a büntetőeljárás során, illetve egyéb törvényes úton való érvényesítésére [Be. 42. § (2—4) bekezdés].

(3) A terheltnek a kihallgatási jegyzőkönyvben foglalt az a nyilatkozata, hogy vállalja az általa okozott kár megtérítését, nem teszi mellőzhetővé a (2) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazását.

(4) A társadalmi tulajdont károsító bűntettek esetén a sértett szervet minden esetben fel kell hívni polgári jogi igényeinek közlésére.

(5) A polgári jogi igény érvényesítésének — szükség szerint a lefoglalása, zár alá vétel elrendelésének — nem akadálya, ha a terhelt (elkövető) ismeretlen helyen, külföldön tartózkodik.

Szemle

28. (1) A szemle céljáról a Be. 74. §-a, a foganatosításának módjáról pedig a 141. és a 142. § rendelkezik. A szemlén az érdekeltek részvételére vonatkozó rendelkezést a Be. 158. §-a tartalmazza.

(2) A szemle alkalmával jegyzőkönyvet kell felvenni. A szemle során készített fényképet, rajzot, vázlatot a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /58

(3) A szemlejegyzőkönyv készítésekor fokozott gondot kell fordítani a szemle tárgyának pontos leírására.

(4) A szemle eredményének biztosítása érdekében a helyszínen levő külső személyek eltávozását a szemlét foganatosító nyomozószerv megtilthatja és a szemle befejezéséig számukra tartózkodási helyet jelölhet ki. A szemle helyszínéről bárki eltávolítható, akinek jelenléte a szemle megtartását akadályozná vagy a szemle sikerét veszélyeztetné.

Szakértő alkalmazása

29. (1) A szakértő alkalmazásának részletes szabályait az igazságügyi szakértői működésről szóló 9/1965 (VIII. 23.) IM sz. rendelet tartalmazza. A költségviseléssel kapcsolatosan a Be. 315. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A szakértő kirendelése általában az erről szóló külön határozattal történik. Amennyiben halaszthatatlan nyomozási cselekmény vagy a már folyamatban levő ügyben sürgős szükség indokolja, az előszóban, távbeszélőn — rövid úton — meghívott szakértő a nyomozási cselekményről készült jegyzőkönyvben rögzített határozattal is kirendelhető. A határozatban meg kell jelölni azt a határidőt, amelyre a szakértőnek véleményét a nyomozószervhez be kell terjesztenie, egyidejűleg a szakértő figyelmét fel kell hívni a Be. 71. § (1) és (2) bekezdésében foglalt következményekre.

(3) Amennyiben a BM Bűnügyi Technikai Osztály keretében tevékenykedik a kívánt szakértelemmel rendelkező személy, kizárólag azt — főkapitányságokon működő írás-, nyom- stb. szakértőt — lehet szakértőként igénybe venni.

(4) A szakértő kirendeléséről a Be. 66 § (4) bekezdésében felsorolt személyeket a legrövidebb időn belül értesíteni kell. Célszerű a jelenlevő személyekkel a kirendelést előszóban közölni és ennek megtörténtét, valamint az esetleges észrevételeket a terhelt folyamatosan felvett jegyzőkönyvében rögzíteni.

(5) A szakértői vizsgálat megkezdésével egyidejűleg intézkedni kell a nyomozás folytatásáról és arról, hogy a szakértő tevékenysége felett a nyomozószerv eljáró tagja megfelelő ellenőrzést és irányítást gyakoroljon.

(6) Amennyiben a szakértő a nyomozószerv távollétében teljesíti feladatát, és ennek során válik szükségessé okiratok, tárgyak biztosítása a szakértői munkához, a szakértő jogosult átvételi elismervény ellenében azokat átvenni.

(7) Ha a szakértői véleményhez szüséges okiratok, tárgyi bi-

zonyítékok stb. az előző bekezdés szerint bármilyen ok miatt nem szerezhetők be, azokat a nyomozószerv köteles lefoglalni. (Be. 144. §).

(8) Tilos szakértőt büntető anyagi vagy eljárásjogi kérdésekben nyilatkoztatni, illetve számára olyan megbízást adni, amely kizárólag nyomozási feladat.

(9) A terhelt kérheti az ellene folyó bűnügyben szakértő közreműködését, vagy a már kirendelt szakértő mellett más szakértő alkalmazását.

A terhelt által megjelölt szakértő visszautasíthatja a megbízást, közreműködésre, vélemény-nyilvánításra nem kötelezhető.

(10) A terhelt kérelmére kirendelt szakértőt a nyomozószerv köteles értesíteni.

Az értesítésben közölni kell, hogy ha a nyomozószerv által kirendelt más szakértő azonos tények vagy körülmények megállapításában közreműködik, és azt, hogy mikor kezdi meg munkáját.

(11) A terhelt kérelmére kirendelt szakértő azokon a nyomozási cselekményeken vehet részt és jogosult olyan bizonyítékok, szakértői vélemények tanulmányozására, melyek megbízatásának teljesítéséhez szükségesek.

Megbízatása körében indítványokat tehet, észrevételeit jegyzőkönyvbe mondhatja vagy írásban előterjesztheti.

(12) Szakértő kirendelésére a nyomozószerv vezetője jogosult. (Könyvszakértő kirendelése előtt azonban a főkapitányság illetékes bűnügyi osztályát tájékoztatni kell.)

A kirendeléseknél törekedni kell arra, hogy lehetőleg már az eljárás megindításakor, illetve amennyiben később válik szükségessé, annak felmerülése után azonnal intézkedés történjék.

Kerülni kell azonban a szükségtelen szakértői kirendelést.

(13) A szakértői véleményt a terhelttel és védőjével — a Be. 135. § (3) bekezdésében biztosított jogaikra történő figyelmeztetés mellett — ismertetni kell.

Ha a körülmények megkívánják, intézkedni kell, hogy a szakértő a véleményének ismertetésekor jelen legyen. A szakértői véleményt, illetve egyes részeit az ismertetés alkalmával szükség szerint meg kell magyarázni.

(14) A terhelt kihallgatási jegyzőkönyvében kell feltüntetni az ismertetés tényét, a szükséges figyelmeztetést, valamint kellő részletességgel a terheltnek a szakértő véleményére, illetve annak egyes részleteire vonatkozó nyilatkozatát. Ugyanígy kell rögzíteni a jelenlevő szakértőnek feltett kérdésekre és nyilatkozatra adott kiegészítő véleményét, illetve válaszát is. Ha a

terhelt érdemi védekezési a szakértői véleménnyel ellentétes, a szakértő kiegészítő véleménye az ellentéteket nem oldja fel, a nyomozószerv köteles a Be. 139. § (4) illetve (5) bekezdésének figyelembevételével eljárni.

Az előbbi rendelkezések szerint kell eljárni akkor is, ha a nyomozószerv a szakértői vélemény kötelező felülvizsgálata során állapítja meg annak megalapozatlanságát vagy egyéb hiányosságait.

(15) Amennyiben a Be. 137. § alapján a terhelt vagy a sértett szakértői vizsgálatának szükségessége merül fel, az orvos vagy más szakértőt szóban lehet kirendelni. A vizsgálat elrendelését a vizsgálatnak alávetett személlyel közölni kell. Egyben fel kell hívni a figyelmét, hogy köteles magát alávetni a szakértői vizsgálatnak, ha erre nem hajlandó, kényszeríteni lehet.

(16) A szakértői vizsgálat a vizsgált személy testi épségét, egészségét és emberi méltóságát nem sértheti.

(17) A szakértői vizsgálat foganatosításánál rendszerint csak a nyomozószerv eljáró tagja és a vizsgálatot végző szakértő lehet jelen. Szükség esetén — különösen akkor, ha a vizsgálatnak alávetett személy öntudatlan állapotban van, vagy a vizsgálatra kényszeríteni kellett — hatósági tanúkat kell alkalmazni. Ha a szakértői vizsgálat lemeztelenített élő ember testének megszemlélésével jár együtt, a szakértői vizsgálatnál — a szakértő kivételével — csak a vizsgálatnak alávetettel azonos nemű személyek lehetnek jelen.

(18) Ha a vizsgálatnál hatósági tanúk is közreműködtek, a szakértői vizsgálatról készült szakvélemény záradékában ezt a tanúk nevének és lakhelyének megjelölésével fel kell tüntetni.

Hatósági tanú

30. (1) Egyes nyomozási cselekmények megtörténtének és eredményének igazolására hatósági tanúkat lehet igénybe venni.

(2) Hatósági tanúk jelenlétében kell megtartani a szemlét, a nyomozási kísérletet, a lefoglalást, a házkutatást és a személymotozást.

Ha a terhelt (gyanusított) írni-olvasni nem tud, kihallgatásáról, a nyomozás anyagának ismertetéséről készített jegyzőkönyv felolvasásánál és aláírásánál hatósági tanúkat kell alkalmazni.

(3) A nyomozási cselekményekről felvett jegyzőkönyvben, amennyiben hatósági tanúk közreműködtek, fel kell tüntetni a hatósági tanúk nevét, lakáscímét és azt a tényt, hogy az el-

járásban nem érdekeltek. Ha a nyomozási cselekmények során a hatósági tanúk észrevételt nem tettek, a jegyzőkönyvbe ezt a tényt is bele kell foglalni.

A tanúk kihallgatása

31. (1) A tanúk kihallgatása (Be. 62—65. és 133—134. §-ok) alkalmával a tanúkhoz intézett figyelmeztetésnek [Be. 62. § (2) bekezdés, 71 § (1) bekezdés, 133. § (3) bekezdés] és a tanúk ezzel kapcsolatos nyilatkozatának a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie.

(2) A Be. 62. § (1) bekezdése alapján tanúként kell kihallgatni azokat is, akiknek a bűntett és az elkövető társadalomra veszélyességének megítéléséhez szükséges tárgyi és személyi körülményekről van tudomásuk.

(3) A tanú kihallgatásáról készített jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell, hogy a tanú az általa elmondottakról honnan szerzett tudomást.

(4) Ha a tanú ismételt kihallgatására van szükség, a folytatólagosan felvett jegyzőkönyvben csak a tanú nevét, valamint a kihallgatás helyét és idejét kell feltüntetni.

(5) Ha a bizonyítási eljárás megkívánja, a tanú vallomását ellenőrizni kell és más adatokkal is alá kell támasztani.

(6) A tanúnak — kérésére — az eljáró szerv előtt e minőségben történt megjelenéséről és a kihallgatásával eltöltött időről igazolást kell adni, amely a számára kézbesített idézésre is feljegyezhető.

(7) A tanú a megjelenésével szükségképpen felmerülő költségek megtérítésére a Be. 72. § és a 10/1954. (IX. 1.) IM sz. rendelet alapján igényt tarthat. Az eljáró nyomozószervnek fel kell hívnia erre az idézésre megjelent tanú figyelmét.

Gyanúsítottal szembeni eljárás

32. (1) A gyanúsítottal szembeni eljárásra vonatkozóan a Be. 108. és 109. § rendelkezései az irányadók.

(2) A gyanúsított kihallgatásáról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a gyanúsított személyi és személyével kapcsolatos adatait, a kihallgatás helyét és idejét, lakásának és munkahelyének telefonszámát — ha van —, a személyi igazolványának számát és a nyomozás elrendelésének számát.

(3) A gyanúsítottal a kihallgatás során közölni kell, hogy milyen bűntett miatt hallgatják ki.

(4) A gyanúsítottat ki kell oktatni védőválasztási jogára [Be. 7. § (2) bekezdés], védő kirendelésének lehetőségére [Be. 38. § (2)—(3) bekezdés], valamint panaszjogára.

(5) Az őrizetbe vett gyanúsítottat huszonnégy órán belül jegyzőkönyvileg is ki kell hallgatni.

(6) A gyanúsított kihallgatására a Be. 110/A § alkalmazása esetében is sor kerülhet.

(7) A gyanúsítottat, ha a nyomozás befejezéséig terheltté nyilvánítására nem kerül sor, írásban értesíteni kell, hogy vele szemben a nyomozás folytatására nem került sor.

Terhelttel szembeni eljárás

33. (1) Aki bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható, és erre vonatkozóan adatok — bizonyítékok — állnak rendelkezésre, terheltként kell kihallgatni.

(2) A terhelt kihallgatása előtt terheltté nyilvánításáról határozatot kell hozni.

(3) A terheltté nyilvánító határozatot a terhelt kihallgatásáról készült jegyzőkönyvbe lehet foglalni.

(4) A terheltté nyilvánító határozatnak tartalmaznia kell a terhelt személyi adatait, a rövid tényállást és a bűntett megjelölését (Btk. szerinti minősítéssel).

(5) Ha a terhelttel szemben a nyomozás során újabb bűntett alapos gyanúja is felvetődik, az újabb bűntett miatt nem kell vele szemben terheltté nyilvánító határozatot hozni, de közölni kell vele az újabb bűntettre vonatkozó alapos gyanúsítás lényegét.

(6) Az előzetes letartóztatásba helyezett terheltet huszonnégy órán belül ki kell hallgatni.

(7) A terheltté nyilvánító határozatot a terhelt előtt ki kell hirdetni, szükség esetén meg kell magyarázni, majd védőválasztási jogára [Be. 7. § (2) bekezdés], védő kirendelésének lehetőségére [Be. 38. § (2) és (3) bekezdés], valamint a határozat elleni panaszjogára ki kell oktatni.

(8) A terheltet nyilatkoztatni kell, hogy a terheltté nyilvánító határozatot megértette-e, azt tudomásul veszi-e, vagy panasszal

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /63

él ellene, választ-e védőt, vagy védő kirendelését kéri. Ha a terhelt védő kirendelését kéri, figyelmeztetni kell arra, hogy a számára esetleg kirendelt védőnek az eljárás során felmerült és az állam által előlegezett költségei (díja) bűnügyi költségeknek tekintendők, amelyeknek megtérítésére bűnössége megállapítása esetén a bíróság őt kötelezi.

(9) A terheltnek a fenti kérdésekben tett nyilatkozatát, valamint a terheltté nyilvánítás ellen bejelentett esetleges panaszát és annak indokait (illetve belenyugvását) kihallgatási jegyzőkönyvébe, vallomásától elkülönítve kell felvenni és azt külön alá kell íratni vele.

(10) A terhetté nyilvánítást elrendelő határozat elleni panasznak halasztó hatálya nincs. A panasz elbírálása végett a nyomozás iratait az illetékes ügyésznek kell bemutatni vagy megküldeni, akinek a panasz tárgyában hozott határozatát a terhelttel közölni kell.

(11) A terheltté nyilvánításról, ha az eljárás folytatása az első kihallgatás után szükségesnek látszik, írásban értesíteni kell azt az állami (Btk. 114. §), szövetkezeti, társadalmi szervet, amelynek a terhelt tagja, vagy ahol alkalmazásban van.

Az értesítésnek az ügyirat számát, a terhelt személyi adatait (név, születési hely, év, anyja neve és lakcíme), alkalmazási helyét, beosztását, valamint a nyomozás megindításának tényét kell tartalmaznia.

Az értesítést „Bizalmas" jelzéssel, zárt borítékban kell megküldeni.

Ha a terhelt a terheltté nyilvánító határozat ellen panaszt jelentett be, az értesítést csak akkor lehet továbbítani, ha a panaszt elutasították.

(12) Ha a gyanúsított terheltté nyilvánítása szükséges, az erről szóló határozatot a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvébe is fel lehet venni. Ezután a (7), (8) és (9) bekezdések szerint kell eljárni.

A terheltté nyilvánított gyanúsítottat nyilatkoztatni kell arra vonatkozóan is, hogy korábbi vallomását fenntartja-e, vagy módosítani, kiegészíteni kívánja-e. Ennek megfelelően, illetve, ha további kihallgatása a tényállás hiánytalan felderítése végett szükséges, folytatólagosan kell a jegyzőkönyvet felvenni.

(13) A terhelt kihallgatásának módjára vonatkozóan a Be. 116., 117. és 119. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

A terheltet első kihallgatása során nyilatkoztatni kell önéletrajzi adatairól, munkaviszonyainak alakulásáról, előző büntetéseiről. Nyilatkoztatni kell a terheltet arról is, hogy volt-e ellene folyamatban rendőrségi, társadalmi bírósági, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás, ezek során milyen határozat született vele szemben, és más olyan körülményekről is, amelyek a terhelt életének alakulása, egyénisége, a társadalomra veszélyességének foka megítélése szempontjából jelentősek.

(14) A terheltnek módot kell adni arra, hogy védekezését a nyomozás bármely szakában összefüggően előadhassa, jegyzőkönyvbe mondja.

(15) A terhelt vallomásában mutatkozó ellentmondásokat tisztázni kell. A vallomásában állítottak valótlanságát le kell leplezni olyképpen, hogy a jegyzőkönyvből ennek körülményei is kitűnjenek.

(16) Ha a nyomozás során olyan személyt kellene terheltté nyilvánítani, aki — jogellenesen — külföldön tartózkodik, erre vonatkozóan adatokat, bizonyítékokat kell beszerezni.

Szembesítés

34. (1) Ha a terheltek vagy a tanúk egymás közötti vagy egymással szembeni vallomásaiban ellentétek állnak fenn, és azok feloldására szembesítésük alkalmasnak látszik, a vallomást tevő személyeket szembesíteni kell.

(2) Nem lehet szembesíteni azt a személyt, akit a Be. 63. § (1) bekezdése alapján tanúként kihallgatni sem lehet, illetve, aki a Be. 65. § (1) bekezdése alapján mentességi jogával élve megtagadja a tanúvallomást.

(3) Ha a szembesítés tanú (tanúk) részvételével történik, a tanút (tanúkat) a szembesítés előtt figyelmeztetni kell a hamis tanuzás törvényes következményeire. A figyelmeztetést a szembesítési jegyzőkönyvbe is fel kell venni, azzal a kiegészítéssel, hagy tanú tudomásul vette.

(4) Ha több terhelt vagy tanú vallomásában mutatkozó ellentmondás tisztázása szükséges szembesítés útján, az ellentétes vallomást tevőket egyenként kell egymással szembesíteni.

(5) A szembesítésről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ügyirat számát, a szembesítés helyét, idejét, a szembesített felek nevét és vallomást tevő minőségük megjelölését (tanú vagy terhelt), az ügy megjelölését,

valamint — ha erre szükség van — a szembesítésen jelenlevő hatósági tanúk és az eljáró megnevezését.

(6) A szembesítés megkezdésekor a szembesítetteket meg kell kérdezni, hogy ismerik-e egymást, ha igen, honnan és milyen kapcsolatban vannak egymással. Ezután a szembesítetteket fel kell hívni, hogy a szembesítést vezető utasítására vagy kérdéseire válaszolva külön-külön tegyék meg vallomásukat. A szembesítést vezető engedélyével szembesítettek egymásnak is tehetnek fel kérdéseket, ezeket a jegyzőkönyvben szerepeltetni kell.

A szembesítést vezetőnek a felekhez intézett kérdéseit csak akkor kell a jegyzőkönyvben rögzíteni ha indokolt.

A szembesített feleket tényenként, adatonként vagy a vallomásaikban fennálló ellentétenként külön-külön kell nyilatkoztatni, a szükséges részletességgel.

A szembesítés során adatokat, bizonyítékokat lehet bemutatni, illetve felmutatni, vagy a szembesítettek korábbi vallomásait lehet ismertetni, ha ezeket a szembesítés eredményessége megkívánja. Ezeket a körülményeket is rögzíteni kell a jegyzőkönyvben.

(7) A szembesítési jegyzőkönyvben a szembesítettek vallomásait azok megtételének sorrendjében kell felvenni és saját vallomását mindenki külön-külön, a jegyzőkönyv minden lapján aláírja.

A jegyzőkönyvbe bele kell foglalni azoknak a körülményeknek a leírását is, amelyek a szembesítés foganatosításával kapcsolatban vagy a nyomozás szempontjából jelentősek. (Pl. a szembesített felek magatartása, egymással szemben használt megszólítások, kifejezési módok szó szerint stb.)

(8) Ha írni-olvasni nem tudó személy szembesítésére van szükség, vagy az egyébként indokolt, a szembesítést hatósági tanúk jelenlétében kell megtartani. Az írni-olvasni nem tudó szembesített félnek vallomása minden egyes részéhez külön-külön is kézjegyet kell tennie.

(9) A jegyzőkönyvet záradékkal kell ellátni, melyet végül a szembesítettek ismét, valamint a hatósági tanúk és a szembesítést vezető aláírnak.

Felismertetés

35. (1) Amennyiben szükséges, a tanúnak, a sértettnek, gyanúsítottnak és terheltnek valamely személyt vagy tárgyat felismertetés végett be lehet mutatni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /66

(2) Azt a személyt, akinek a szóban forgó személyt vagy tárgyat fel kell ismernie, előzetesen arról is ki kell hallgatni, hogy milyen körülmények között figyelte meg a kérdéses személyt vagy tárgyat, valamint milyen ismérvekről és sajátosságokról ismerné fel.

(3) A felismertetést lehetőleg ugyanolyan körülmények között kell végrehajtani, mint amilyenek között a felismerő a felismertetésre kerülő személyt vagy tárgyat megfigyelte.

(4) A felismertetésre bemutatott személyt annak, akinek őt fel kell ismernie, több — legalább három — hozzá külsőleg hasonló személy között kell bemutatni.

(5) Azt a személyt, akinek felismertetéséről van szó, a bemutatás előtt fel kell hívni, hogy a bemutatandók között a bemutatás előtt tetszés szerint foglaljon helyet. A felismertetésre bemutatott személy e felhívásnak és elhelyezkedés megjelölésének a felismeretési jegyzőkönyvből ki kell tűnnie.

(6) A felismertetés történhet fénykép alapján is, de ezt követően, ha akadályba nem ütközik, személyes felismertetést is végre kell hajtani. A felismertetésre bemutatott személy fényképét ilyenkor legalább három, hozzá külsőleg hasonló más személy fényképe között vagy albumban kell elhelyezni. A jegyzőkönyvnek ebben az esetben tartalmaznia kell a felismertetésre bemutatott személy fényképének elhelyezési módját.

(7) A felismertetés céljából bemutatásra kerülő tárgyat lehetőleg azonos jellegű tárgyak csoportjában elhelyezve kell bemutatni.

(8) Ha a felismertetésre történő bemutatás tanú előtt történik, a Be. 65. § (2) bekezdésére és a 133. § (3) bekezdésére figyelemmel kell eljárni.

(9) Ha az, akinek a szóban forgó személyt vagy tárgyat fel kell ismernie, a bemutatott személyek vagy tárgyak egyikében azt felismerte, fel kell szólítani, adja magyarázatát, hogy milyen ismérvek vagy sajátosságok alapján jutott a felismerésre.

A felismertetésnél ráutaló kérdéseket nem szabad feltenni.

(10) Ha a felismertetést több személlyel kell végrehajtani, azt személyenként külön-külön, úgy kell foganatosítani, hogy a felismerők egymást ne befolyásolhassák.

(11) A felismertetésre való bemutatásnál hatósági tanúkat kell alkalmazni.

(12) A felismertetésről készült jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az ügy számát, a felismertetés helyét, idejét, a felismer-

tetésen részt vevők megnevezését, tárgyfelismertetésnél a bemutatásra került tárgyak adatait is. A jegyzőkönyv tartalmazza a felismertetés lefolyását, körülményeit és eredményét.

Nyomozási kísérlet

36. (1) Ha a nyomozás során az ügy eldöntése, a tényállás pontos felderítése szempontjából lényeges ténykörülmény, esemény, jelenség megállapítása, illetve ellenőrzése szükséges annak érdekében, hogy ezek valamely meghatározott módon, helyen, időben, illetőleg körülmények között létrejöhettek-e, nyomozási kísérletet kell lefolytatni.

(2) A nyomozási kísérletet olyan adottságok és körülmények között kell foganatosítani, amelyek között a kérdéses események, jelenségek keletkezhettek, illetőleg keletkeztek.

(3) A nyomozási kísérlet a résztvevők és környezetük emberi méltóságát, becsületét nem sértheti, egészségüket nem veszélyeztetheti.

(4) A nyomozási kísérletről részletes jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvet a részt vevőknek alá kell írniuk.

Hangfelvevő készülék alkalmazása

37. (1) A Be. 89. § (4) bekezdése lehetővé teszi nyomozási cselekményeknek vagy egy részének hangfelvevő berendezéssel történő rögzítését.

A hangfelvevő berendezéssel történő rögzítés magában véve nem pótolja a foganatosított nyomozási cselekményről készített jegyzőkönyvet. [Be. 89. § (3) bekezdés.]

(2) Hangfelvevő berendezés alkalmazása főként olyan vallomások rögzítése esetén célszerű, amelyeket a körülmények folytán nem lehet írásba foglalni, megismételni, sem a tárgyaláson szóban előadni, (pl. üzemi vagy közlekedési balesetek, valószínűleg halálos következményekkel járó sérülések stb. esetén); továbbá:

a) jelentősebb helyszíni vagy egyéb nyomozási cselekmények részleges vagy teljes rögzítése (helyszíni szemle, nyomozási kísérlet, fontosabb szembesítések stb.) esetén;

b) fokozott társadalmi veszélyességű, bonyolult ügyekben a terhelt teljes vagy részleges kihallgatásának rögzítésére;

c) írni nem tudó vagy vak személy kihallgatásakor.

(3) Hangfelvevő berendezés alkalmazásakor a kihallgatandó és a többi résztvevő személlyel minden esetben közölni kell, hogy vallomásukat hangszalagra rögzítik. (Életveszélyesen sérültnél a közlés — szükség esetén — mellőzhető.) Ezt a tényt és az erre adott nyilatkozatot a kihallgatási jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(4) A hangfelvevő berendezés alkalmazását a nyomozószerv vezetője engedélyezi, a kriminálta ktikai célszerűségi és a takarékossági követelmények figyelembevételével.

(5) Hangfelvevő berendezés alkalmazásakor a hangszalagon kell rögzíteni valamennyi adatot, melyet az eljárási cselekményről készített jegyzőkönyv is tartalmaz.

(6) A hatósági tanúk nevüket, címüket saját maguk mondják mikrofonba, ezután a nyomozószerv eljáró tagja figyelmezteti őket jogaikra, kötelességeikre. A nyomozási cselekményről készült hangfelvételből ki kell tűnni, hogy azon a hatósági tanúk elejétől végig jelen voltak. Ezt úgy kell megoldani, hogy az egyes részcselekményekre vonatkozóan alkalmanként a hatósági tanúkat külön-külön nyilatkoztatni kell és észrevételeiket, nyilatkozataikat hangszalagon rögzíteni kell.

Az eljárás befejeztével a hatósági tanúknak külön is nyilatkozniuk kell, hogy a teljes nyomozási cselekménynél jelen voltak, és azzal kapcsolatosan milyen észrevételeik vannak.

(7) Hangfelvétel alkalmával egy-egy ügyben végig ugyanazt a hangfelvevő berendezést kell alkalmazni, azonos m/sec. gyorsasággal. Amennyiben a kihallgatást valamilyen oknál fogva megszakítják (szalagcsere), ezt az eljárás vezetője a megszakítás időpontjának feltüntetésével a szalagon rögzíti. Ugyancsak rögzíteni kell a hangfelvevő berendezés újbóli üzembe helyezésének körülményeit és időpontját, valamint az utalást arra, hogy a jelenlevő személyek körében milyen változás történt.

(8) A hangfelvételek visszajátszása általában nem szükséges, mivel a róluk készült jegyzőkönyv aláírása ezt pótolja. Amennyiben az érdekelt személy a visszajátszást kívánja, kérésének eleget kell tenni.

(9) A terhelt vagy tanú kihallgatásáról készített hangfelvétel készítéséről a jegyzőkönyben utalni kell. Ez alkalommal a jegyzőkönyvben kell azt is rögzíteni, hogy a tanú vagy a terhelt a hangfelvétel készítésével kapcsolatban milyen nyilatkozatot tett.

(10) A hangfelvételt alkalmazó nyomozószerv tagja a hangfelvétel befejeztével köteles:

a) a hangfelvételt tartalmazó szalagokat — ha egy ügyben több hangszalag és orsó került felhasználásra — a szalag-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /69

orsón keresztben körülcsavart ragasztószalaggal lezárni. A ragasztószalagon fel kell tüntetni az ügyirat számát, a rögzített nyomozási cselekmények megnevezését, továbbá a vallomást tevők nevét.

b) Az orsókat — a rajtuk levő felvételek sorrendjének megfelelően — sorszámmal kell ellátni.

c) A nyomozás befejezésekor a hangszalagokat és az orsókat be kell csomagolni. A csomagolást pecsétviaszon alkalmazott bélyegzőlenyomattal kell lezárni.

A csomag külsején fel kell tüntetni:

— a nyomozószerv megnevezését,
— az ügyirat iktatószámát és tárgyát,
— a hangfelvétel gyorsaságát m/sec.-ban,
— a hangszalagok és orsók mennyiségét,
— az orsók sorszámának megfelelően az egyes orsón levő hangszalag milyen nyomozási cselekményt tartalmaz,
— a csomagolás keltét,
— a csomagolást végző nyomozószerv tagjának nevét és rendfokozatát.

(11) A megfelelően csomagolt hangszalagokat az ügy irataihoz kell csatolni. Az orsók számát az ügyirat iratjegyzékén is fel kell tüntetni.

(12) A csomag csak indokolt esetben bontható fel. Ilyenkor fel kell tüntetni a felbontás és az ismételt lezárás idejét, az eljáró nyomozószerv tagjának nevét, rendfokozatát.

(13) Amennyiben a hangfelvétel készítése, lejátszása közben szalagszakadás vagy törlés következik be, erről jegyzőkönyvet kell készíteni, illetve ezt a nyomozási cselekményről készített jegyzőkönyvben kell feltüntetni. A jegyzőkönyvet, illetve a feljegyzést a szakadás, illetőleg törlés alkalmával jelenlevők aláírásukkal hitelesítik.

Őrizetbe vétel

38. (1) A gyanúsított a Be. 103. § (2) bekezdés, a 108. § és a 109. § (2) bekezdése alapján a Be. 120. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek valamelyikének fennforgása esetén vehető őrizetbe.

(2) Őrizetbe lehet venni:

a) a szabadságvesztéssel büntetendő bűntett elkövetésével gyanúsítható személyt a terheltté nyilvánítása előtt, amennyiben az ügy felderítése szükségessé teszi;

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /70

b) a bűntett elkövetőjét tettenérés vagy szökés esetén, a nyomozás elrendelése előtt halaszthatatlan nyomozási cselekményként;

c) azt a terheltet, aki ellen elfogatóparancsot bocsátottak ki [Be. 129. § (5) bekezdés];

d) azt a terheltet — ügyészi határozat alapján —, akinek előreláthatólag a kényszergyógykezelését kell elrendelni. [Be. 128. § (1) bekezdés].

(3) Az őrizetbe vétel legfeljebb hetvenkét óráig tarthat, s nem hosszabbítható meg. Ez idő alatt dönteni kell megszüntetése, illetve a terheltté nyilvánítás után az előzetes letartóztatás elrendelése iránt.

(4) Amennyiben az ügyész a nyomozószerv által hozott őrizetbe vételi határozatot hatályon kívül helyezi, a gyanúsítottat azonnal szabadon kell bocsátani.

(5) Őrizetbe vétel elrendelésére a nyomozószerv vezetőjének [11. (1) bekezdés] rendelkezése alapján hivatalos idő után az ügyelet vezetője is jogosult.

Az ügyelet vezetője azonban ilyen esetben amint lehetséges, köteles jelentést tenni a nyomozószerv vezetőjének, aki a továbbiakban dönt az őrizetbe vétel — hetvenként órán belüli — további fenntartása vagy megszüntetése tekintetében.

(6) A közrendvédelmi alosztályok és az őrsök amennyiben őrizetbe vétel szüksége merül fel, a gyanúsítottat az illetékes kapitányságra kötelesek előállítani az őrizetbe vétel foganatosítása érdekében.

(7) A hozzátartozó értesítésére a Be. 121. § (4) bekezdés, a gyermek elhelyezésére, a vagyontárgy kezelésére a Be. 122. §-ban foglalt rendelkezések az irányadók.

Előzetes letartóztatás

39. (1) Az előzetes letartóztatásra vonatkozó előírásokat a Be. 120., 121., 122., 123., 124., 125. és 126. §-ai tartalmazzák.

(2) Az előzetes letartóztatást, illetve annak fenntartását (meghosszabbítását) írásban foglalt, indokolt határozattal kell elrendelni.

Az elrendelő (meghosszabbító) határozatnak tartalmaznia kell a terheltnek a Be. 117. § (1) bekezdésében felsorolt személyi adatait, valamint a 121. § (3) bekezdésben foglaltakat, továbbá a fogvatartás helyét is.

(3) Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a határozat rendelkező részében és indokolásában hivatkozott okok megfelelő ténybeli adatok alapján legyenek feltüntetve, s amennyiben az előzetes letartóztatás tartama alatt ezekben az okokban változás történt, annak megfelelően kell az előzetes letartóztatás fenntartása vagy megszüntetése iránt intézkedni.

(4) Az előzetes letartóztatás elrendeléséről, fenntartásáról és megszüntetéséről a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyész határoz. Amennyiben az előzetes letartóztatás ügyészi jóváhagyása bármely okból nem szerezhető meg, a jóváhagyás nélküli letartóztató határozat az ügyész aláírásáig őrizetbe vételi határozatnak tekintendő. Az ügyészi jóváhagyást ilyen esetben is amint lehetséges, ki kell eszközölni.

(5) Az előzetes letartóztatásban levő terheltről az átvett személyi igazolványt, katonakönyvet, munkaadói igazolványt, esetleg munkásőr-igazolványt, fegyvertartási engedélyt, gépjárművezetői jogosítványt stb. a lakhelye szerint illetékes rendőri, illetve az igazolványt kiállító szervnek kell megküldeni a terheltnek a börtönbe való átszállítása után.

(6) Amennyiben a letartóztatott terhelt hadköteles, munkásőr, az illetékes kiegészítő parancsnokság, illetve munkásőrség parancsnoksága is értesítendő. Az értesítésnek az előzetesen letartóztatott személyi adatait, a letartóztatás okát (bűntett megjelölése) és elrendelésének időponját kell tartalmaznia.

(7) A Be. 122. §-ában meghatározott intézkedéseket (kiskorú gyermek gondozás alá, vagyontárgyak biztonságba helyezése), valamint a terhelt ezzel kapcsolatos nyilatkozatait a letartóztatási határozat hátlapján, illetőleg megfelelő rovataiban kell rögzíteni.

(8) Az előzetes letartóztatottak őrizetére, a fogvatartás tartama alatti jogaikra és kötelességeikre nézve a rendőrség fogdaszabályzatának rendelkezései az irányadók.

(9) A motozással kapcsolatos előírások hiánytalan betartása érdekében a főkapitányságokon, járási, városi (budapesti, kerületi) rendőrkapitányságokon a nyomozószervek vezetője által megbízott nők végzik a fogva tartott nők motozását.

(10) A női motozók nemcsak az őrizetbe vétel és az előzetes letartóztatás foganatosításakor végzik a szükséges motozást, hanem a kihallgatás, az orvostól való visszaszállítás után is, a fogdába helyezés előtt. Továbbá, felügyelnek a kötelező fürdéseknél az esetleges önveszélyeztetés megakadályoztatása végett.

Lakhelyelhagyási tilalom

40. (1) A 11. pont (1) bekezdésében meghatározott nyomozószerv indokolt esetben az előzetes letartóztatás elrendelése helyett megtilthatja a terheltnek, hogy lakóhelyét engedély nélkül elhagyja. Ezt megindokolt határozatban kell elrendelni, melyet az illetékes ügyész hagy jóvá. A határozatban a terheltet figyelmeztetni kell, hogy a tilalom megszegése esetén előzetes letartóztatására kerülhet sor. A határozat tudomásul vételét a terhelt aláírásával igazolja. (Be. 127. §.)

(2) Alkalmazására kizárólag olyan bűntett miatt kerülhet sor, melyre a törvény szabadságvesztés büntetést rendel.

(3) Az előzetes letartóztatás elrendelése helyett a lakhelyelhagyási tilalom elrendelését indokolja a terhelt magas kora, súlyos betegsége, terhesség, csecsemőgondozás, több kiskorú gyermek nevelése, gondozása, idős, magatehetetlen személy ápolása stb.

(4) A nyomozószerv a terhelt kérelmére indokolt és méltánylást érdemlő esetben úgy is rendelkezhet, hogy a bűntett elkövetési helyén vagy az eljáró szerv székhelyén kívüli helység elhagyását tiltja meg a terheltnek.

Ideiglenes kényszergyógykezelés iránti intézkedés

41. Ha a terhelttel szemben elmebetegség, gyengeelméjűség vagy tudatzavar miatt biztonsági intézkedés válik szükségessé, erről az illetékes ügyészt az ideglenes kényszergyógykezelés elrendelése végett — Be. 128. § (1) bekezdés —, haladéktalanul tájékoztatni kell.

A házkutatás

42. (1) A Be. 151. §-ában meghatározott körülmények esetén, a 152. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján a házkutatás elrendeléséhez az eljáró nyomozószerv írásbeli határozata szükséges, melyet a házkutatás megkezdése előtt kell az érdekelt személy részére kézbesíteni.

(2) A Be. 152. § (2) bekezdése értelmében — az ott felsorolt esetekben — írásbeli határozat nem szükséges, ilyenkor a házkutatás foganatosítására bármely nyomozószerv, vagy annak tagja jogosult.

(3) Házkutatást rendszerint annak a személynek vagy meg-

bízottjának jelenlétében kell foganatosítani, akivel szemben az intézkedést alkalmazzák.

Ha az illető távol van és megbízottja nincs, érdekeinek védelmére képviselőt kell kirendelni.

(4) A házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek tartalmaznia kell a házkutatás lefolyásának módját, különösen:

a) az érdekelt személy nyilatkozatát az elrendelő határozattal kapcsolatban;

b) az érdekelt személy magatartását az intézkedés alatt;

c) az intézkedés foganatosítása közben az esetleges károk keletkezését és okait;

d) a bűntett elkövetője vagy a tárgyi bizonyítékok megtalálásának körülményeit;

e) amennyiben az intézkedés során fényképfelvételek készülnek, ezekre ugyancsak utalni kell;

f) a jelenlevő hatósági tanúk észrevételeit, megjegyzéseit;

g) az összes olyan egyéb körülményt, mely a bűntett eredményes felderítéséhez segítséget nyújthat;

h) amennyiben a Be. 152. § (2) bekezdése értelmében házkutatás foganatosítására írásbeli határozat nélkül került sor, ezt a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni, az ott felsorolt okok megjelölésével;

i) a bűntett fellelt nyomait és tárgyi bizonyítékait oly módon kell a jegyzőkönyvben feltüntetni, hogy alkalmas legyen a későbbi eljárás során is a kétséget kizáró módon történő azonosításra, illetőleg felismerésre;

j) amennyiben a házkutatás helyszínén bűntett nyomainak vagy tárgyi bizonyítékainak csomagolására kerül sor — különösen ha ez szakértői vizsgálat céljából szükséges —, a csomag lezárása a helyszínen, az érdekelt személy és a hatósági tanúk jelenlétében történjék, e személyek, valamint az eljárás vezetője (nyomozószerv tagja) alkalmas módon hitelesítsék. E körülményt ugyancsak rögzíteni kell a jegyzőkönyvben;

k) az érdekelt személy, megbízottja, illetve képviselője azon nyilatkozatát, hogy a házkutatás megtartása során, azzal kapcsolatosan keletkezett-e kára, s kíván-e panasszal élni.

(5) A házkutatásról felvett jegyzőkönyv egy példányát az érdekelt személynek, megbízottjának, illetve képviselőjének kell átadni.

(6) Amennyiben a nyomozószerv tagja a Be. 152. § (2) bekezdése szerint jár el, a határozat nélkül foganatosított házkutatás-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /74

ról felvett jegyzőkönyv mellé jelen utasítás III. fejezet 17. pontjának (2), illetve (3) bekezdésének rendelkezése értelmében feljelentést, illetőleg jelentést készít.

Személymotozás

43. (1) A nyomozószerv a nyomozás során személymotozását rendelheti el a terheltnek és annak a személynek, akiről alaposan feltehető, hogy bizonyításhoz szükséges tárgyakat rejt magánál.

(2) A személymotozás a nyomozás elrendelése előtt is foganatosítható, ha a késedelem veszéllyel jár, vagy bűntett megakadályozása céljából szükséges.

(3) A személymotozás előtt a személyt fel kell szólítani a keresett tárgy (bűnjel) átadására.

(4) A személymotozást csak a motozásra kerülővel azonos nemű személy végezheti — vagy lehet jelen.

(5) A személymotozást két hatósági tanú jelenlétében kell elvégezni.

Lefoglalás

44. (1) A lefoglalást (Be. 144. §) határozattal kell elrendelni. A határozatnak tartalmaznia kell a lefoglalásra kerülő tárgy (okirat) pontos leírását.

(2) A lefoglalás feltételei:

a) a bűntett alapos gyanúja,

b) olyan ingó dolog, melyet a jogszabály lefoglalandónak nyilvánít.

(3) A lefoglalás tárgya lehet az a dolog,

a) amely az eljárás során tárgyi bizonyítékul szolgál,

b) amely a törvény értelmében elkobzás alá esik,

c) amely az eljárás során előkerült és más bűntett tárgyi bizonyítéka,

d) melynek birtoklása jogszabályba ütközik.

(4) Leveleket és táviratokat — amíg azokat a címzettnek nem kézbesítették — csak az ügyész írásbeli határozata alapján lehet lefoglalni. A határozat kiadásáig csupán visszatartásuk iránt lehet intézkedni.

(5) A lefoglalt dolgokat a jegyzőkönyvben vagy az ahhoz csatolt külön jegyzékben azonosítható módon leírva, pontosan fel

kell tüntetni, s a lefoglalásról a dolog birtokosának írásbeli elismervényt kell adni.

(6) A lefoglalást hatósági tanúk jelenlétében kell elvégezni.

(7) Azokat az elkobzott dolgokat, amelyeknek művészi, történeti, oktatási vagy tudományos értéke van — a bíróság intézkedése szerint — a megfelelő gyűjteményben való elhelyezés végett térítésmentesen a művelődésügyi miniszter által esetenként kijelölt szerv rendelkezésére kell bocsátani.

(8) Az olyan elkobzott bűnjelet, amely a bűnüldözési (kriminalisztikai) oktatásnál felhasználható, a Belügyminisztérium Országos Bűnügyi Múzeumában kell elhelyezni.

Az ilyen bűnjeleket a bűnjelkezelőnek — a bíróság határozata alapján — a Belügyminisztérium Országos Bűnügyi Múzeumának (Bp. VIII., Mosonyi u. 9. Pf. Bp. 62. 314/4) kell megküldeni.

(9) Ha a megküldendő bűnjel terjedelménél, súlyánál vagy egyéb körülmény miatt (pl. törékenység) nem alkalmas a postai szállításra, a bűnjelkezelő e körülményről értesíti a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságot, ilyenkor a bűnjelnek a Belügyminisztérium Országos Bűnügyi Múzeumába szállításáról az illetékes főkapitányság gondoskodik.

(10) Azért, hogy az eljáró bíróság a megfelelő gyűjteményben való elhelyezés érdekében intézkedni tudjon, az ügyiratokhoz feljegyzést kell készíteni és csatolni, a gyűjteményben elhelyezendő tárgyak, bűnjelek, iratok stb. pontos megjelölésével.

(11) Az elkobzott dolgok kezelésére és értékesítésére vonatkozó egyéb rendelkezéseket a 14/1957. sz. IM rendelet és az ennek végrehajtásáról szóló 135/1957. sz. IM—BM—Legf. Ü. együttes utasítása szabályozza.

Zár alá vétel

45. (1) A nyomozószerv a Be. 155. § (3) bekezdésének rendelkezése alapján sürgős szükség esetében és ha az eljárás olyan bűntett miatt folyik, amellyel kapcsolatban a törvény vagyonelkobzás alkalmazását teszi lehetővé, vagy ha a terhelttel szemben polgári jogi igényt érvényesítenek és alaposan lehet tartani attól, hogy a terhelt vagy más személy a vagyonelkobzás foganatosítását, illetve a polgári jogi igény kielégítését a terhelt vagyonának vagy egyes vagyontárgyainak elidegenítésével, vagy elrejtésével meghiúsítja — a terhelt ingó és ingatlan vagyonának vagy egy részének zár alá vételét rendeli el.

(2) A zár alá vételt fel kell oldani, amint az elrendelésének oka megszűnt. A zár alá vétel feloldásához az ügyész jóváha-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /76

gyása szükséges. Ha ennek szüksége felmerül, a nyomozószerv az iratokat haladéktalanul az ügyészhez teszi át határozathozatal végett. [Be. 156. § (5) bekezdés.]

(3) A zár alá vételt elrendelő határozatot a bírósági végrehajtó irodának annyi példányban kell megküldeni, hogy a zár alá vételt szenvedőkön kívül egy példány a bírósági végrehajtónak is maradjon. A végrehajtó irodával közölni kell a zár alá vétel meghiusítása végett elrejtett, elidegenített tárgyak feltalálási helyét, az ingatlan helyrajzi számát, egyéb adatait stb.

Kényszerintézkedések közös szabályai

46. (1) Az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, a lakóhely elhagyásának tilalma, a házkutatás, a személymotozás, a lefoglalás és a zár alá vétel elrendelésére, foganatosítására vonatkozó szabályokat a Be., valamint az annak végrehajtására kiadott rendelkezések tartalmazzák.

(2) A kényszerintézkedések foganatosításáról az érdekelteket a Be. vonatkozó rendelkezései szerint a határozat közlésével kell értesíteni.

Az érdekelteket a panaszjogra és a panasz előterjesztésének módjára ki kell oktatni.

(3) Azokban az ügyekben, amelyekben a terhelt előzetes letartóztatásban van, a nyomozást a legrövidebb időn belül le kell folytatni.

(4) Az előzetes letartóztatás és a lakhelyelhagyási tilalom megszüntetéséhez az illetékes ügyész előzetes jóváhagyását be kell szerezni. Csak ezt követően intézkedhet a nyomozószerv a terhelt szabadlábra helyezése, illetve a lakhelyelhagyási tilalom megszüntetése iránt.

(5) Az ügyészt a megszüntető határozat megküldésével értesíteni kell. A szabadlábra helyezés pontos idejét a határozaton fel kell tüntetni.

A társadalomra veszélyesség felderítése

47. (1) A nyomozás során fel kell deríteni a bűntett és az elkövető társadalomra veszélyességének megítéléséhez szükséges személyi, illetve tárgyi körülményeket is.

(2) A bűntett és az elkövető társadalomra veszélyességének megítélése érdekében minden arra alkalmas adatot, bizonyítékot be kell szerezni.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /77

(3) Az elkövetéssel gyanúsított személy erkölcsi és vagyoni bizonyítványának beszerzéséről legkésőbb a gyanúsított kihallgatása, illetve terheltté nyilvánításakor intézkedni kell.

(4) Be kell szerezni mindazokat az adatokat, amelyekből megfelelő következtetés vonható le a terheltnek társadalmi rendünkkel szemben tanúsított magatartásáról és a munkához való viszonyáról, életvezetésének módjáról, családi környezethez, munkahelyi kollektívához való kapcsolatáról.

(5) A társadalomra veszélyesség megítéléséhez szükséges adatok összegyűjtése, a korábbi elítélésre vonatkozó iratok tanulmányozása; valamint az egész nyomozás során nagy gondot kell fordítani arra, hogy a nyomozószerv mélyrehatóan megismerje azokat az indokokat, amelyek a terheltet a bűntett elkövetésében befolyásolták.

(6) A terheltté nyilvánítás után a terhelt utolsó munkahelyéről — hat hónapnál rövidebb munkaviszony esetén előző munkahelyéről is — az alábbi adatokat kell beszerezni:

— munkaköre (beosztása), munkaviszonyának tartama;
— a munkához, a munkatársaihoz való viszonya, társadalmi munkája, jutalmazása, dicséretei, kitüntetései, munkafegyelme;
— indult-e ellene fegyelmi vagy társadalmi bírósági eljárás, ha igen, ezek során milyen határozat született ellene, volt-e ellene hatósági eljárás;
— a fegyelmi vagy társadalmi bírósági határozat egy példányát be kell kérni;
— kereseti, jövedelmi viszonyai.

A terhelt munkaadóitól beszerzett iratokat (megkeresésre küldött választ stb.) a nyomozás irataihoz kell csatolni.

(7) A kihallgatási jegyzőkönyvben rögzíteni kell, hogy a terhelt rendelkezik-e valamilyen közmegbízatással.

(8) A társadalomra veszélyesség felderítése érdekében, ha attól eredmény várható, adatokat kell beszerezni: a terhelt lakókörnyezetéből, ismeretségi köréből, különösen a társadalmi közösséghez, környezetéhez való viszonyáról, a legális jövedelmét meghaladó költekezéseiről, szórakozásairól, szenvedélyeiről, a családjában tanúsított magatartásáról stb.

(9) Ha szükséges, a terheltet a cselekményre vagy a személye társadalomra veszélyességére vonatkozó adatokról nyilatkoztatni lehet; ha pedig az adatok és a terheltnek azokkal kapcsolatos vallomása között ellentétek vannak, az ellentéteket tisztázni kell.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /78

Visszaeső bűnelkövetőkkel kapcsolatos intézkedések

48. (1) A visszaeső és büntetőeljárásban ismételten felelősségre vont (büntetett előéletű) elkövetők társadalomra veszélyességének foka kiemelkedő jelentőségű. A velük szemben folytatott nyomozásban személyiségükkel kapcsolatban széles körű és alapos adatgyűjtést kell végezni.'

(2) A Btk. 115. §-a, a 214. § (3) bekezdése, a 257. § (6) bekezdése és a 311. § (2) pontja alapján a visszaesőnek minősülő elkövetők ügyében az előző elítéléssel kapcsolatos bűnügyi iratok beszerzése végett a legrövidebb időn belül, legkésőbb az erkölcsi bizonyítvány beérkezése napján intézkedni kell.

(3) Az előző bekezdés szerint kell eljárni, a visszaesést mint minősítő körülményt kell megállapítani

— amikor az elkövetővel szemben korábban ítéletet hoztak olyan összetett, illetve összefoglalt bűntett miatt, amely az eljárás tárgyát képező bűntetti tényállást tartalmazza, (pl. közveszélyes munkakerülés és tartási kötelezettség elmulasztásának a Btk. 275. § (3) bekezdés b) pont első fordulata] továbbá

amikor a korábbi elítélés olyan bűntett miatt történt, amelynek törvényi tényállása magában foglalja az utóbb elkövetett bűntett tényállását is (pl. merénylet és emberölés).

(4) Mindig be kell szerezni azoknak a büntetőügyeknek az irattait, amelyekben a terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtását a bíróság felfüggesztette és a terhelt által elkövetett újabb bűntett elkövetéséig a próbaidő még nem telt el.

(5) A büntetőügyek bíróságtól beszerzett iratait a nyomozás irataihoz mellékelve kell az ügyésznek megküldeni.

Amennyiben a korábbi elítélésre vonatkozó bírósági iratok a nyomozás iratainak az illetékes ügyészhez való továbbításáig nem érkeznek meg, erről az iratok átadásával egyidejűleg a bírósághoz küldött megkeresés másolatának csatolásával kell tájékoztatni az ügyészt.

Az utóbb beérkezett bírósági iratokat haladéktalanul továbbítani kell az ügyészhez.

(6) A (2) és (3) bekezdésen kívül a bűntetett előéletű terheltek esetében az előző elítéléssel kapcsolatos bírósági iratokat akkor kell beszerezni, ha az a nyomozás lefolytatása szempontjából indokolt.

(7) A visszaeső vagy bűntetett előéletű terheltet büntetéseiről,

azok letöltéséről, szabadulásának időpontjáról a kihallgatási jegyzőkönyvben nyilatkoztatni kell.

(8) A nyomozás során a visszaeső és büntetett előéletű terheltek esetében behatóan kell vizsgálni jellembeli tulajdonságaikat, életvezetésük módját, a családi környezethez való kapcsolatukat, erkölcsi téren fennálló fogyatékosságaikat, a korábbi elítélés óta az életmódjukban beállott esetleges változásokat, az alkalmazott büntetés hatástalanságának okát, az utógondozás körülményeit stb. együttesen kell értékelni azokkal az okokkal és körülményekkel, melyek a bűntett elkövetését lehetővé tették, vagy előmozdították.

Mindezeket az adatokat olyan gondosan kell értékelésre alkalmas módon beszerezni, hogy a bíróság a társadalomra veszélyesség megítélése kérdésében megalapozottan foglalhasson állást.

A nyomozás teljesítésének mellőzése

49. (1) Mellőzni lehet a nyomozás teljesítését az olyan csekélyebb súlyú bűntett és szabálysértés miatt, amelynek, a terhelt által elkövetett jelentősebb súlyú bűntett mellett, a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.

(2) A csekélyebb súlyú bűntettről vagy szabálysértésről azonban — amelyre nézve a nyomozást mellőzik —, a terheltet jegyzőkönyvileg ki kell hallgatni.

(3) A nyomozás teljesítésének mellőzéséről jelentést kell készíteni, melyet az ügy irataihoz kell csatolni.

A jelentésnek tartalmaznia kell a csekélyebb súlyú bűntett vagy szabálysértés rövid tényállását, amelynek felderítését mellőzik, és a mellőzés rövid indokolását.

(4) A nyomozás mellőzéséről az ügyészt felügyeleti ellenőrzése során, vagy az iratoknak vádemelésre való átadásakor tájékoztatni kell.

Az iratokhoz csatolni kell sértett részére szóló határozatot is. A határozatnak tartalmaznia kell — röviden — azt a tényállást, amely miatt a nyomozás teljesítését vagy a szabálysértés felderítését mellőzték, továbbá a sértett kioktatását polgári jogi igényének és panaszjogának érvényesítésére.

(5) Amennyiben az ügyész a nyomozás teljesítésének mellőzésével, sértett értesítésére készített határozattal egyetért, sértett részére a határozatot meg kell küldeni.

Eljárás távollevő terhelt (gyanusított) ellen

50. (1) Távol levő terhelt lakhelyének megállapítása vagy elfogása végett a nyomozás során a Be. 129. § (1) bekezdése — gyanúsítottal szemben Be. 108. § alapján — lakhelykutatás rendelhető el, elfogatóparancs bocsátható ki.

(2) A lakhelykutatás elrendelésére valamennyi nyomozószerv vezetője, elfogatóparancs kibocsátására — a Be. 129. § (1) bekezdésben meghatározott esetekben — ügyészi jóváhagyással csak személyes szabadság korlátozásának elrendelésére [11. (1) bekezdés] a nyomozószerv vezetője jogosult.

(3) A lakcím ismertté válása, a terhelt (gyanúsított) elfogása után folytatni kell a nyomozást, az elfogott terheltet (gyanúsítottat) őrizetbe vételével egyidejűleg az elfogatóparancsot kibocsátó hatóság elé kell állítani, a lakhelykutatást, elfogatóparancsot vissza kell vonni. (Be. 129. § 4., 5., 6. bekezdés).

A nyomozás felfüggesztése

51. (1) A nyomozást fel kell függeszteni, amennyiben:

a) a terhelt kézre kerítésére, illetve tartózkodási helyének megállapítására irányuló intézkedések nem vezettek eredményre [Be. 130. § (1) bekezdés];

b) a cselekmény elbírálása valamely előzetes kérdés eldöntésétől függ, és ennek eldöntésére egyébként hivatott bíróság vagy más hatóság határozatának bevárása szükséges;

c) diplomáciai vagy egyéb személyes mentesség esetében a legfőbb ügyész a külügyminiszterrel egyetértésben határoz, az iratokat e célból a főügyész útján kell felterjeszteni a Legfőbb Ügyészségre;

d) a terhelt elmebeli állapotának további szakértői megfigyelése szükséges;

e) a büntetőeljárás folytatását a terheltnek a bűntett elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége akadályozza. [Be. 178. § (1) bekezdés.]

(2) A nyomozás felfüggesztése
— az előzetes kérdésben,
— a mentesség kérdésében való döntés megtörténtéig,
— a szakértői megfigyelés befejezéséig,
— a terhelt kézre kerítéséig,
— a terhelt felgyógyulásáig, illetve
— az elévülés bekövetkezéséig tart.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /81

Ezt követően a nyomozást tovább kell folytatni, illetve megszüntetéséről határozatot kell hozni.

(3) A nyomozást fel lehet függeszteni

a) ha a terhelt jogellenesen külföldön tartózkodik;

b) a tartási kötelezettség elmulasztásának bűntette miatt indított büntetőeljárásban legfeljebb hat hónapra. [Be. 178. § (5) bekezdés alapján.]

(4) A Be. 178. § (5) bekezdése alapján történő felfüggesztés lejárata előtt is folytatható a nyomozás, ha a terhelt mulasztását nem pótolja. (Tartásdíjat nem fizeti, munkahelyét elhagyja stb.)

(5) A felfüggesztett nyomozás iratait határidőnyilvántartásba kell tenni, irattárba helyezni csak az elévülés bekövetkezése, a nyomozás megszüntetése után lehet.

(6) Ha a terhelttel szemben a nyomozást fel kell vagy fel lehet függeszteni, az ügyben az összes beszerezhető bizonyítékokat egybe kell gyűjteni, és amennyiben elkobzásnak van helye, az eljárás megindítása érdekében a felfüggesztéssel egyidejűleg intézkedni kell.

(7) A nyomozás felfüggesztéséről határozatot kell hozni. A határozat tartalmazza az ügyirat számát, az ügy megjelölését, a terhelt személyi adatait és a bűntett megnevezését, valamint a felfüggesztés indokát.

(8) A felfüggesztő határozatot a Be. 132. § (1) bekezdése esetén jóváhagyás végett az illetékes ügyésznek kell bemutatni, illetve megküldeni.

(9) A nyomozás felfüggesztését mellőzni kell a Be. 198. § (4) bekezdése alapján, a terhelt jogellenes külföldi tartózkodását megfelelően bizonyítani kell.

A védelem jogainak biztosítása

52. (1) A nyomozószerv fontos kötelessége a terhelt védekezésének részletes tisztázása, a terhelő és mentő körülmények gondos felderítése az ehhez szükséges bizonyítékok hiánytalan, késedelem nélküli beszerzése, a szakértői véleménnyel kapcsolatos védekezés ellenőrzése, terhelt — védője — által előterjesztett bizonyítási indítványok alapos érdemi elbírálása.

(2) A terheltnek a védelemhez való jogát az eljárás megindításától kezdve biztosítani kell.

(3) A terheltet a kihallgatás előtt figyelmeztetni kell védőválasztási jogára. A védőválasztói jogára történő figyelmeztetést,

ezen belül a védő megbízott vagy kirendelt minőségére való utalást, a költségekkel kapcsolatos tudnivalók ismertetését, az ezekre adott terhelti nyilatkozatot — a terhelt jegyzőkönyvében szó szerint rögzíteni kell. Ugyancsak rögzíteni kell a nyilatkozat alapján foganatosított intézkedések lényeges körülményeit is. A jegyzőkönyv fentieket tartalmazó részét a terhelttel külön alá kell iratni.

(4) Ha a terhelt őrizetben vagy előzetes letartóztatásban van, az általa megnevezett védőt, illetve ügyvédi munkaközösséget a megbízásról haladéktalanul értesíteni kell. Módot kell nyújtani arra, hogy a terhelt a megbízását a védővel közölje és az ehhez szükséges meghatalmazást kiállítsa.

(5) Amennyiben a terhelt kirendelt védő közreműködését kéri, a nyomozószerv a legcélszerűbb módon közvetlenül értesíti erről az ügyvédi munkaközösséget, és ezzel egy időben elkészíti a kirendelésről szóló határozatot.

A védő kirendelése a Be. 38. § (3) bekezdésében felsorolt esetekben és a fiatalkorú terhelt ügyében kötelező (Be. 325. §).

A kötelező védelem esetén kívül a nyomozószerv olyankor is intézkedhet védő kirendelése iránt, ha a Be. 38. § (1) bekezdés a)—f) pontjai alapján a védő részvétele kötelező a tárgyaláson.

(6) A kirendelő határozatban fel kell tüntetni az eljáró nyomozóhatóság megnevezését, az ügyiratszámot, a terhelt nevét, lakcímét, a kirendelés tényére való utalást, az ügyvédi munkaközösség megjelölését.

(7) Biztosítani kell, hogy a védő a meghatalmazás benyújtása után a Be. 143. § (1) bekezdésében és a 158. § (1) bekezdésében meghatározott nyomozási cselekményeknél jelen lehessen. Ezek foganatosításáról a védőt kellő időben, a legcélszerűbb módon kell értesíteni.

(8) Az előzetes letartóztatásban levő terheltnek védőjével való érintkezésére a Be. 125. § (3) bekezdésében foglaltak az irányadók. Amennyiben az eljárás sikerének meghiúsításától kell tartani, különösen, ha a tényállás felderítése még nem történt meg és a terhelttel szemben további bizonyítékokat kell beszerezni, a nyomozószerv vezetője köteles gondoskodni, hogy a beszélgetés, illetve érintkezés a nyomozás anyagát kellően ismerő személy jelenlétében, és ellenőrzés mellett történjék. A személyőrző fogdaőr biztonsági okból való jelenlétében folytatott beszélgetés nem tekinthető ellenőrzött beszélgetésnek.

A nyomozást befejező határozat meghozatala után a fogva levő terhelt védőjével ellenőrzés nélkül érintkezhet.

(9) A védővel közölni kell azokat a határozatokat, amelyek

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /83

ellen panasznak van helye, továbbá az egyes fontosabb nyomozási cselekmények helyét és idejét. A határozatok közlése történhet kézbesítés vagy kihirdetés útján.

Amennyiben a közlés szóban történt, ezt a kérdéses határozatra rá kell vezetni és a védővel alá kell íratni. A védő távolmaradása az eljárás lefolytatásának nem akadálya.

(10) A védő a nyomozás iratait a Be. 41. § (1) bekezdésében foglaltak alapján megtekintheti, azokra észrevételt tehet, a Be. 158. § (1) bekezdésében felsorolt nyomozási cselekményekről — amelyekre mint védőt a nyomozószerv meghívta — készített jegyzőkönyveket az eljárás egész tartama alatt megtekintheti, függetlenül attól, hogy a nyomozási cselekményeken megjelent-e vagy sem.

(11) Amennyiben megállapítható, hogy a védő nem tesz eleget a Be. 37. §-a szerinti kötelességének, a nyomozószerv súlyosabb esetben köteles az illetékes ügyészt tájékoztatni.

Jogorvoslat, panaszjog

53. (1) A Be. 166. § (1) bekezdésében meghatározott panaszjogra a jogosultakat az eljárás egész tartama alatt figyelmeztetni kell. A bejelentett panasznak halasztó hatály nincs.

(2) Ha a rendőri szerv nyomozás során hozott határozata, intézkedése vagy intézkedés elmulasztása miatt a Be. 166. § (1) bekezdés alapján panaszt tettek, köteles megvizsgálni a panasz megalapozottságát.

(3) Amennyiben a panasz indokolt, a sérelmezett határozatot vagy intézkedést hatályon kívül kell helyeznie, és megfelelő határozatot kell hoznia, illetve intézkedést kell tennie.

(4) Ha a rendőrség a panasznak saját hatáskörében nem tesz eleget, köteles a Be. 166. § (3) bekezdése alapján eljárni, egyben részletesen nyilatkozni arról, hogy a panaszt milyen okból tartja megalapozatlannak.

(5) A Be. 166. § (2) bekezdésében megjelölt határidő túllépésével benyújtott panaszt a nyomozószerv a panasz elbírálására jogosult ügyészhez köteles megküldeni.

(6) A panasztevőt a panasz elintézéséről értesíteni kell. A panaszt lehetőség szerint a tanú, a terhelt — gyanúsított — kihallgatási jegyzőkönyvében kell rögzíteni. Hasonlóképpen kell eljárni az elintézés közlésével, illetve annak tudomásulvételével kapcsolatban is.

(7) A terheltnek a nyomozás során keletkezett határozatok

csak akkor kézbesíthetők, ha az ügyben szereplő, panaszra jogosult személyeknek a határozatokat már kézbesítették és azok panaszjogukkal a Be. 166. § (2) bekezdésében megszabott határidő alatt nem éltek, illetve panaszukat elutasították.

Eljárás a nyomozószerv által az ügyész utasítása vagy határozata ellen bejelentett panasz esetén

54. (1) A nyomozószerv az illetékes ügyész utasítása, határozata — ideértve a nyomozás során hozott határozatok ügyészi jóváhagyásának megtagadását is — vagy egyéb intézkedése ellen felettes szerve útján panaszt jelenthet be. A panasznak halasztó hatálya nincs, az ügyész rendelkezését késedelem nélkül végre kell hajtani. A panaszbejelentéssel egy időben fel kell terjeszteni a szolgálati út betartásával a kérdéses ügy iratait, a sérelmezett határozattal vagy intézkedéssel kapcsolatos álláspontot tartalmazó jelentéssel együtt.

(2) Sürgősség esetén az írásbeli felterjesztést megelőzően a felettes nyomozószervnek távbeszélőn kell jelentést tenni.

A nyomozás megszüntetése

55. (1) A nyomozás megszüntetésének feltételeit Be. 103. § (3), a 160 § és a 161. § tartalmazza.

(2) A nyomozás megszüntetéséről a nyomozási határidőn belül kell határozni. A megszüntető határozatnak tartalmaznia kell a megállapított és bizonyított tényállást, intézkedni kell a nyomozás teljesítése során — esetleg — foganatosított, de a nyomozás megszüntetése folytán okát vesztett kényszerintézkedésekről is. (Lefoglalás, lakhelyelhagyási tilalom, zár alá vétel stb.)

(3) A nyomozást megszüntető határozatot a szükséges példányszámban kell elkészíteni (értesítendő felek száma, ezen kívül két példányban az iratok között történő elhelyezés végett.)

(4) A nyomozást megszüntető határozatok valamennyi példányát — amennyiben az ügyészi jóváhagyásra szorul — a nyomozási iratok egy példányával jóváhagyás végett az illetékes ügyésznek kell megküldeni.

(5) A nyomozást megszüntető határozatot a terheltnek akkor lehet kézbesíteni, ha a Be. 166. § (2) bekezdésében megjelölt nyolc nap határidő anélkül jár le, hogy a határozat ellen panaszra jogosultak panaszt terjesztettek volna elő, illetve a panaszukat

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /85

elutasították. Ez a szabály érvényes a figyelmeztetés foganatosítására is.

(6) Ha a nyomozás megszüntetésére a Be. 160. § (1) bekezdés f) pontja alapján a Btk. 60. §-ára figyelemmel kerül sor, a határozat rendelkező részének tartalmaznia kell a terhelt figyelmeztetését is.

(7) A figyelmeztetés teljesítésére a Be. 96. §-ában foglaltak az irányadók. A figyelmeztetés foganatosításával egyidejűleg kell kézbesíteni a terheltnek a nyomozást megszüntető határozatot.

(8) A figyelmeztetés foganatosítását a terhelt jegyzőkönyvébe kell foglalni, amelynek tartalmaznia kell a figyelmeztetés megtörténtét, a terhelt panaszjogára való kioktatását és a határozat tudomásulvételére vagy a panasz bejelentésére vonatkozó nyilatkozatát, valamint a határozat egy példánya átvételének elismerését.

(9) A figyelmeztetést az erre vonatkozó megkeresés útján a lakóhely vagy a munkahely szerinti rendőrkapitányság is foganatosíthatja.

(10) Szabálysértés esetén a nyomozást a Be. 160. § (2) bekezdésre figyelemmel a Be. 160. § (1) bekezdés a) pontja alapján kell megszüntetni. A határozatban rendelkezni kell az iratoknak a szabálysértési hatósághoz történő áttételéről is. Ez esetben a határozatnak tartalmaznia kell az ügy megnevezését, az elkövető személyi adatait, a szabálysértés tényállását és az eljárásra illetékes szabálysértési hatóság megjelölését. A határozat egy példányát az elkövetőnek, ha terheltként már kihallgatták, meg kell küldeni.

(11) Ha a nyomozás megszüntetésére a Be. 161. §-a alapján kerül sor, a nyomozószerv az ügynek a társadalmi bírósághoz, illetve a fegyelmi hatósághoz történő áttételét kezdeményezi az illetékes ügyésznél.

Ilyen esetben a nyomozási iratok eredeti példányát a nyomozást megszüntető és áttételi határozat meghozatala céljából az illetékes ügyésznek kell megküldeni.

(12) Azokról a terheltekről, akikkel szemben a nyomozást a Be. 160. § (1) bekezdés f) pontja alapján, a Btk. 60. §-ára figyelemmel szüntették meg, nyilvántartó lapot kell kiállítani és a BM ORFK Nyilvántartó és Értékelő Osztályának kell megküldeni.

Ha a fent megjelölt törvényhely alapján a nyomozást az ügyész szüntette meg, és a figyelmeztetést is az ügyész foganatosította, a nyilvántartó lap kiállításáról és továbbításáról az ügyész gondoskodik.

A nyomozás anyagának ismertetése

56. (1) Azokban az ügyekben, amelyekben az iratokat vádemelési javaslattal az ügyészséghez továbbítják, a Be. 163. § (1) bekezdésben foglalt feltételek esetén és aszerint a nyomozás anyagát a terhelt (terheltek) előtt ismertetni kell.

(2) Ha a terheltnek meghatalmazott vagy kirendelt védője van, a nyomozás anyagának ismertetésére meg kell idézni (írásban, rövid úton).

A védő elmaradása az ismertetést nem akadályozhatja.

(3) Ha a terhelt a nyomozás anyagának megtekintését a Be. 163. § (2) bekezdésben foglalt figyelmeztetés után megtagadja, illetve a jogával élni nem akar, fel kell hívni a figyelmét arra, hogy magatartása az eljárás folytatását nem akadályozza. A figyelmeztetés megtörténtét és a terhelt nyilatkozatát — indokaival együtt — a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.

(4) A terhelt, illetve a védője a nyomozás anyagát csak felügyeletet mellett tanulmányozhatja. A terheltet és a védőjét a tanulmányozásban nem szabad korlátozni.

Vigyázni kell arra, hogy a terhelt az ismertetés során az iratok szövegében módosítást, hamisítást ne eszközöljön, iratokat, bizonyítékokat meg ne semmisíthessen, illetve meg ne rongálhasson. Minderre a figyelmét fel kell hívni.

A terhelt és védője a tanulmányozás során rövid jegyzetet készíthetnek.

(5) Az írni-olvasni nem tudó terhelt előtt a nyomozás anyagát hatósági tanúk jelenlétében kell ismertetni.

(6) A magyar nyelven nem értő terhelt ügyében az ismertetésnél is tolmácsot kell alkalmazni.

(7) Ha az ügyben több terhelt van, az ismertetést egy időpontban több terhelt jelenlétében is meg lehet tartani, ha ez az ismertetés zavartalanságát vagy a büntetőeljárás további eredményességét nem veszélyezteti. Ilyen esetben az ismertetésről felvett jegyzőkönyvben a terhelteket külön-külön kell nyilatkoztatni.

(8) Az ismertetés után a terhelt, illetve a jelenlevő védő a nyomozás anyagára észrevételeket tehet, és a nyomozás kiegészítését indítványozhatja.

(9) A nyomozás kiegészítési indítvány teljesítése vagy elutasítása kérdésében lehetőleg azonnal, de legkésőbb hetvenkét órán belül dönteni kell. Ha az indítvány indokolt, teljesíteni kell, ellenkező esetben az ismertetési jegyzőkönyv záradékában felvett indokolt határozattal el kell utasítani.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /87

Az elutasítás elleni panaszt meg kell küldeni az ügyésznek.

(10) A kiegészített nyomozás anyagát az indítványt előterjesztő terhelt — illetve védője — előtt ugyancsak ismertetni kell, amiről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(11) Az ismertetésről felvett jegyzőkönyvnek — a fentebb leírtakon kívül — tartalmaznia kell az ismertetés helyét, idejét, a megismerésre kiadott nyomozási anyag és bizonyítékok megjelölését, illetve az ismertetés lefolyását, tényét. A jegyzőkönyvbe kell foglalnia az előterjesztett észrevételeket és kiegészítési indítványokat is.

Az ismertetésről felvett jegyzőkönyvet a jelenlevőkkel alá kell íratni.

A nyomozás befejezése, a nyomozás iratainak továbbítása

57. (1) Ha a felderített tényállás és a beszerzett bizonyítékok arra alkalmasak, és a terhelttel (terheltekkel) szemben a büntető eljárás folytatása indokolt, a nyomozást határozattal be kell fejezni és az ügy iratait vádemelés végett az illetékes ügyészséghez kell továbbítani.

(2) A nyomozás befejezéséről szóló határozatot a nyomozás anyagának ismertetéséről szóló jegyzőkönyv záradékába lehet foglalni.

(3) A nyomozást befejező határozatnak tartalmaznia kell az ügy, valamint a bűntett Btk. szerinti megjelölését, és a nyomozás befejezésének tényére utalást.

(4) A befejezett nyomozás iratait három napon belül kell továbbítani az illetékes ügyészséghez.

(5) Az iratok eredeti példányát összefűzve, iratjegyzékezve és oldalszámozva kell megküldeni.

(6) A bűnjelek, értékek és letétek továbbításáról az ezek kezeléséről szóló rendeletek, parancsok és utasítások szerint kell eljárni.

(7) A nyomozás során összefoglaló jelentést készíteni nem kell. A rendőri nyomozószerv vezetője elrendelheti a vizsgált ügy olyan tapasztalatainak rövid írásba foglalását, amelyek megelőzés és értékelés céljára alkalmasak.

Amennyiben a nyomozás megszüntetésére a Be. 160. § (1) bekezdése e) pontja alapján kerül sor, az ismeretlen tettes kilétének felderítésére tett intézkedéseket jelentésbe kell foglalnia. Az ér-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /88

tékelő, illetve ismeretlen tettessel kapcsolatos jelentést az irattári példányhoz kell csatolni.

(8) Az átadott ügyekben keletkezett és a nyomozószervnek megküldött vádirat és ítélet egy példányát az irattári példányhoz csatolva kell elhelyezni.

Jellemzés készítése a börtönbe fogadáshoz

58. (1) A nyomozás befejezése után azokról a terheltekről, akiket előzetes letartóztatásban börtönbe kísérnek, és hat hetet vagy ennél hosszabb időt a rendőrségi fogdában töltöttek, minden esetben jellemzést kell készíteni egy példányban.

(2) Más esetben jellemzést csak akkor kell készíteni, ha a rendőrségi fogvatartási idő alatt a terhelt jelleméről, életszemléletéről a börtön nevelője által hasznosítható tapasztalatokat szereztek. A jellemzés az előzetes letartóztatásban levő terheltnek a nyomozás ideje alatt tanúsított magatartását tartalmazza.

(3) A jellemzést zárt borítékban, a terheltnek a börtönbe való átszállításával egyidejűleg a börtönparancsnokhoz kell megküldeni.

Jelzési kötelezettség

59. (1) A nyomozás alapvető követelménye, hogy a bűntett elkövetését lehetővé tevő vagy előmozdító okokat és körülményeket is felderítse, bizonyítsa.

(2) Az okokra és körülményekre vonatkozó megállapításokat, adatokat és bizonyítékokat a nyomozás anyagának tartalmaznia kell.

(3) A bűntett elkövetését lehetővé tevő, illetve előmozdító okokról és körülményekről az érintett szervet — ha azok még nem ismeretesek előtte — legkésőbb a nyomozás befejezésekor írásban (vagy megbeszélés során) értesíteni kell. [Be. 13. § (2) bekezdés, szignalizáció].

Az értesítés lehetőleg tartalmazzon javaslatokat is az okok és körülmények kiküszöbölésének módjára, megoldására vonatkozóan. E célra fel kell használni a vallomásokból, a bizonyítékokból, a szakértők megállapításaiból és általában a nyomozás tapasztalataiból levonható következtetéseket.

Az értesítésnek tartalmaznia kell — törvényhelyre való hivatkozással — az érintett szerv felszólítását is, hogy az értesítés

alapján tett intézkedéseiről harminc napon belül írásban adjon választ.

(4) Amennyiben indokolt, az érintett szerv felettesét is tájékoztatni kell.

(5) Ha a bűntettek elkövetésének megelőzése érdekében minisztérium vagy más országos főhatóság intézkedése szükséges, e tárgyban a BM ORFK-hoz részletes javaslatot kell felterjeszteni.

(6) Ha a nyomozás megindításának alapjául szolgáló feljelentést népi ellenőrzési bizottság tette meg, a nyomozás megállapításairól és a szignalizációról (az értesítés egy példányának megküldésével) a feljelentést tevő bizottságot tájékoztatni kell.

(7) A szignalizációs levél két példányát kell a nyomozás befejezése után — az iratokhoz mellékelve — az ügyészségnek megküldeni ezenkívül egy példányt az iratokhoz fűzve, egy példányt külön nyilvántartásban (dossziéban) kell gyűjteni, ugyanitt kell elhelyezni az értesítésekre érkezett válaszokat is.

A szignalizációs átiratokról egyidejűleg harminc napos határidő-nyilvántartást is vezetni kell.

(8) Amenyiben a megkeresett szerv az értesítésre a megadott határidőn belül nem válaszol, fel kell szólítani (sürgetés), egyidejűleg felettes szervét (hatóságát) is értesíteni kell erről.

Ha válasz a sürgetésre sem érkezik, illetve a válasz vagy az abban megjelölt intézkedések nem mutatkoznak kielégítőnek, erről írásban kell tájékoztatni az illetékes ügyészt.

Ha a felettes szerv minisztérium vagy országos főhatóság, az (5) bekezdés szerint kell eljárni.

IV. FEJEZET

KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

Egyszerűsített eljárás

60. (1) A Be. 110/A §-ának rendelkezése értelmében egyszerűsített nyomozásra akkor kerülhet sor, ha:

a) a bűntettre a törvény nem rendel egy évnél súlyosabb szabadságvesztést,

b) a járásbírósági hatáskörbe tartozó olyan egyéb bűntettekben, amelyeknek felderítése, ténybeli és jogi megítélése egyszerű, a bizonyítékok rendelkezésre állnak;

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /90

c) a feljelentéshez csatolt bizonyítékok, különösen pedig a Be. 110/A § (2) bekezdésében meghatározott hatóságok előtt lefolytatott más eljárás iratai alapján a bűntett elkövetése és az elkövető kiléte megnyugtatóan bizonyítottnak látszik;

d) a terhelt nincs előzetes letartóztatásban;

e) a terhelt nem fiatalkorú.

(2) Egyszerű lehet az ügy ténybeli megítélése akkor, ha a cselekmény nem szerteágazó, a tényállás megállapításához bizonyítékok állnak rendelkezésre, a bizonyítékok között levő esetleges ellentmondások azonnal tisztázhatók, a szükséges szakértői vélemény, a tárgy vagy a személy hosszabb időt nem igénylő megvizsgálása után azonnal előterjeszthető. (Pl. utcai verekedés szemtanúk jelenlétében, a tanúk egybehangzóan vallanak az esetleges ellentmondás a szembesítésnél tisztázódik, a sérülésre vonatkozó vélemény előterjesztéséhez nincs szükség hosszabb vizsgálatra.)

(3) Az ügy jogi megítélése akkor egyszerű, ha a megállapított tényállás alapján a bűnösség kérdésében egységes a jogértelmezés és érdemben állást lehet foglalni.

(A bűnösség vitathatatlanul rendszerint akkor állapítható meg, ha hosszadalmasabb bírói eljárásra a jogkérdések eldöntése érdekében nincs szükség, büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok nem áll fenn, illetve arra vonatkozóan adat sem merült fel.)

(4) Azokban az ügyekben, amelyekben felnőttkorúak mellett fiatalkorú elkövetők is szerepelnek — és a Be. 56. § (3) bekezdésében meghatározott elkülönítésre lehetőség nincs — a Be. 325/A § rendelkezéseire figyelemmel az egyszerűsített eljárás szabályai nem alkalmazhatók.

(5) Az egyszerűsített eljárást megelőzően lefolytatott más eljárás adatait a terhelt kihallgatása után, az ügyben keletkezett többi irattal együtt ismertetni kell.

Vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül bíróság elé állítás

61. (1) A büntetőeljárás hatékonysága és időszerűsége érdekében az 1966. évi 16. sz. tvr-rel módosított Be. 196/A § és 196/B §-ainak rendelkezései alapján a bűntett elkövetésével alaposan gyanúsítható személyek vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül, a bűntett elkövetésétől számított három napon belül bíróság elé állíthatók.

(2) A nyomozóhatóságok (rendőrség, ügyészség) feladatait a

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /91

vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül bíróság elé állítással kapcsolatban a legfőbb ügyész 3/1966. Legf. Ü. sz. utasítása tartalmazza.

Eljárás nem magyar állampolgárokkal, diplomáciai vagy személyes mentességet élvezőkkel szemben

62. (1) A nem magyar állampolgárral szemben folytatott eljárásban biztosítani kell, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt hátrányt ne szenvedjen, az őt megillető törvényes jogait korlátozás nélkül gyakorolhassa.

A nem magyar állampolgárral szembeni büntetőeljárásra vonatkozó összes törvényi rendelkezéseket ugyanúgy kell végrehajtani, mint a magyar állampolgárral szemben folytatott eljárásban.

(2) A Be. 358. §-ában foglalt rendelkezésekre figyelemmel a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet, illetve mentelmi jogot élvező személyekkel (országgyűlési képviselő) szemben a Legfőbb Ügyészség hozzájárulása nélkül — egyes halaszthatatlan nyomozási cselekményeket kivéve — intézkedni nem lehet.

(3) Ha bármilyen, a büntetőeljárás rendjébe tartozó intézkedés szüksége merül fel, az eljárásnak a Be. 130. § (2) bekezdése, illetve a Be. 178. § (1) bekezdés b) pontja alapján történő felfüggesztése mellett az illetékes nyomozószerv a diplomáciai vagy egyéb személyes mentesség, illetve a mentelmi jog fennállásának és tárgyi terjedelmének elbírálása végett az iratokat az illetékes főügyész útján a Legfőbb Ügyészséghez köteles haladéktalanul felterjeszteni.

(4) A diplomáciai mentességet élvezők körére és a mentesség tárgyi terjedelmére nézve az 1965. évi 22. sz. tvr-rel kihirdetett nemzetközi szerződés tartalmaz rendelkezéseket.

(5) A diplomáciai mentességre vonatkozó rendelkezéseket az 1960. évi 17. sz. tvr-rel kihirdetett egyezmény szerint a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak képviselői és tisztviselői tekintetében is alkalmazni kell.

(6) A diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet nem élvező nem magyar állampolgár személyes szabadságát korlátozó kényszerintézkedésekre (őrizetbe-vétel, előzetes letartóztatás, lakhelyelhagyási tilalom, elmegyógyintézetbe való elhelyezés, a Be. 137. §-a szerinti szakértői vizsgálatra való kényszerítés) a személymotozás kivételével csak az illetékes főügyész engedélye alapján kerülhet sor.

A főügyészt a szükséges állásfoglalás végett azonnal — hivatali időn kívül is — meg kell keresni a legcélszerűbb módon (szóban, távbeszélőn stb.).

A nyomozószerv által foganatosított személymotozásról a főügyészt késedelem nélkül értesíteni kell.

(7) Az előzőekben említett kényszerintézkedésekre csak a Legfőbb Ügyészség előzetes hozzájárulása alapján kerülhet sor, ha a nem magyar állampolgár személyi körülményeire vagy küldetésének céljára tekintettel a teendő intézkedéseknek lényeges külpolitikai hatása várható. Ennek elbírálása az illetékes főügyész hatáskörébe tartozik.

(8) A nyomozószerv a nem magyar állampolgár személyes szabadságát korlátozó kényszerintézkedések megtételéről, személyi adatainak, állampolgárságának, útlevele és tartózkodási engedélye számának közlésével, a tényállás rövid ismertetésére is kiterjedő jelentést köteles haladéktalanul felterjeszteni a Belügyminisztérium illetékes szervéhez. A jelentésben ki kell térni arra is, hogy az eljárás alá vont személy milyen minőségben (turista, hivatalos kiküldetés, állandó itt tartózkodás stb.) és mióta tartózkodik a Magyar Népköztársaság területén.

(9) A nem magyar állampolgárok ügyeiben a rendőrség által tett intézkedésekről a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériumát a Belügyminisztérium tájékoztatja.

(10) Nem magyar állampolgár őrizetbe vétele, előzetes letartóztatásba helyezése esetén a BM Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatalát haladéktalanul értesíteni kell.

Eljárás nem magyar állampolgár által tett feljelentés esetén

63. (1) A nem magyar állampolgár feljelentésének jegyzőkönyvbe foglalásánál a személyi adatokat úti okmányából vagy más, személyazonosságát igazoló iratból kell megállapítani.

Fel kell jegyezni az úti okmány számát és a kiállítás helyét is. Amennyiben a jegyzőkönyv felvételekor tolmács is közreműködött, a tolmács adatait is fel kell jegyezni.

(2) A részletes tényálláson és a felismerésre, valamint az azonosításra alkalmas, pontos tárgyleíráson kívül fel kell tüntetni azt is, hogy a sértett meddig tartózkodik Magyarországon és ez idő alatt hol található.

(3) A nem magyar állampolgár tulajdonát képező ingóságok átvételének megbízottjaként az állandó tartózkodási helye szerinti

állam Magyarországon működő külképviseleti szervét kell feltüntetni, amennyiben a sértett más — természetes — személyt nem bíz meg ingóságainak átvételével.

(4) A nem magyar állampolgár sérelmére elkövetett bűncselekményből származó és a nyomozás során felkutatott tárgyakat — amennyiben azokra a további eljárás során szükség nincs — fényképezés és felértékelés után, jelentés kíséretében a főkapitányságok a BM Titkárságára kötelesek felterjeszteni.

(5) A jelentés tartalmazza az ügyirat számát, a sértett nevét, pontos lakcímét, a sérelmére elkövetett bűncselekmény helyét, időpontját, leírását, az eltulajdonított értékek felsorolását, az elkövető nevét és adatait, továbbá a lefoglalt tárgyak pontos, részletes leírását.

(6) A nyomozás megszüntetése esetén a határozat egy példányát — ügyészi jóváhagyás után — ugyancsak a BM Titkárságra kell a (4) bekezdés szerint felterjeszteni.

(7) A nem magyar állampolgár sértett részére a feljelentés igazolására tanúsítványt, jegyzőkönyvi másolatot, elismervényt vagy bármilyen más okmányt csak a BM Titkárság adhat ki.

módl: 8/68. BM. Ut.

V. FEJEZET

GYERMEK- ÉS FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

Eljárás gyermekkorúak esetében

64. (1) Gyermekkorú ellen büntetőeljárást indítani nem lehet. Amennyiben a gyermekkorú büntető törvénybe ütköző cselekményt követ el, a szükséges adatokat be kell szerezni, egyrészt annak megállapítása céljából, hogy felnőtt személlyel együtt vagy annak felbujtatására követte-e el a cselekményt, másrészt, hogy a gyermekkorú nevelésére és gondozására kötelezetteket terheli-e felelősség annak elhanyagolása miatt. Terheltként (gyanúsítottként) azonban ez esetben sem hallgatható ki.

(2) Ha a gyermekkorú a környezetében erkölcsi züllés veszélyének van kitéve, intézeti elhelyezése végett meg kell keresni az illetékes tanács végrehajtó bizottságát.

(3) Ha a nyomozást a Btk. 20. §-ában foglalt büntethetőséget kizáró okból (gyermekkor) megtagadják, a határozat egy példá-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /94

nyát meg kell küldeni az illetékes gyámhatóságnak, az 1962. évi 10. sz. tvr. (Btké.) 31. §-ában foglalt védő és óvóintézkedések szükség szerinti megtétele végett.

Eljárás fiatalkorú esetében

65. (1) A fiatalkorú ellen folytatott büntető eljárás szabályaira vonatkozóan a Legfőbb Ügyész 1/1963. sz. Legf. Ü. utasításának rendelkezései az irányadók.

(2) Fiatalkorú terhelt elleni büntető eljárásban a Be. 110/A § rendelkezései nem alkalmazhatók.

Fiatalkorú terheltet nem lehet vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül — Be. VIII. fejezet — bíróság elé állítani. (Be. 330/A §.)

VI. FEJEZET

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Hatályon kívül helyezett utasítások, hatályba lépés

66. (1) A jelen utasítás hatályba lépésével egyidejűleg a 30/1959. sz. miniszterhelyettesi, a 4/1960, 5/1962, 22.467/1964, 936/1965 sz. ORFK vezető bűnügyi helyettesi utasítások hatályukat vesztik.

(2) Az utasítás 1967. január hó 1. napján lép hatályba és rendelkezéseit a folyamatban levő büntetőügyekben is alkalmazni kell.

Budapest, 1966. október 29.

Benkei András sk.
belügyminiszter

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /95

FÜGGELÉK

KIVONAT

egyes büntető rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről szóló 1966 évi 16. sz. tvr-ből*

II. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény (Btk), valamint a Büntető Törvénykönyv hatálybalépéséről, végrehajtásáról és egyes szabálysértésekről szóló 1962. évi 10. számú tvr (Btké) módosítására és kiegészítésre vonatkozó rendelkezések

31. § A Btk. 55 §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„A törvényben meghatározott esetekben

a) vagyonelkobzást kell alkalmazni halálbüntetés, illetőleg öt évet meghaladó szabadságvesztés mellett;

b) vagyonelkobzást lehet alkalmazni — ha ezt a társadalom védelme szükségessé teszi — három évet meghaladó szabadságvesztés mellett,

valamint tiltott határátlépés (203. §) embercsempészés (204. §), hazatérés megtagadása (205. §) és külföldre szökés (313. §) miatt kiszabott egy évet meghaladó szabadságvesztés mellett is."

32. § (1) A Btk. 313. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A külföldre szökés elkövetőjével szemben mellékbüntetésként vagyonelkobzásnak is helye van."

(2) A Btk. 313. §-ának jelenlegi (4) bekezdését (5) bekezdéssé kell átszámozni.

33. § A Btké. 35. §-a (1) bekezdésének d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„d) a beruházási és pénzügyi fegyelmet sértő bűntett (Btk. 229. §) esetében a pénzügyminiszter — aki e jogkörét az Országos Takarékpénztár, valamint a Magyar Beruházási Bank vezérigazgatója útján is gyakorolhatja —, az Országos Tervhivatal elnöke, ha pedig a bűntettet a bank szervei észlelik, a Magyar Nemzeti Bank elnöke is;"

* A tvr. teljes szövegét az 1966. évi 44. sz. Magyar Közlöny és az 1966. aug. 1-i 8. sz. Belügyi Közlöny tartalmazza.

34. § A Btké 36. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Állami szervvel (Btk. 114. §), illetve szövetkezettel munkaviszonyban álló személynek a munkaviszonyával, szövetkezet tagjának a szövetkezeti tagságával összefüggésben a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett kisebb súlyú bűntette (Btk. 303. §), valamint tulajdon elleni bűntette (az egyes büntető rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényerejű rendelet 38. és 39. §-a), továbbá egyéb olyan bűntett, amelynek társadalomra veszélyessége csekély, a büntető eljárás mellőzésével fegyelmi úton is elbírálható, amennyiben a fegyelmi felelősségre vonás is kielégítőnek mutatkozik, és az elkövető a kár megtérítését vállalta.

(2) Ha az (1) bekezdés alá eső társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett ötszáz forintot meg nem haladó kárt okozott, azt a büntető feljelentés mellőzésével fegyelmi úton is el lehet bírálni, amennyiben a fegyelmi felelősségre vonás is kielégítőnek mutatkozik. Ilyen esetben a fegyelmi határozatot az illetékes ügyésznek haladéktalanul meg kell küldeni.

(3) Az (1) és (2) bekezdés rendelkezése nem alkalmazható, ha az elkövető ebben a kedvezményben három éven belül már részesült."

35. § (1) A Btké. 57. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Szabálysértés miatt háromezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható, aki

a) kétszáz forintot meg nem haladó érték tekintetében lopást, sikkasztást, csalást, hűtlen kezelést, jogtalan elsajátítást vagy rongálást követ el, úgyszintén, aki e cselekmények bármelyikét megkísérli;

b) ötezer forintot meg nem haladó érték tekintetében hanyag kezelést vagy társadalmi tulajdont károsító gondatlan rongálást követ el."

(2) A Btké. 57. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

(3) A Btké. 57. §-ának jelenlegi (3)—(5) bekezdéseit (2)—(4) bekezdéssé kell átszámozni.

36. § A Btké. 58. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Állami szervvel (Btk. 114. §), illetve szövetkezettel munkaviszonyban álló személynek a munkaviszonyával, szövetkezet tagjának a szövetkezeti tagságával összefüggésben a társadalmi

tulajdon sérelmére elkövetett cselekménye a szabálysértési eljárás mellőzésével fegyelmi úton is elbírálható, amennyiben a fegyelmi felelősségre vonás is kielégítőnek mutatkozik."

37. § (1) A Btké. 59. §-ának (2) bekezdése hatályát veszti.

(2) A Btké. 59. §-ának jelenlegi (3) bekezdését (2) bekezdéssé kell átszámozni.

Tulajdon elleni bűntettek

38. § Aki kétszáz forintot meg nem haladó érték tekintetében lopást, sikkasztást, csalást, hűtlen kezelést vagy rongálást követ el és a Btk. 295., 296. vagy 302. §-aiban foglalt valamely minősítő körülmény áll fenn, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy javító-nevelő munkával büntetendő. E rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha társadalmi tulajdont károsító lopás, csalás és hűtlen kezelés esetében a Btk. 296. §-a szerinti minősítő körülmény áll fenn.

39. § (1) Aki lopás, sikkasztás, csalás, jogtalan elsajátítás, rablás, zsarolás, vagy orgazdaság bűntettéből származó, kétszáz forintot meg nem haladó értékű dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy javító-nevelő munkával büntetendő.

(2) Ugyanígy büntetendő az is, aki

a) tulajdon elleni bűntettből, illetőleg

b) tulajdon elleni szabálysértésből származó dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt vagy elidegenítésében közreműködik, ha a Btk. 301. §-ának (2) bekezdésében foglalt valamelyik minősítő körülmény áll fenn.

A Legf. Ügyész 1/1963 számú

UTASÍTÁSA

a gyermek- és ifjúságvédelmi szakfeladatok ellátásával megbízott ügyész tevékenységéről

I.

1. Az Alkotmány 52. §-a szerint: „A Magyar Népköztársaság különös gondot fordít az ifjúság fejlődésére és nevelésére, következetesen védelmezi az ifjúság érdekeit."

Az Alkotmány 52. §-a alapján jogszabályaink is biztosítják az ifjúság nevelését, testi és szellemi fejlődését, hogy egészséges, művelt, erkölcsös, néphez és a szocializmushoz hű, hazájukat szerető polgárokká váljanak. A gyermek- és ifjúságvédelmi szakfeladatokat ellátó ügyésznek kötelessége, hogy a társadalmi, az állami és a családi nevelésen keresztül mindent megtegyen annak érdekében, hogy a gyermekek és fiatalkorúak törvényeinket tiszteletben tartsák, s különösen a büntető jogszabályok megsértésétől tartózkodjanak. Felügyelni kell arra, hogy az állami szervek, társadalmi szervezetek, hivatalok, intézmények és szövetkezetek is megtartsák az ifjúság érdekeit előmozdító törvényes rendelkezéseket.

II.

2. A gyermek- és ifjúságvédelmi szakfeladatok ellátásával megbízott ügyész (továbbiakban: a fiatalkorúak ügyésze) saját hatáskörében — a legfőbb ügyész külön megbízása alapján — teljesíti

a) az általános;
b) a büntető ügyek nyomozása;
c) a büntetőbíróságok tevékenységének törvényessége feletti felügyeletet a fiatalkorúakat érintő ügyekben.

3. Törvényességi felügyeletet gyakorolnak a 2. pontban foglaltaknak megfelelően:

a) a Legfőbb Ügyészség a minisztériumok és országos hatáskörrel rendelkező hatóságok, hivatalok, intézmények felett;
b) a megyei (fővárosi) főügyészség megbízott ügyészei (csoportja) a megye (főváros) területén levő hatóságok, hivatalok, intézmények tevékenységének törvényessége felett.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /99

4. A törvényességi felügyelet eredményes gyakorlása érdekében az ügyész köteles tervszerűen együttműködni a gyámhatóságokkal és rendőrhatóságokkal, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában érintett társadalmi szervekkel. Alaposan meg kell ismernie és figyelemmel kell kísérnie a rendőrségi, tanácsi szervek, valamint a társadalmi szervezetek ifjúságvédelmi munkáját, továbbá elő kell segítenie eredményes működésüket.

A fiatalkorúak ügyésze különösen az alábbi szervekkel köteles együttműködni:

a) a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságok érintett osztályain a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásával megbízott felelősökkel;
b) a fiatalkorúak bíróságával;
c) a megyei (fővárosi oktatási), járási, városi és városi kerületi tanácsok igazgatási osztályával, mint gyámhatósággal;
d) az MSZMP megyei (budapesti), járási, városi pártbizottságával és a KISZ-bizottsággal;
e) a megyei (fővárosi gyermek- és ifjúságvédelmi szervekkel);
f) a Hazafias Népfront bizottságával;
g) a Nőtanáccsal;
h) a Pedagógus Szakszervezettel, iskolák igazgatóival, a megye (főváros) területén levő állami gyermekvédő otthonok, javító-nevelőintézetek vezetőivel.

5. A fiatalkorúak ügyésze felügyeleti és egyéb tevékenységét, az egyes ügyészi felügyeleti ágak működését szabályozó utasítások alapján, a jelen utasításban foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel teljesíti.

III.

Az általános felügyeleti ügyészi feladatok

6. A fiatalkorúak ügyésze általános felügyeleti feladatai:

A) az erkölcsi züllés és bűnözés megelőzése,
B) az állami gondozás, a gyermekvédő-otthonok, gyermek-otthonok, javító-nevelőintézetek működésének, a nevelőszülőkhöz kihelyezett kiskorúak tartásának, gondozásának és nevelésének,
C) a Munka Törvénykönyvéből a fiatalkorú munkavállalókra vonatkozó rendelkezések megtartásának és a munkásszállások fenntartásának,

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /100

D) a fiatalkorúak ellen folytatott fegyelmi eljárásoknak,

E) a szabálysértési eljárásnak,

F) az utógondozás törvényességének ügyészi felügyelete.

A)

Az erkölcsi züllés és bűnözés megelőzésére vonatkozó ügyészi feladatok

7. A fiatalkorúak ügyésze tervszerűen és rendszeresen ellenőrizni köteles, hogy

a) a rendőri szervek megtartják-e a gyermekek és fiatalkorúak védelmére vonatkozó BM utasításokban foglalt rendelkezéseket;

b) a tanácsok gyámügyi és gyermekvédelmi előadói az erkölcsi züllés és bűnözés megelőzése érdekében törvényesen és eredményesen fejtik-e ki tevékenységüket.

8. Ha a fiatalkorúak ügyészének megállapítása szerint a megyében (fővárosban) olyan gyermekek és fiatalkorúak vannak, akik környezetükben az erkölcsi züllés és bűnözés veszélyének vannak kitéve, indítványozza a gyámhatóságnak, hogy tegye meg azokat az intézkedéseket, amelyeket a Gyámügyi Utasítás kötelezően ír elő.

9. A fiatalkorúak ügyésze a társhatóságok és társadalmi szervek munkáját segíteni köteles azzal is, hogy az erkölcsi züllést és bűnözést megelőző feladatok érdekében tervbe vett gyermek és ifjúságvédelmi ankétok előkészítésében és előadások tartásában résztvesz.

10. A fiatalkorúak ügyészének hatáskörébe tartozik az örökbefogadással, a szülői felügyelet gyakorlásával, megszüntetésével és szüneteltetésével kapcsolatban bejelentett panaszok elbírálása is (1952. évi IV. tv. VI. és VIII. fejezet).

B)

Az állami gondozás, az állami gyermekotthonok, javító-nevelőintézetek működésének és a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozottak helyzetének ügyészi felügyelete

11. Állami gondozás.

A fiatalkorúak ügyésze az állami gondozásbavételek törvényességét időközönként — évente legalább egyszer — köteles

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /101

megvizsgálni. Ennek során különösen figyelemmel kell lenni, hogy a gyámhatóság

a) az állami gondozásbavételnél, valamint az állami gondozás megszüntetésénél teljesíti-e jogszabályon alapuló kötelességet;

b) megállapítja-e a jogszabály által előírt gondozási díjat mindazokban az esetekben, amikor annak feltételei fennforognak;

c) teljesíti-e a soronkívüliségre vonatkozó jogszabályi kötelességet.

12. Állami gyermekotthonok.

Rendszeresen vizsgálni kell, hogy a gyermekvédő, illetve gyermekotthonok és intézetek vezetői, alkalmazottai a gyermekek és fiatalkorúak testi, erkölcsi és szellemi fejlődése érdekében kiadott rendelkezéseket, így különösen a gyermekvédő otthonok működési szabályzatában, valamint a gyermekotthonok működését szabályozó „Rendtartás"-ban foglalt rendelkezéseket megtartják-e.

13. Kihelyezett állami gondozottak.

A fiatalkorúak ügyészének a felügyelet során vizsgálnia kell, hogy azok az állampolgárok, akik állami gondozott gyermeket vesznek magukhoz, megtartják-e a gyermek tartására, nevelésére és gondozására vonatkozó megállapodásokat.

A vizsgálatot elsősorban a felügyelők által vezetett okmányok alapján, szükség esetén a helyszínen, a nevelőszülőknél kell lefolytatni.

Amennyiben az ügyész vizsgálata során azt észleli, hogy a gyermek, testi, szellemi és erkölcsi fejlődése, anyagi ellátottsága, helyes politikai nevelése nincs biztosítva, javaslatot kell tennie a megállapodás felbontására, a gyermeknek intézetben vagy más nevelőszülőkhöz való elhelyezésére.

14. Javító-nevelőintézetek.

A fiatalkorúak ügyésze — amennyiben működési területén javító-nevelő-, illetve olyan gyógyító-nevelőintézet van, amelyben a bíróság által beutalt fiatalkorúak nyertek elhelyezést — köteles vizsgálni, hogy az intézet vezetői és alkalmazottai, valamint növendékei megtartják-e az intézeti Rendtartásban foglalt rendelkezéseket, így különösen a fiatalkorúak ellátására, nevelésére, gondozására, felügyeletére, oktatására, egészségügyére és elbocsátására vonatkozó rendelkezéseket.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /102

C)

A Munka Törvénykönyvéből a fiatalkorú munkavállalókra vonatkozó rendelkezések megtartásának és a munkásszállások fenntartásának törvényessége feletti felügyelet

15. A fiatalkorúak ügyésze működési területén köteles nyilvántartani azokat az üzemeket, munkahelyeket stb., ahol nagyobb számban foglalkoztatnak fiatalkorú munkavállalókat, vagy ipari tanulókat és ott időközönként — de évente legalább egyszer — vizsgálatot kell tartania. A vizsgálat különösen az alábbiakra terjedjen ki:

a) a munkáltatók nem foglalkoztatnak-e 14. életévét még be nem töltött vagy 14. életévét betöltött olyan tanköteles fiatalkorút, aki az általános iskola nyolcadik osztályát még nem végezte el (1962. évi 13. sz. tvr. 7. §);

b) a munkáltatók a napi négy órát meg nem haladó munkaidővel foglalkoztatott továbbképző iskola tanulói számára az iskolai foglalkozások zavartalan látogatását biztosítják-e? [1962. évi 13. sz. tvr. 7. § (2) bek.]

c) egészségre ártalmas és nagyobb fizikai erőkifejtést igénylő munkakörben nem foglalkoztatnak-e fiatalkorú munkavállalót;

d) megtartják-e a fiatalkorú kötelező orvosi vizsgálatára, éjszakai munkájára és túlmunkájára vonatkozó rendelkezéseket;

e) megtartják-e a fiatalkorú szabadságára, pótszabadságára, üdültetésére, ipari tanulók esetében az ingyenes munkaruha juttatásra vonatkozó rendelkezéseket.

16. A fiatalkorúak ügyésze működési területén köteles megállapítani, hol vannak olyan munkásszállások, ahol fiatalkorú dolgozókat helyeztek el.

Évenként egy alkalommal meg kell vizsgálni, hogy a fiatalkorúak munkásszállási elhelyezése megfelel-e az előírt követelményeknek, ideértve az egészségügyi rendelkezéseket is, megtartják-e a munkásszállások házirendjét, biztosítva van-e a fiatalkorúak erkölcsi fejlődése, nem alakultak-e ki olyan viszonyok, amelyekben a fiatalkorúak erkölcsi züllés és bűnözés veszélyének vannak kitéve.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /103

D)

A fegyelmi eljárás törvényességének felügyelete

17. A fiatalkorúak ügyésze a 15. pont rendelkezései szerint nyilvántartott munkahelyeken — évente legalább egy alkalommal — köteles a fiatalkorúakkal szemben hozott fegyelmi határozatok törvényességét megvizsgálni.

A vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a fegyelmi eljárás során megtartották-e a Munka Törvénykönyvének és Végrehajtási Utasításának a munkafegyelem megszilárdítása érdekében hozott rendelkezéseit; a fegyelmi büntetés kiszabásánál figyelemmel voltak-e arra, hogy a fegyelmi határozat a fiatalkorú erkölcsi fejlődését, munkára nevelését előmozdítja-e?

A vizsgálatnak meg kell állapítania azt is, hogy a fiatalkorú anyagi helyzetét, családi helyzetét, szellemi képességeit, egyéniségét és környezetetét a fegyelmi büntetés kiszabásánál figyelembe vették-e?

E)

A szabálysértési eljárás törvényességének felügyelete

18. A fiatalkorúak ügyésze különösen az alábbiakat köteles rendszeresen — de évenként legalább egy alkalommal — a szabálysértési hatóságok eljárásának törvényességi felügyelete során vizsgálni:

a) melyek a jellemző, leggyakrabban előforduló szabálysértések, s azok elkövetési körülményei, motívumai?

b) nem vonnak-e felelősségre gyermekkorú (14 évnél fiatalabb) szabálysértést elkövetőt?

c) az iskolai oktatásban részesülő, szabálysértést elkövető fiatalkorú ügyét — a súlyosabb szabálysértések kivételével — megküldik-e az iskolai hatóságnak, és az iskolai hatóság eleget tesz-e fegyelmező és értesítési kötelezettségének?

d) amennyiben a szabálysértési hatóság maga járt el iskolai felügyelet alá tartozó fiatalkorúval szemben, az ügyben szükséges értesítést megküldte-e az iskola vezetőjének, szükség esetén a gyámhatóságnak?

e) az eljárás során megtartották-e a bírság kiszabására, illetve a figyelmeztetésben való részesítésre vonatkozó rendelkezéseket?

f) a fiatalkorúakra vonatkozó speciális rendelkezéseken kívül megtartják-e a szabálysértési eljárásra vonatkozó általános rendelkezéseket.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /104

F)

Az utógondozás törvényességének ügyészi felügyelete

19. A fiatalkorúak ügyésze az utógondozás törvényességének felügyelete során különösen az alábbiakat köteles rendszeresen vizsgálni:

a) a bíróság a próbára bocsátottakról az indokolást is tartalmazó határozatokat és a környezettanulmányt időben megküldte-e az illetékes gyámhatóságnak?

b) a gyámhatóság a próbárabocsátott személy mellé időben rendelt-e ki pártfogót; a kirendelő határozatban közli-e a pártfogóval a bíróság, illetve — javítóintézetből történt ideiglenes elbocsátás esetén — a javítóintézet által megállapított magatartási szabályokat, amelyek betartására a fiatalkorú köteles?

c) a gyámhatóság a Gyámügyi Utasításban előírt tájékoztatási kötelezettségének eleget tesz-e?

d) a javító-nevelőintézetekből ideiglenesen elbocsátottakról, a börtönből feltételesen szabadságra bocsátottakról, valamint a javító-nevelőmunkára, felfüggesztett szabadságvesztésre ítéltekről szóló értesítést minden esetben és késedelem nélkül megküldik-e a gyámhatóságnak? A gyámhatóság a b) és c) alpontban említett kötelezettségének eleget tesz-e?

e) a gyámhatóság megtartja-e a Gyámügyi Utasításban foglalt azon kötelességét, miszerint a 14. életévét betöltött fiatalkorú megfelelő munkába helyezése iránt kell intézkednie?

IV.

A büntető ügyek törvényessége feletti ügyészi felügyelet közös szabályai

20. Fiatalkorú ügyében egyes nyomozási cselekményeket a legnagyobb kímélettel kell foganatosítani és arra kell törekedni, hogy a kívülálló személyek a fiatalkorú elleni eljárásról indokolatlanul ne szerezhessenek tudomást.

21. A fiatalkorú ellen folytatott eljárás során az egyéni nevelés, az elkövető egyéniségének helyes irányba való alakítása az alapvető cél.

22. A fiatalkorú ellen indított ügyeket az ügyész nyilatkozata

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /105

előtt nem lehet megszüntetni azon a címen, hogy magánvádra nincs helye büntető eljárásnak.

Abban az esetben, ha magánvádas ügyben fiatalkorú és felnőttkorú ellen tesznek együttes feljelentést és a bíróság a feljelentést a fiatalkorúval szembeni állásfoglalás végett a fiatalkorúak ügyészének küldi meg, az ügyészség a feljelentésről, esetleg a feljelentéshez mellékelt egyéb iratokról hivatalos másolatot készít és ennek alapján jár el. A bírósági iratokat a felnőttkorúval szembeni eljárás végett a bíróságnak kell visszaküldeni.

Ha a fiatalkorú vádlott a Btk. 29. § (2) bek. alapján magánindítványt terjeszt elő, a fiatalkorúak ügyésze indítványozza, hogy a bíróság e magánindítványt foglalja jegyzőkönyvbe és a fiatalkorú büntető ügyének jogerős elbírálása után az iratokat küldje meg a magánindítvány folytán eljárásra hatáskörrel és illetékességgel bíró bíróságnak.

23. Ha a fiatalkorú ügyében elsőfokon összefüggés okából az egyébként illetékes járásbíróság járt el, a hatályon kívül helyezést követő új eljárást az összefüggés megszűnése esetén a fiatalkorúak bírósága elé kell utalni. Ilyen esetben az eljáró ügyésznek megfelelő indítványt kell tenni.

A fővárosban, valamint a megye székhelyén működő városijárási bíróság illetékességi területén, az ifjúság elleni bűntett (Btk. 274. §); a családi állás elleni bűntett (Btk. 272. §); és a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása bűntette (Btk. 273. §) miatt folyamatba tett büntető ügyekben, a fiatalkorúak ügyésze jár el. Köteles egyúttal a bíróság előtti vádképviseletet is ellátni, kivéve, ha az elkövető vagy a vele egy eljárásban felelősségrevont más személy e bűntettekkel együtt más, súlyosabban büntetendő bűntettet is elkövetett.

A)

A büntető ügyek nyomozásának törvényessége feletti felügyelet

24. A büntető ügyek nyomozásának törvényessége feletti felügyelet ellátása során a fiatalkorúak ügyésze köteles biztosítani:

a) a bűntettek gyors felderítését és a nyomozás mielőbbi befejezését;

b) a nyomozás során a fiatalkorú terhelt kihallgatása helyes módszerének alkalmazását, a félelem nélküli vallomás megtételét;

A fiatalkorú törvényes képviselőjének (gondozójának) jelenléte általában kötelező a gyanusított vagy terhelt kihallgatásánál. Ha

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /106

a fiatalkorú a bűntettet a törvényes képviselő (gondozó) befolyásának hatására, vagy felbujtására követte el, a fiatalkorú terhelt kihallgatásához meg lehet hívni a helyi tantestület (Pedagógus Szakszervezet) egy tagját, s a felvett jegyzőkönyvet e személlyel — lakcímének feltüntetése mellett — alá kell iratni;

c) a bűntettek elkövetését előmozdító, vagy előidéző okok és körülmények felderítésére, azok megszüntetésére, illetve újabb bűntettek elkövetésének megelőzésére szükséges intézkedések megtételét (így pl. a felelős szülők és felnőttkorú személyek eljárás alá vonását, jegyzőkönyvi figyelmeztetését valamint az illetékes szervek értesítését, stb.), s ennek során szükség szerint a felelős felnőttkorú személyek eljárás alá vonását. A Be. 13. §-ában foglaltakra a fiatalkorúak ügyészének fokozott figyelmet kell fordítani.

25. Ha a nyomozást a Btk. 20. §-ában foglalt büntethetőséget kizáró okból (gyermekkor) tagadják meg, a határozat egy példányát meg kell küldeni: az illetékes gyámhatóságnak, az 1962. évi 10. sz. tvr. 31. §-ában foglalt védő- és óvóintézkedések szükség szerinti megtétele végett.

26. A Be. 105. § alkalmazása körében a nyomozás megtagadása, illetve a megtagadó határozat jóváhagyása minden ügyben a fiatalkorúak ügyésze hatáskörébe tartozik.

27. A környezettanulmányt a nyomozóhatóságnak két példányban kell az iratokhoz csatolni. A környezettanulmánynak részletesen tartalmaznia kell a terhelt egyéniségére, környezetére és a bűntett elkövetésének indító okaira vonatkozó adatokat.

A nyomozóhatóság a környezettanulmányból csupán azokat az adatokat ismertetheti, amelyek az adott ügyre vonatkoznak, vagy amelyekkel kapcsolatban feltétlenül szükséges a fiatalkorú meghallgatása.

28. Ha az elkövető iskolai tanuló, vagy az iskolát az eljárás megindítása előtt egy évnél nem régebben fejezte be, vagy szakította félbe, az iskolai jellemzést is be kell szerezni annak az iskolának az igazgatójától, amelynek a fiatalkorú a növendéke, illetve növendéke volt.

29. Ha fiatalkorú dolgozik, munkahelyi jellemzést is be kell szerezni. A munkahelyi jellemzésnek tartalmaznia kell, hogy mióta, milyen munkakörben, milyen teljesítménnyel dolgozik a terhelt, mennyi a keresete, milyen a munkához és munkatársaihoz való viszonya.

30. A nyomozás során meg kell állapítani, hogy a fiatalkorúval szemben korábban volt-e folyamatban büntető eljárás, ha igen,

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /107

fel kell deríteni, hogy mikor, mely hatóság előtt, milyen bűntett miatt.

A 16. életévét betöltött terhelt ügyében az erkölcsi bizonyítványt minden esetben be kell szerezni.

31. A fiatalkorú terhelt kihallgatásánál ügyelni kell arra, hogy a kérdések ne haladják meg a fiatalkorú értelmi képességét. Arra kell törekedni, hogy a kihallgatás olyan légkörben történjék, amelyben a fiatalkorú szorongás és félelem nélkül előadhatja vallomását. A fiatalkorú terheltnek éreznie kell, hogy nemcsak számonkérés miatt foglalkoznak vele, hanem egyúttal segíteni is akarnak neki abban, hogy élete a továbbiakban a helyes irányba terelődjék.

32. A fiatalkorú terhelt kihallgatása után ki kell hallgatni tanúként a törvényes képviselőt (gondozót) a terhelt környezetére, egyéniségére, értelmi fejlettségére és életviszonyaira vonatkozóan. Ezt mellőzni csak akkor lehet, ha a törvényes képviselő az eljárás helyétől távol fekvő községben, városban lakik, vagy ha a fiatalkorú a bűntettet a törvényes képviselő befolyásának hatására, vagy felbujtására követte el.

A szülők (törvényes képviselő) felelősségére utaló adatokat a fiatalkorú tudomására hozni nem szabad, kivéve, ha együttesen vonják őket bűntetőjogi felelősségre. Erre azonban csak rendkívül indokolt esetben kerülhet sor.

33. Azokban az ügyekben, amelyekben a rendőrség vádemelést tart szükségesnek, a védő kirendelése iránt a fiatalkorúak ügyésze útján időben kell az igazságügyminiszter által kijelölt járásbíróságnak, mint fiatalkorúak bíróságának elnökénél intézkedést tenni és a védőt a nyomozás anyagának ismertetésére megidézni.

Olyan ügyben, amelyben a rendőrség a nyomozást megszüntette, de azt az ügyész nem hagyta jóvá és vádiratot kíván benyujtani, az ügyész köteles intézkedni a védő kirendelése és a nyomozás anyagának ismertetése iránt. Ilyen esetben, ha a terhelt távolfekvő községben, vagy városban lakik, a nyomozási anyagnak a terhelt elé tárása végett a lakhely szerint illetékes járási rendőrkapitányságot kell az iratok megküldése mellett megkeresni.

34. Ha a beszámíthatóságot kizáró, vagy korlátozó elmebetegségre, gyengeelméjüségre, vagy tudatzavarra utaló adatok merülnek fel, a fiatalkorú terheltet már a nyomozás során erre nézve meg kell vizsgáltatni.

35. Az őrizetbe vett, illetve letartóztatott fiatalkorút a fogvatartás megszüntetése után törvényes képviselőjének, vagy gondozójának kell átadni a fogvatartás indokainak közlése mellett.

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /108

36. Amennyiben a nyomozás megszüntetésére figyelmeztetés (Btk. 60. §) alkalmazása mellett kerül sor, a figyelmeztetést tartalmazó megszüntető határozatot a fiatalkorú és törvényes képviselője (gondozója) előtt ügyésznek kell kihirdetni. Ha a fiatalkorú terhelt és törvényes képviselője távoli helyiségben lakik — a határozat kihirdetése végett — a lakhely szerint illetékes városi, járási (kerületi) ügyészség is megkereshető. Amennyiben a rendőrség ügyészi jóváhagyást nem igénylő, a Btk. 60. §-ára alapított nyomozást megszüntető határozatot hoz, köteles az iratokat a határozat kihirdetése végett a fiatalkorúak ügyészének megküldeni.

37. Ha a nyomozást bármely okból szüntették meg, de a nyomozás során a fiatalkorú terheltről megállapítható, hogy az erkölcsi züllés útjára lépett, vagy környezetében erkölcsi züllésnek van kitéve, az illetékes járási, városi (kerületi) tanács gyámhatóságát — a megállapítások közlésével — értesíteni kell, az 1962. évi 10. sz. tvr. 31 § értelmében teendő védő, vagy óvóintézkedések megtétele végett.

38. A nyomozás megszüntetése mellett, iskolai hatóság előtti fegyelmi felelősségrevonás céljából történő áttételnek nincs helye (Be. 161. §). Kisebb súlyú bűntett esetén, ha a nyomozás során a fiatalkorúval szemben a Btk. 60. § szerinti figyelmeztetést alkalmazzák, a nevelési szempontok biztosítására az iskolai fegyelmi hatósággal a határozatot közölni kell.

39. A nyomozás megszüntetése, illetve a megszüntető határozat jóváhagyása a fiatalkorúak ügyésze hatáskörébe tartozik, kivéve, ha a bűntettre a törvény egy évig terjedő szabadságvesztés büntetést rendel, továbbá, ha fontos okból fiatalkorúakat felnőttkorú terheltekkel együtt vontak eljárás alá.

Azokat az ügyeket, melyekben a nyomozás megszüntetése ügyészi jóváhagyás nélkül történt, a fiatalkorúak ügyésze időszakonként felülvizsgálni köteles.

40. A vádiratnak a Be. 168. §-ában meghatározott kellékein kívül tartalmaznia kell a terhelt egyéniségére, környezetére vonatkozó adatokat is. Utalni kell a bűntett elkövetésének indító okaira. Amennyiben a fiatalkorúval szemben korábban a bíróság intézkedést alkalmazott, avagy büntetést szabott ki, ezt a vádiratban meg kell jelölni. Indítványozni kell az iskolai hatóság értesítését és a törvényes képviselő megidézését is.

41. A járásbírósági hatáskörbe tartozó bűntettek ügyében a fiatalkorúak ügyésze által hozott érdemi határozatokat a városi és járási vezető ügyész, míg a megyei bírósági hatáskörbe tartozó

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /109

ügyekben a megyei főügyész, vagy az általa kiadmányozási joggal felruházott ügyész kiadmányozza, kivéve, ha a megyei főügyész a 40/1957 Legf. Ü. sz. utasítás alapján a fiatalkorúak ügyészének önálló kiadmányozási jogot adott.

B)

A büntetőbíróságok ítélkezésének törvényessége feletti ügyészi felügyelet

42. A büntetőbíróságok ítélkezésének törvényessége feletti felügyelet biztosítása érdekében a fiatalkorúak ügyésze a bíróság ítélkezési gyakorlatát rendszeresen köteles megvizsgálni.

43. A vád képviseletét a fiatalkorúak ügyésze látja el az elsőfokú eljárás során mind a járásbírósági, mind a megyei bírósági hatáskörbe tartozó büntető ügyekben. Az előkészítő ülésen is a fiatalkorúak ügyésze vesz részt.

44. A fiatalkorúak ügyészének segítenie kell a bíróságot abban, hogy ne csak a fiatalkorú terhelt által elkövetett bűntett tényállását derítse fel, hanem minden olyan adatot, amely a fiatalkorú terhelt egyéniségének, környezetének megismerése szempontjából lényeges. E körülményekkel a vádbeszédben is foglalkozni kell.

45. A tárgyalás adatai alapján a fiatalkorúak ügyészének mérlegelnie kell, hogy a bűntett súlyát, a fiatalkorú egyéniségét figyelembe véve a jövőbeni helyes fejlődése érdekében melyik az az intézkedés, vagy büntetés, amely a törvény céljainak leginkább megfelel. Ehhez képest kell indítványt tennie az intézkedés, vagy büntetési nem tekintetében. Az indítvány megtételekor a Btk. 87. §-ában foglaltakat gondosan mérlegelni kell.

46. A szülővel közös háztartásban élő és gazdaságában kisegítő családtagként dolgozó fiatalkorú terheltet, aki a szülőjétől természetbeni és pénzbeli juttatásban részesül, nem lehet önálló keresettel rendelkezőnek tekinteni, s így vele szemben pénzbüntetés kiszabására nem lehet indítványt tenni.

Az ipari tanuló órabérét, ösztöndíját, teljesítménybérét nem lehet a pénzbüntetés kiszabás alapjául szolgáló önálló keresetnek, jövedelemnek tekinteni.

47. Ha a fiatalkorú terhelttel szemben több eljárás van folyamatban, indítványozni kell az egyesítést.

48. Amennyiben a törvényes képviselő (gondozó) a tárgyaláson nem volt jelen, vagy a bíróság távollétében hirdette ki határoza-

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /110

tát, a határozat egy kiadmányát a fellebbezés jogára való figyelmeztetés mellett a törvényes képviselőnek (gondozónak) is kézbesíteni kell.

49. A Be. 338. § alkalmazásában az ítélet egyéb rendelkezései, annak indokolása, vagy a felmentésre irányuló fellebbezés ügyészi fellebbezési óvás hiányában sem kizárt.

50. A fellebbezési eljárás során a járásbírósági hatáskörbe tartozó büntető ügyekben a megyei főügyészség büntető fellebbviteli ügyésze jár el. A megyei főügyész bonyolult ügyben kivételesen utasítást adhat a fiatalkorúak ügyészének, hogy a fellebbezési eljárásban részt vegyen.

A fővárosi főügyészségen a fellebbezési eljárásban a fiatalkorúak csoportjába tartozó fellebbviteli ügyek intézésével megbízott ügyész jár el.

A megyei bírósági hatáskörbe tartozó ügyekben a fellebbezési eljárás során a Legfőbb Ügyészség látja el a vádképviseletet.

Az ügyész minden ügy fellebbviteli tárgyalásán köteles részt venni.

51. A fiatalkorúak ügyésze köteles rendszeresen vizsgálni azokat a büntető ügyeket, amelyekben fontos okból összefüggés címén az illetékes járásbíróságok a fiatalkorú terhelt ügyét a felnőttkorú terhelt ügyével együttesen bírálták el.

A vizsgálat során különös figyelemmel kell ellenőrizni a fiatalkorúakra vonatkozó különleges anyagi és eljárásjogi szabályok megtartását.

52. A rendkívüli perorvoslatok iránti kérelmek elbírálása a fiatalkorúak ügyésze feladata.

53. Az 1959. évi 9. sz. tvr. 3. § alapján jelen utasításom valamennyi nyomozószervre kötelező.

54. A 22/1958 Legf. Ü. sz. utasítást hatályon kívül helyezem.

55. Ez az utasítás 1963. február hó 1. napján lép hatályba.

Budapest, 1963. január hó 15. napján.

Dr. Szénási Géza s. k.,
legfőbb ügyész

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /111

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /112

TARTALOMJEGYZÉK

A Legfőbb Ügyész 7/1966. Legf. Ü. számú utasítása a nyomozás törvényességének ügyészi felügyeletéről és a büntető ügyek ügyészi nyomozásáról — — — — — — — — — — — — 3—37

A Belügyminiszter 10/1966 BM számú utasítása a bűnügyek rendőri nyomozásáról — — — — — — — — — — — — — 39

I. Fejezet: A nyomozószervek (1—6 pont) — — — — — 39

A nyomozószerv feladata — — — — — — — — 39
A nyomozószerv tagjainak kizárása — — — — 40
Hatáskör — — — — — — — — — — 41
Illetékesség — — — — — — — — — 41
Hatáskör-illetékesség vizsgálata — — — — — 41
Ügyek egyesítése és elkülönítése — — — — — 42

II. Fejezet: Általános rendelkezések (7—15 pont) — — — — 42

Határozatok. Tartalmi kellékek és alakiságok — — 42
Határozatok közlése és kézbesítése — — — — 43
Az iratok készítése — — — — — — — — 44
Határidő — — — — — — — — — — 45
Kiadmányozási jog — — — — — — — — — 45
Megkeresés — — — — — — — — — — 46
Idézés — — — — — — — — — — — 48
Elővezetés — — — — — — — — — — 48
Bűnügyi költség — — — — — — — — — 49

III. Fejezet: Az eljárás megindulása, nyomozási intézkedések (16—59 pont) — — — — — — — — — — 49
A bejelentés — — — — — — — — — — 49
Eljárás saját kezdeményezés alapján — — — — 50
A feljelentés — — — — — — — — — — 50
Magánindítvány — — — — — — — — — 50
Feljelentés beszerzése — — — — — — — — 51
Feljelentés kiegészítése — — — — — — — — 51
Halaszthatatlan nyomozási cselekmények — — — 53
A nyomozás megtagadása — — — — — — — 53
Megtagadás esetén szabálysértési, társadalmi bírósági, fegyelmi eljárás kezdeményezése, az iratok átadása — — — — — — — — — — — 54
A nyomozás elrendelés — — — — — — — — 55
A kárérték megállapítása — — — — — — — — 55
Polgári jogi igény — — — — — — — — — 56
Szemle — — — — — — — — — — — 56
Szakértő alkalmazása — — — — — — — — — 57
Hatósági tanú — — — — — — — — — — 59
A tanúk kihallgatása — — — — — — — — — 60
Gyanusítottal szembeni eljárás — — — — — — 60
Terhelttel szembeni eljárás — — — — — — — 61
Szembesítés — — — — — — — — — — 63

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /113

Felismertetés — — — — — — — — — 64
Nyomozási kísérlet — — — — — — — — 66
Hangfelvevő készülék alkalmazása — — — — 66
Őrizetbe vétel — — — — — — — — — 68
Előzetes letartóztatás — — — — — — — 69
Lakhelyelhagyási tilalom — — — — — — 71
Ideiglenes kényszergyógykezelés iránti intézkedés — 71
A házkutatás — — — — — — — — — 71
Személymotozás — — — — — — — — — 73
Lefoglalás — — — — — — — — — — 73
Zár alá vétel — — — — — — — — — 74
A kényszerintézkedések közös szabályai — — — 75
A társadalomra veszélyesség felderítése — — — 75
Visszaeső bűnelkövetőkkel kapcsolatos intézkedések 77
A nyomozás feljesítésének mellőzése — — — — 78
Eljárás távollevő terhelt (gyanusított) ellen — — 79
A nyomozás felfüggesztése — — — — — — 79
A védelem jogainak biztosítása — — — — — 80
Jogorvoslat, panaszjog — — — — — — — 82
Eljárás a nyomozószerv által az ügyész utasítása vagy határozata ellen bejelentett panasz esetén — 83
A nyomozás megszüntetése — — — — — — 83
A nyomozás anyagának ismertetése — — — 85
A nyomozás befejezése, a nyomozás iratainak továbbítása — — — — — — — — — — 86
Jellemzés készítése a börtönbe fogadáshoz — — — 87
Jelzési kötelezettség — — — — — — — — 87

IV. Fejezet: Különleges eljárások (60—63 pont) — — — — 88

Egyszerüsített eljárás — — — — — — — 88
Vádirat és tárgyalás kitűzése nélkül bíróság elé állítás — — — — — — — — — — — — 89
Eljárás nem magyar állampolgárokkal, diplomáciai vagy személyes mentességet élvezőkkel szemben — 90
Eljárás nem magyar állampolgár által tett feljelentés esetén — — — — — — — — — — 91

V. Fejezet: Gyermek- és fiatalkorúakra vonatkozó szabályok (64—65 pont) — — — — — — — — 92
Eljárás gyermekkorúak esetében — — — — — 92
Eljárás fiatalkorú esetében — — — — — — 93

VI. Fejezet: Vegyes rendelkezések — — — — — — — — 93

Hatályon kívül helyezett utasítások, hatályba lépés 93

Függelék:

Kivonat egyes büntető rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről szóló 1966 évi 16. sz. tvr-ből — — — — — — 94

A Legfőbb Ügyész 1/1963 számú utasítása a gyermek- és ifjúságvédelmi szakfeladatok ellátásával megbízott ügyész tevékenységéről — — — — — — — — — — — — 97

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /114

110

ÁBTL -4.2. - 10-22/ 10/1966 /115